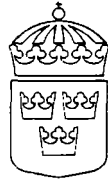

Bostadsutskottets betänkande

1989/90:BoU4

Samordnad länsförvaltning (prop.
1988/89:154)

1989/90
BoU4

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i allt väsentligt regeringens förslag om en ny statlig regional förvaltning. Förslaget innebär att en ny länsstyrelse bildas av de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Viss del av länsbostadsnämndens verksamhet föreslås också ingå i den nya länsstyrelsen, som i övrigt får vidgade befogenheter i vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten. På vissa andra områden föreslås ett utvidgat samrådsförfarande.

Utskottet gör fem tillkännagivanden till regeringen. Det gäller nämndorganisationen i Stockholms län och Gotlands län, betydelsen av att det allmänna skolväsendet får en stark inriktning mot utvärdering och tillsyn/inspektion, vissa länsbostadsnämndsfrågor, ändrad benämning på den föreslagna utbildningsnämnden och vissa personalpolitiska frågor.

28 reservationer har avgivits bl.a. om avslag på propositionen (c, mp) till förmån för ett s.k. länsdemokratiskt alternativ. Reservation (m, fp) har avgivits om de nationella målens genomslagskraft. I en reservation (c, vpk) föreslås att landstingen skall välja samtliga ledamöter i de nämnder som föreslås finnas vid sidan av länsstyrelsens styrelse.

Åtta särskilda yttranden har avgivits.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1988/89:154 föreslagit riksdagen att

1. anta ett vid propositionen fogat förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning,

2. godkänna de i regeringsprotokollet förordade riktlinjerna för en reform av den statliga regionala förvaltningen.

I detta betänkande behandlas

dels de med anledning av propositionen väckta motionerna

1989/90:Bo1 av Christer Skoog m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo2 av Stina Gustavsson och Jan Hyttring (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:154 om ny regional statlig förvaltning,

2. att riksdagen, därest yrkande 1 ej vinner bifall, beslutar att samtliga ledamöter, inkl. ordföranden, i de nya nämnderna utses av landstingen.

1989/90:Bo3 av Birgitta Johansson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om handläggningen och organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo4 av Anita Persson och Olle Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo5 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att alla nämndledamöter bör väljas av landstinget,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nämndernas ordförande bör väljas av landstinget,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att nämnd- och styrelseledamöter bör få initiativrätt och att detta skrivs in i en ny länsstyrelseinstruktion,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunikationsnämnd/vägförvaltning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lantmäteriet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Stockholms län och Gotlands län,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om genomförandet.

1989/90:Bo6 av Olle Östrand m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utseende av förtroendemän i länsstyrelsens styrelse.

1989/90:Bo7 av Birgitta Hambracus och Göran Engström (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om bibehållande av de regionala fiskenämnderna i den statliga regionala förvaltningen.

1989/90:Bo8 av Håkan Strömberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fiskeriadministrationsens organisation på regional nivå.

1989/90:Bo9 av Åke Wictorsson och Sören Lekberg (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de i proposition 1988/89:154 föreslagna fem obligatoriska nämnderna i Stockholms län skall utgå och ersättas med en möjlighet för regeringen att efter framställning från länsstyrelsens styrelse besluta om inrättande av särskild/särskilda nämnd/nämnder för specifika ämnesområden.

1989/90:Bo10 av Hans Nyhage (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fiskefrågor av regional karaktär även fortsättningsvis skall handläggas på länsnivå.

1989/90:Bo11 av Ove Karlsson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regional kompetens och sakkunskap vad gäller fiskefrågor inom de nya länsstyrelserna.

1989/90:Bo12 av Roland Brännström (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lantmäteriverkets organisation och ledning.

1989/90:Bo13 av Rune Backlund (c) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att regionala fiskefrågor även fortsättningsvis skall handläggas på länsnivå,

2. att riksdagen beslutar att fiskenämndernas nuvarande kompetens och resurser inordnas i den nya länsstyrelsen från den 1 juli 1991,

3. att riksdagen beslutar att länsstyrelsen i Jönköpings län får ansvaret för samordnande uppgifter vad gäller fisket i Vättern.

1989/90:Bo14 av Barbro Westerholm (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förstärkning av den sociala funktionen inom länsstyrelserna.

1989/90:Bo15 av Isa Halvarsson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fiskefrågor även fortsättningsvis skall handläggas på länsnivå och att fiskenämndernas samtliga resurser och kompetens skall inordnas i de nya länsstyrelserna.

1989/90:Bo16 av Ulf Melin och Anders G Högmark (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att regionala fiskefrågor även fortsättningsvis bör handläggas på länsnivå,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fiskenämnderna bör inordnas i de nya länsstyrelserna från den 1 juli 1991,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att länsstyrelserna i Jönköpings och Kronobergs län bör få ansvaret för samordnande uppgifter vad gäller fiske i Vättern resp. Bolmen.

1989/90:Bo17 av Erling Bager m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en tydligare ansvarsfördelning mellan de statliga och kommunala huvudmännen.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den oklara ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsarbetsnämnderna.

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att ytterligare se över länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fiskefrågorna i samband med reformgenomförandet bör ingå i de nya länsstyrelserna.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildningsfrågorna.

7. att riksdagen med avslag på propositionen i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibilitet i länsstyrelsernas beslutsorgan.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att länsstyrelsen själv bör ges rätt att besluta om den interna beslutsorganisationen och att tillsätta ledamöterna i de nämnder eller beredningsorgan som den beslutat att inrätta.

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av juridisk kompetens vid länsstyrelserna.

1989/90:Bo18 av Barbro Andersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo19 av Rosa-Lill Wählstedt m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om organisationen av den nya regionala statliga förvaltningen.

1989/90:Bo20 av Sylvia Pettersson m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo21 av Agne Hansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning och hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts med direktiv att utarbeta förslag i enlighet med vad som anförts i motion 1989/90:Bo30.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala statliga förvaltningen i avvaktan på en länsdemokratisk reform.

3. att riksdagen — därest yrkandena 1 och 2 ej vinner riksdagens bifall — som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om val och sammansättning av de obligatoriska nämnderna.

1989/90:Bo22 av Per Stenmarck (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fiskefrågor av regional karaktär även fortsättningsvis skall handläggas på länsnivå och att fiskenämnderna skall inordnas i de nya länsstyrelserna.

1989/90:BoC4

1989/90:Bo23 av Knut Billing m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utgångspunkter för organisatoriska förändringar,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länskolnämnderna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunikationer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lantbruksnämnderna,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om skogsvårdsstyrelserna,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om överlantmätaren,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fiskenämnderna,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om länsbostadsnämnderna,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förtroendemannainflytandet i den nya länsstyrelsen.

1989/90:Bo24 av Inger Schörling m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:154,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om stärkt regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament enligt vad som anförts i motionen utreds.

1989/90:Bo25 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår propositionen om ny regional statlig förvaltning,

2. att riksdagen — därest yrkande 1 ej vinner riksdagens bifall — som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lantbruksnämnderna,

3. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om den framtida trädgårdsrådgivningen i enlighet med vad som anförts i motionen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att fiskefrågor av regional karaktär även fortsättningsvis skall handläggas på länsnivå.

1989/90:Bo26 av Birthe Sörestedt och Grethe Lundblad (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om de sociala funktionernas roll i den nya organisationen.

1989/90:Bo27 av Rune Rydén m.fl. (m, fp, c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en statlig skolinspektion.

1989/90:Bo28 av Jan Fransson och Lars Svensson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att länsstyrelsen själv beslutar om vem som skall vara ordförande i resp. nämnd.

1989/90:Bo29 av Margareta Winberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den regionala organisationen av fiskefrågorna.

1989/90:Bo30 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:154 om ny regional statlig förvaltning,

2. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk utredning tillsätts, med direktiv att utarbeta förslag om införande av länsdemokrati i enlighet med vad som i motionen anförts.

1989/90:Bo31 av Pär Granstedt (c) vari yrkas

1. att riksdagen avslår proposition 1988/89:154 om en ny statlig förvaltning,

2. att riksdagen — därest yrkande 1 ej vinner riksdagens bifall — avslår proposition 1988/89:154 såvitt avser förslag om införande av fem obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsen i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om formerna för att stärka förtroendemannainflytandet på länsnivå innebärande att länsstyrelsens styrelse skall ha möjlighet att vid behov inrätta nämnder eller andra politiskt sammansatta organ.

dels de från konstitutionsutskottet till bostadsutskottet överlämnade motionerna

1988/89:K229 av Roy Ottosson och Åsa Domeij (båda mp) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att regionala parlament skall inrättas och att dessa skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser,

2. att riksdagen beslutar att de i yrkande 1 föreslagna parlamenten skall väljas i direkta, allmänna val vart fjärde år,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett förslag om hur regionala parlament, enligt vad i motionen anförts skall införas i hela landet, skall föreläggas riksdagen senast 1992.

1988/89:K247 av Bengt Kindbom m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen begär att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning om länsdemokrati i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:K504 av Bo Holmberg m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av förtroendemannainflytande över miljövårdsfrågorna på länsnivå.

Bostadsutskottet har berett konstitutionsutskottet, finansutskottet, socialutskottet, utbildningsutskottet, trafikutskottet, jordbruksutskottet och arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och motionerna. Finansutskottet och trafikutskottet har avstått från att yttra sig. Övriga utskottsyttranden har som bilagor fogats till detta betänkande.

Företrädare för plan- och bostadsverket och Svenska samernas riksförbund har inför utskottet lämnat synpunkter i ärendet.

Sveriges skolledarförbund har inkommit med en skrivelse.

Uppgifter i anslutning till förslagen i propositionen

Bakgrund

I propositionen redovisas hur den nuvarande statliga länsförvaltningen utformades under 1940- och 1950-talet. Bl.a. inrättades då en rad länsnämnder vid sidan av länsstyrelsen. 1960- och 1970-talets utveckling innebar bl.a. en betoning av länsförvaltningens roll i samhällsbyggandet. 1971 års beslut om länsförvaltningens organisation syftade bl.a. till att främja den regionala utvecklingen. Särskilt betonades länsstyrelsens roll inom samhällsbyggandet. Länsstyrelsen gavs genom detta beslut ett ansvar för att också kommunal och statlig verksamhet samordnades.

Under 1970- och 1980-talet accentuerades behovet av samverkan mellan olika statliga regionala organ. Olika åtgärder har också vidtagits i syfte att öka samordningen inom länsförvaltningen.

Nya verksamheter av övergripande karaktär har lagts på länsstyrelserna. Det gäller t.ex. det regionala ansvaret för miljövården, den fysiska planeringen och kulturmiljövården.

I mitten och slutet av 1980-talet har regeringen i skilda sammanhang aktualiserat frågan om en översyn av den statliga regionala förvaltningen.

Försöksverksamhet med och utredningar om samordnad länsförvaltning m.m.

För att få underlag för eventuella beslut om en ny statlig regional förvaltning beslöt riksdagen i december 1985 att en försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning skulle genomföras i Norrbottens län. Under försöksperioden som startade den 1 juli 1986 och avsågs pågå i tre år ingår flera länsorgan som enheter i länsstyrelsen. Riksdagen har sedermera beslutat förlänga försöksperioden med ett år, dvs. till utgången av juni 1990.

För att bereda frågor om en samordnad länsförvaltning tillsattes i juni 1986 inom civildepartementet en särskild arbetsgrupp. Arbets-

gruppen vars resultat bl.a. byggde på ett flertal sektorsstudier presenterade i september 1987 sina överväganden i rapporten Samordnad länsförvaltning — förslag (Ds C 1987:10).

För att avsluta utredningsarbetet om en samordnad länsförvaltning tillsatte regeringen i mars 1988 en parlamentarisk kommitté. Utredningen avgav i januari 1989 sitt betänkande (SOU 1989:5—6) Samordnad länsförvaltning.

Vidare har statskontoret på regeringens uppdrag utarbetat ett organisationsförslag för en ny länsstyrelse i Stockholms län. Uppdraget har avrapporterats i rapporten (1989:31) Samordnad länsförvaltning i Stockholms län.

I sammanhanget bör också erinras om att en särskild utredare haft i uppgift att utreda uppgifter och arbetssätt vid länsstyrelsernas sociala funktioner. I betänkandet (Ds 1989:9) Länsstyrelsernas sociala funktioner redovisas utredningsuppdraget.

Propositionens huvudsakliga innehåll m.m.

I propositionen anges riktlinjerna för en reform av den statliga förvaltningen. Förslaget innebär att länsstyrelserna omorganiseras. Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Dessutom föreslås att ansvarsområdet även omfattar den del av länsbostadsnämndens verksamhet som avser bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. I den mån en länsanknytning blir aktuell för fiskefrågorna föreslås den nya länsstyrelsen ansvara för dessa frågor.

Den nya länsstyrelsen föreslås vidare bl.a. få vidgade befogenheter vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten. Därutöver föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Den nya länsstyrelsen föreslås få ett starkt förtroendemannainflytande genom inrättande av fem obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse, nämligen utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Nämnderna skall vid sidan av att vara rådgivande organ även ha beslutsbefogenheter. De föreslås ha elva ledamöter. Landshövdingen föreslås i normalfallet vara ordförande i nämnderna. Av övriga ledamöter föreslås fem utses av landstinget och fem av regeringen.

Ledamöterna i den nya länsstyrelsens styrelse skall väljas på samma sätt som i dag, dvs. av landstinget.

Vid den nya länsstyrelsen kommer särskilda tjänster som länsexperter att finnas.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991. För att förbereda genomförandet föreslås att en central organisationskommitté inrättas, vilken bör biträdas av bl.a. länsstyrelsernas organisationsnämnd, statskontoret och berörda centrala verk. Vidare föreslås att en regional

organisationskommitté bildas i varje län. Departementschefen avser att senare föreslå regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i berörda lagar samt i fråga om medelstilldelning m.m.

Lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning föreslås förlängd med ett år, dvs. till utgången av juni 1991.

Utskottet

Motiv för en reformering av den regionala statsförvaltningen

I propositionen görs den bedömningen att en genomgripande reformering av den regionala statsförvaltningen krävs för att den skall kunna leva upp till de krav som ställs i dag och framgent kommer att ställas. Reformen bör bl.a. bygga på att en ny länsstyrelse med bredare verksamhet än dagens bildas. Bedömningen i propositionen stämmer i denna del överens med förslaget i betänkandet Samordnad länsförvaltning. Utöver de motiv som utredningen framför pekar civilministern på den omständigheten att den statliga sektorn i takt med att den åtagit sig uppgifter inom alltfler samhällsområden också sektoriserats något som i sin tur lett till att staten på länsplanet finns representerad genom flera fristående myndigheter med ett eget strikt ansvar. Sektoriseringen har enligt hans uppfattning i viss mån skett på bekostnad av regional överblick, samordning och samlad slagkraft.

Avslag på propositionen yrkas i motionerna Bo2 (c) yrkande 1, Bo21 (c) yrkande 1, miljöpartiet de grönas partimotion Bo24 yrkande 1, Bo25 (c) yrkande 1, centerpartiets partimotion Bo30 yrkande 1 samt Bo31 (c) yrkande 1.

I centerpartiets partimotion Bo30 riktas kritik mot propositionen. Motionärerna anför att syftet med reformen inte är klart. De konstaterar att propositionen i allt väsentligt går emot centerpartiets förslag om regional förvaltning och att regeringsförslaget inte innebär någon länsdemokrati i verklig mening. Förslaget banar enligt deras uppfattning inte heller väg för ökat medborgarinflytande. I motionen begärs, förutom att propositionen skall avslås, att en parlamentarisk utredning skall tillsättas med direktiv att utarbeta ett nytt förslag om införande av länsdemokrati (yrkande 2). Målsättningen bör enligt motionen vara att länsstyrelserna avvecklas och att landstingen får vidgade uppgifter och utvecklas till länsparlament. Ett motsvarande yrkande framställs i motion 1988/89:K247 (c). I de båda motionerna lämnas en utförlig redogörelse för hur centerpartiet anser att länsdemokratin skall kunna vidgas, bl.a. genom att landstingen får utökade befogenheter, och för de viktigaste utredningsfrågor som den av motionärerna förordade utredningen bör behandla. I motion Bo21 (c) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att den nuvarande organisationen med länsstyrelser och länsnämnder skall bibehållas i avvaktan på att en reformering enligt förslaget i partimotionen genomförs (yrkande 2).

I miljöpartiets partimotion Bo24 anges bl.a. följande. Propositionen innebär en fortsatt stark statlig reglering på regional nivå. Enligt motionärerna förvärrar förslaget den redan i dag från demokratisk synpunkt otillfredsställande situationen, bl.a. genom att landshövdingens makt förstärks. I stället för den reform som regeringen föreslår bör inrättas en form av direktvalda regionala parlament. Dessa skall överta de uppgifter som de nuvarande landstingen och länsstyrelserna har samt väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter. Härigenom skulle det regionala självstyret avsevärt stärkas. I motionen begärs, förutom att riksdagen skall avslå propositionen (yrkande 1), att frågan om regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament skall utredas (yrkande 2). Ett liknande yrkande framställs i motion 1988/89:K229 (mp). I motionen hemställs således att riksdagen beslutar att regionala parlament skall inrättas och att dessa skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser (yrkande 1). Vidare hemställs att riksdagen beslutar att de föreslagna parlamenten skall väljas i direkta, allmänna val vart fjärde år (yrkande 2). Riksdagen bör enligt motionen som sin mening ge regeringen till känna att riksdagen senast år 1992 skall förelägga riksdagen ett förslag om hur regionala parlament skall införas i hela landet (yrkande 3).

Propositionen innehåller, som framgått ovan, en redogörelse för bakgrunden och motiven för den föreslagna reformen. De av regeringen nu framförda förslagen bygger på ett omfattande utredningsarbete och på erfarenheter av den försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning som bedrivits i Norrbottens län sedan den 1 juli 1986. Bostadsutskottet har ovan i sammanfattning redovisat detta utredningsarbete.

Syftet med försöksverksamheten och den utredningsverksamhet som bedrivits i anslutning härtil har bl.a. varit att söka finna en bättre samordning av den regionala statliga förvaltningen, särskilt beträffande frågor som berör länens utveckling och framtid. I försöksverksamheten har den statliga länsförvaltningens arbetsformer och organisation utvecklats i syfte att söka få klarlagt hur en samordnad länsförvaltning kan bli effektivare än den nuvarande. Försöksverksamheten har bl.a. inneburit att flertalet statliga uppgifter som rör länets utveckling och framtid samlats i en myndighet — länsstyrelsen. För att behålla ett starkt förtroendemannainflytande har vid sidan av styrelsen särskilda funktionsstyrelser (delegationer) inrättats.

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat den pågående försöksverksamheten (se BoU 1985/86:3, BoU 1987/88:1 och BoU 1987/88:17).

Efter att ha redovisat det förberedelsearbete som föregått det nu behandlade regeringsförslaget anför konstitutionsutskottet följande.

Utskottet anser för sin del att de överväganden som gjorts i propositionen om behovet av en samordning av den statliga länsförvaltningen efter de huvudlinjer som Norrbottenförsöket baserats på är välgrundade. Utskottet anser således att ett integrerande av vissa statliga länsmyndigheter i länsstyrelsen bl.a. bör kunna förstärka statens möjligheter att på ett allsidigt och kompetent sätt väga olika sektoriella intressen mot varandra och — inom ramen för gällande lagstiftning — ta hänsyn till regionala förhållanden. Till detta kommer att en reformering bör

medföra positiva rationaliserings- och besparingseffekter. Med hänvisning till det anförda förordrar utskottet att det pågående arbetet i syfte att åstadkomma en ny regional statlig förvaltning bör fortsätta. Utskottet anser således att de motionsyrkanden vari hemställs om avslag på propositionen skall avslås av riksdagen.

— — — — —
 Inte heller kan utskottet ställa sig bakom motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), Bo21 (c) yrkande 2, miljöpartiets partimotion Bo24 yrkande 2 och centerpartiets partimotion Bo30 yrkande 2 vari bl.a. förordats att den regionala demokratin stärks.

Med hänvisning till det anförda föreslår konstitutionsutskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), Bo2 (c) yrkande 1, Bo21 (c) yrkandena 1 och 2, miljöpartiets partimotion Bo24, motion Bo25 (c) yrkande 1, centerpartiets partimotion Bo30 (c) samt motion Bo31 (c) yrkande 1.

Bostadsutskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning. En reformering av den statliga regionala administrationen får anses nödvändig. Inte minst de senaste årens utveckling på samhällsplaneringens område gör det motiverat att förstärka och samordna denna administration. Ett genomförande av regeringsförslaget bör, som anförs i propositionen, motverka den sektorisering som kunnat förmärkas och ge bättre möjligheter än för närvarande för de nya länsstyrelserna att beakta frågor om regional överblick, samordning och samlad slagkraft. Utskottet ställer sig sålunda bakom uttalandena i propositionen om att en ny myndighet bör bildas som bättre än dagens svarar mot nuvarande och framtida krav och som bygger vidare på de tankar som låg bakom 1971 års beslut om en partiell omorganisation; ett beslut som bl.a. förstärkte länsstyrelsernas befattning med frågor av regionalpolitisk karaktär och frågor om samhällsplanering i vid mening. Frågan om en förnyelse av den statliga regionala administrationen enligt riktlinjer som brukar benämnas en länsdemokratisk ordning eller genom reformer i huvudsak genom förändringar inom dagens statliga regionala organisation ger bostadsutskottet anledning uttala att den demokratiska processen inom ramen för dagens länsförvaltning i allt väsentligt får anses acceptabel. Det bör dock framhållas att de demokratiska beslutsformerna bl.a. genom ett utökat förtroendemännainflytande kommer att fördjupas i de nya länsstyrelserna som kommer att skapas vid ett riksdagens bifall till den nu behandlade propositionen. Bostadsutskottet behandlar, med anledning av förslag i propositionen och i motioner, nedan vissa frågor om bl.a. hur inflytande skall komma till uttryck i den nya länsstyrelsen.

Bostadsutskottet föreslår, med hänvisning till det nu anförda och till konstitutionsutskottets ställningstagande, att riksdagen avslår de nu behandlade motionerna om *avslag på propositionen*. Det gäller alltså partimotionerna från miljöpartiet och centerpartiet Bo24 resp. Bo30 samt motionerna Bo2 (c) yrkande 1, Bo21 (c) yrkandena 1 och 2, Bo25 (c) yrkande 1, Bo31 (c) yrkande 1, 1988/89:K229 (mp) och 1988/89:K247 (c).

I vissa motioner tas upp frågor av innebörd att vissa principiella huvudfrågor blivit otillräckligt analyserade och belysta i propositionen.

I motion Bo17 (fp) yrkande 1 kritiseras regeringsförslaget för att det inte innehåller någon närmare analys av ansvarsfördelningen mellan statlig resp. kommunal verksamhet. Enligt motionärerna har utgångspunkten helt enkelt varit den att det som i dag utförs av staten även i framtiden skall ha ett statligt huvudmannaskap. Motionärerna anser att det varit naturligt att en entydig målbeskrivning lämnats angående ansvarsfördelningen mellan statliga resp. kommunala uppgifter. I motion Bo23 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga riktas kritik mot propositionen för att tyngdpunkten lagts på de organisatoriska frågorna utan att någon egentlig analys gjorts av vilka uppgifter som behöver utföras.

Konstitutionsutskottet erinrar om att Norrbottenförsöket och de i anslutning härtill gjorda utredningarna har varit begränsade till att gälla förändringar av verksamheten inom den regionala statliga förvaltningen. Med anledning av vad som anförts i m-motionen framhåller utskottet att målet för reformarbetet varit att uppnå förändringar när det gäller samordningen och organisationen av regionala statliga uppgifter. Beträffande den i motion Bo17 (fp) upptagna frågan anser utskottet att det inte varit påkallat att ange några riktlinjer i fråga om eventuella förändringar i ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala uppgifter. Utskottet utgår emellertid ifrån att regeringen i det fortsatta arbetet — i anslutning till den diskussion som fortlöpande pågår i detta hänseende — har uppmärksamheten riktad på detta problemkomplex. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen anser utskottet därför inte erforderligt.

Bostadsutskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning. Enligt bostadsutskottets mening får det anses både naturligt och motiverat att de av motionärerna aktualiserade frågorna om *ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala organ m.m.* kommer att övervägas även i det fortsatta arbetet. Motionerna Bo17 (fp) yrkande 1 och Bo23 (m) yrkande 1 detta yrkande såvitt nu är i fråga avstyrks med hänvisning till konstitutionsutskottets ställningstagande och till vad bostadsutskottet nu anfört.

I motion Bo17 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga tas vidare upp frågan om relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. Motionärerna befarar att förslaget om att i de nya länsstyrelserna inkorporera vissa länsnämnder kan medföra att de olika sakområdena inom länsstyrelserna får en oklar hemvist och blir föremål för kommando dels från de centrala verken, dels från länsstyrelserna. Enligt motionen kan denna oklarhet leda till ineffektivitet och skapa förvirring. Liknande synpunkter framförs i motion Bo23 (m) yrkande 1 såvitt nu är i fråga.

Beträffande denna fråga anför konstitutionsutskottet följande.

Som framhållits i propositionen får en genomgripande förändring av den regionala statliga nivån också konsekvenser för de centrala myndigheterna. En starkare regional nivå — i propositionen framhålls det angelägna i att den nya länsstyrelsen garanteras arbets- och beslutsformer som gör det möjligt för myndigheten att tillvarata regionala mål inom de ramar som lagstiftningen medger — gör det möjligt för de centrala myndigheterna att i högre grad än hittills kunna använda sig av övergripande styrsystem i stället för att i detalj reglera verksamhetens inriktning och verkställande. Det bör också vara möjligt att i högre grad delegera uppgifter till regional nivå. Om det i det fortsatta arbetet visar sig att en tydligare ansvarsfördelning behövs mellan myndigheter på central och regional nivå utgår utskottet ifrån att regeringen vidtar erforderliga åtgärder. Inte heller på denna punkt anser utskottet att något särskilt tillkännagivande till regeringen är nödvändigt.

Bostadsutskottet delar konstitutionsutskottets mening. Det får, som konstitutionsutskottet framhåller, förutsättas att även dessa frågor kommer att övervägas bl.a. i det fortsatta arbetet i regeringens kansli i det fortsatta arbetet på en reform avseende samordnad länsförvaltning. Om så befinner sig erforderligt utgår bostadsutskottet från att regeringen återkommer till riksdagen i frågan. Vad i motionerna Bo17 (fp) yrkande 2 och Bo23 (m) yrkande 1 båda yrkandena såvitt nu är i fråga förordats om *ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken* avstyrks sålunda av bostadsutskottet.

I motion Bo17 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga erinras också om att de centrala myndigheterna under senare tid fått allt större betydelse beträffande uppföljning och utvärdering av de nationella målens genomslag och effekter. Enligt motionärerna kan det oklara förhållandet mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken försvåra möjligheten att nå de nationella målen inom sakområdena. Enligt motionen måste denna oklarhet ges en speciell uppmärksamhet i det fortsatta reformarbetet, eventuellt hör frågan lösas med klara instruktioner.

I propositionen anføres att de centrala myndigheterna som en allt viktigare uppgift i sitt arbete har att följa upp och utvärdera de nationella målens genomslag och effekter. I detta arbete är det av grundläggande betydelse att en nära kontakt hålls mellan alla berörda nivåer. Vidare framhålls den ökade betydelsen av att centrala verk svarar för kompetensutveckling och kunskapsförmedling inom sitt ansvarsområde. Enligt propositionen har utvärderingen av Norrbottenförsöket visat att kontakterna mellan berörda centrala verk och den nya länsstyrelsen inte förändrats på något mer principiellt sätt. Dock understryks vikten av att samverkan mellan central och regional nivå även framgent måste fungera väl och att det är såväl de centrala verkens som länsförvaltningarnas ansvar att se till att detta samarbete fungerar. I propositionen görs den bedömningen att de uppställda målen kan garanteras genom det sätt på vilket förtroendemannaorganisationen utformas och genom att sektorsansvariga verk, liksom i dag, medverkar vid tillsättningen av s.k. länsexperten. Sammanfattningsvis anser departementschefen att det går att skapa garantier för att de nationella målen skall få genomslag. I propositionen pekats vid genomgången av de olika sektorerna på de metoder som har särskild betydelse-

se för det specifika verksamhetsområdet. Utgångspunkten är därvid att föreslagna metoder inte behöver avvika från dem som centrala myndigheter i dag tillämpar gentemot länsstyrelserna och att särlösningar i möjligaste mån skall undvikas.

Konstitutionsutskottet hänvisar till uttalandena i propositionen på denna punkt. Utskottet förutsätter att saken beaktas i det fortsatta arbetet med att genomföra reformen. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen med anledning av motion Bo17 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga anser sålunda utskottet inte motiverat.

Inte heller bostadsutskottet finner det motiverat med något tillkännagivande. Förslaget i motion Bo17 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga om *utvärdering av de nationella målens genomslag m.m. avstyrks* med hänvisning till det nu anförda.

Reformens omfattning

Som framgått ovan innebär regeringens förslag att länsstyrelserna omorganiseraras. Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Dessutom föreslås att ansvarsområdet även omfattar den del av länsbostadsnämndens verksamhet som avser bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. I den mån en länsanknytning blir aktuell för fiskefrågorna föreslås den nya länsstyrelsen ansvara för dessa frågor. I detta avsnitt behandlar bostadsutskottet vad i propositionen och motionerna föreslagits om reformens omfattning.

1 Utbildning

I propositionen anförts att de uppgifter som länskolnämnden ansvarar för i dag skall utföras inom den nya länsstyrelsen. Det nationella skolsystemets krav på rikstäckande tillsyn, uppföljning och utvärdering gör att vissa särskilda lösningar måste genomföras beträffande utbildningsfrågorna i den nya länsstyrelsen.

I fråga om högskoleutbildningen skall den nya länsstyrelsen ha till uppgift att bidra med planeringsunderlag som kan användas av högskolemyndigheterna i deras arbete.

Den nya länsstyrelsens roll på arbetsmarknadsutbildningens område vidgas och förtydligas genom ett reglerat och utvecklat samrådsförfarande.

I motion Bo17 (fp) yrkande 6 erinras om att den nya länsstyrelsen enligt propositionen skall ges en roll inom högskoleutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Mot denna bakgrund understryker motionärerna vikten av att den nya länsstyrelsens resurser och intresse inte styrs från det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning till dessa utbildningsområden.

Utbildningsutskottet, som yttrat sig i ärendet, hänvisar till civilministerns uppfattning att vissa särlösningar måste göras inom skolans område i syfte att garantera resurser för tillsyn, uppföljning och utvärdering av skolväsendet. Utskottet erinrar om att skolöverstyrelsen

(SÖ) i sitt remissvar över betänkandet (SOU 1989:5) om samordnad länsförvaltning inte motsatt sig ett inordnande av länskolnämnden i den nya länsstyrelsen under en bestämd förutsättning, nämligen att garantier tillskapas för att det nationella ansvaret och de nationella uppgifterna inom SÖ:s område ges ett konkret genomslag i den nya länsstyrelseorganisationen och för att sambandet mellan central och regional nivå inom vad som i dag är den statliga skoladministrationen bevaras.

Utbildningsutskottet ansluter sig till regeringens bedömning i dessa frågor. Syftet med motionärernas yrkande är härmed tillgodosett, varför utbildningsutskottet föreslår att bostadsutskottet avstyrker motion 1989/90:Bo17 yrkande 6.

Bostadsutskottet delar utbildningsutskottets bedömning. Enligt bostadsutskottets mening finns inte anledning föreslå riksdagen göra det i motion Bo17 (fp) yrkande 6 föreslagna tillkännagivandet om *behandlingen i den nya länsstyrelsen av utbildningsfrågorna*.

I motion 1989/90:Bo23 (m) anförs att förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamhet är olika i skilda delar av vårt land. Motionärerna förordar för den regionala statliga verksamheten ett system med mindre byråkrati och centralstyrning. När det gäller skolområdet skulle ett nytt finansieringssystem, som huvudsakligen styrs av elevernas val, ge elever och föräldrar möjlighet att påverka såväl utbildningens inriktning som utformning. Samtidigt skulle en stor del av länskolnämndernas nuvarande arbetsuppgifter bortfalla. I motionen tas bl.a. frågan om en statlig skolinspektion upp. Motionärerna föreslår att länskolnämnden blir ett oberoende utvärderingsorgan — en fristående "statens skolinspektion" — som inte inordnas i den nya länsstyrelsen (yrkande 2). Liknande tankegångar framförs i motion 1989/90:Bo27 (m, fp, c). Motionärerna hänvisar bl.a. till vad som anförs i proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning i vad gäller en förändrad roll för SÖ och länskolnämnderna. Riksdagen bör fatta beslut om en statlig skolinspektion utan lekmän men med egen expertis, företrädesvis gymnasieinspektörer.

Efter att ha erinrat om vad i proposition 1988/89:4 anförts om skolans utveckling och styrning samt om sitt eget ställningstagande i betänkandet 1988/89:UbU7 och om vad i årets kompletteringsproposition (1988/89:150, bil. 7) anförts bl.a. om utvecklingen av ungdomsskolan anför utbildningsutskottet följande.

Utskottet kan för sin del tänka sig att den nya länsstyrelsens funktion när det gäller det allmänna skolväsendet får en stark inriktning mot utvärdering och tillsyn/inspektion. När det gäller inspektion av såväl den obligatoriska skolan som gymnasieskolan finns det sedan tidigare förebilder för en sådan. Utbildningsutskottet föreslår att bostadsutskottet med hänvisning till vad som här anförts avstyrker motionerna 1989/90:Bo23 yrkande 2 och 1989/90:Bo27.

Det finns enligt bostadsutskottets mening anledning för riksdagen att genom ett tillkännagivande till regeringen ytterligare ge eftertryck åt vad utbildningsutskottet anfört bl.a. om betydelsen av att det allmänna

skolväsendet får en stark inriktning mot *utvärdering och tillsyn/inspektion vid beredning av utbildningsfrågorna inom den nya länsstyrelsen*.

Bostadsutskottet är emellertid inte berett tillmötesgå förslagen i motionerna Bo23 (m) yrkande 2 och 27 (m, fp, c) om *inrättande av en fristående statlig skolinspektion m.m.* En sådan ordning skulle innebära att de samordningssträvanden som är en av utgångspunkterna för regeringens förslag på utbildningsområdet till stor del skulle få uppges. Bostadsutskottet vill inte medverka till att så sker.

Förslaget i motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga om att även *vuxenutbildningsnämnderna* skulle ingå i den nya länsstyrelsen avstyrks av bostadsutskottet. Utskottet finner att reformen fått en lämplig avgränsning när det gäller utbildningsfrågorna.

2 Kommunikationer

Enligt regeringens förslag får den nya länsstyrelsen ett vidgat ansvar inom kommunikationsområdet i vid mening. Den skall ha ett sammanhållet ansvar för såväl beredning som beslut som rör investeringar i regionala trafikanläggningar.

Länsvägnämndens uppgifter skall ingå i den nya länsstyrelsen som också får ett ökat ansvar inom trafiksäkerhetens område.

Bland de expertfunktioner som, enligt civilministern, skall finnas företrädda inom länsstyrelsen kommer också att finnas expertis på kommunikationsområdet.

I tre motioner behandlas frågor som rör kommunikationsområdet. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 4 föreslås riksdagen ge regeringen till känna vad i motionen anförts om kommunikationsnämnd/vägförvaltning. Motionärerna anför att vägförvaltningen kan bantas och koncentrera sig på att underhålla vägar. De framhåller betydelsen av att en kommunikationsnämnd skapas för samordning av alla slag av kommunikationer i ett län. Länsstyrelsen måste också förstärkas på tjänstemannasidan med expertis i trafikfrågor i vid bemärkelse.

I motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga föreslås att vägförvaltningen skall ingå i den nya länsstyrelsen.

I motion Bo23 (m) yrkande 3 görs invändningar mot ett uttalande i propositionen om (s. 21) att den nya länsstyrelsens roll inom kommunikationsområdet skall kunna omfatta också frågor om post- och telekommunikationer.

Bostadsutskottet delar uppfattningen i propositionen om att länsstyrelsen på kommunikationsområdet måste ha en central roll i vid mening. I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 framhålls betydelsen av att en kommunikationsnämnd tillskapas. Utskottet behandlar nedan bl.a. frågan om nämnderna skall vara obligatoriska. Såvitt rör den i partimotionen och i motion Bo19 (s) aktualiserade frågan om *vägförvaltningens roll* kan utskottet inte tillstyrka motionerna. Förslaget i propositionen får i denna del anses väl avvägt. Vad i övrigt anförts i partimotionen såvitt rör kommunikationsområdet låter

sig i allt väsentligt förenas med regeringens förslag. Ett tillkännagivande skulle därför enligt bostadsutskottets mening inte tjäna något reellt syfte.

Inte heller kan utskottet ansluta sig till förslaget i motion Bo23 (m) yrkande 3 om ett riksdagens tillkännagivande om *länstyrelsernas roll i vissa ärenden som rör post- och telekommunikationer*. Även om det naturligen finns inslag av affärsmässig natur beträffande dessa frågor kan det mycket väl tänkas att de också inrymmer överväganden som det bör ankomma på den nya länsstyrelsen att ta befattning med. Motionsyrkandet avstyrks.

3 De areella näringarna

3.1 Lantbruket och skogsbruket m.m.

Enligt propositionen skall lantbruksnämndens nuvarande uppgifter ingå i den nya länsstyrelsen. Verksamhetens inriktning och omfattning kommer att läggas fast i den till våren aviserade livsmedelspolitiska propositionen. Bl.a. framhålls att lantbruksnämndernas verksamhet fått allt större anknytning till länsstyrelsernas. Stora vinster kan enligt föredraganden göras genom att ge en ny länsstyrelse möjlighet att mer samlat arbeta för landsbygdens utveckling. Det finns också andra kopplingar mellan dagens länsstyrelse och lantbruksnämnden som motiverar att de förs samman i en och samma organisation. En viktig uppgift för den framtida länsstyrelsen blir t.ex. att ha ansvaret för en ändamålsenlig markanvändning i länet med beaktande av de mål som statsmakterna ställt upp. I anslutning till uppgifterna om den proposition om en ny livsmedelspolitik som kommer att föreläggas riksdagen under våren 1990 anför föredraganden bl.a. att den regionala nivån kommer att ha en nyckelroll för möjligheten att genomföra den nationella livsmedelspolitiken. Under omställningsperioden bör dessa frågor ges en särställning inom den nya länsstyrelsen.

I fråga om skogsvårdsstyrelserna föreligger enligt propositionen inte skäl att föreslå att dessa eller någon del av deras verksamhet förs in i länsstyrelsen. För att den skogliga kompetensen ändå skall tillgodogöras föreslås att länsstyrelsen får besluta i viktiga övergripande skogliga frågor som rör markanvändning och naturvård samt att länsjägmästaren skall föredra dessa ärenden i länsstyrelsens styrelse.

I motion Bo23 (m) yrkandena 4 och 5 föreslås ett riksdagens tillkännagivande av vad i motionen anförts om en sammanslagning av lantbruksnämnderna och skogsvårdsstyrelserna. Jord- och skogsbruket bör avregleras så mycket att verksamheten närmar sig ordinär myndighetsutövning. T.ex. bör förvärvslagstiftningen ändras så att prövningen helt avskaffas för fysiska personer. Den affärsmässiga verksamhet som i dag bedrivs av lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser bör kunna överföras till andra huvudmän, liksom den rena rådgivningsverksamheten. Kvarvarande myndighetsutövning skulle kunna inordnas i den nya länsstyrelsen.

Också i motion Bo25 (c) yrkande 2 föreslås ett riksdagens tillkännagivande om lantbruksnämndernas roll i den nya länsstyrelsen. Motionärerna understryker lantbruksnämndernas viktiga roll i samband med den omläggning av jordbrukspolitiken som nu förbereds med inriktning mot ett riksdagsbeslut under våren 1990. Nämndernas rådgivning kommer att vara betydelsefull i denna omställning. Den regionala nivån kommer att vara en viktig utgångspunkt i arbetet för att förverkliga den nya jordbrukspolitiken. Förslaget i propositionen att ge lantbruksnämnderna en särställning under en övergångsperiod är enligt motionen ingen bra lösning. Lantbruksnämnderna bör ges möjlighet att fortsätta sitt arbete med att stödja nya företag och människors initiativ i övrigt för att främja en levande landsbygd.

I motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga föreslås att också skogsvårdsstyrelserna skall ingå i den nya länsstyrelsen.

Jordbruksutskottet har yttrat sig över propositionen och motionerna såvitt rör de areella näringarna. Utskottet anför följande om lantbruket och skogsbruket.

Utskottet instämmer i allt väsentligt i vad som anförs i propositionen (s. 22—23) beträffande skälen för en ändrad organisation av den regionala förvaltningen inom nu berörda sektorer. Som föredragande departementschefen anfört är lantbruket och landsbygdsens utveckling av stor betydelse för länen. Med nuvarande inriktning av lantbruksnämndernas verksamhet har denna fått allt större anknytning till länsstyrelsernas verksamhet på bl.a. det regionalpolitiska området. Enligt utskottets bedömning kommer denna anknytning att behöva ytterligare förstärkas. Lantbruket befinner sig för närvarande i en situation där viktiga förändringar kan väntas inom en snar framtid och där behovet av samordnade och enhetliga lösningar är stort när det gäller t.ex. frågor om lantbruk och landsbygdsutveckling, omställning av jordbruksmark, landskapsvård samt miljö- och regionalpolitiska insatser. Även andra sektorer av samhället än de areella näringarna kommer att beröras av dessa förändringar. Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag att möjligheterna till samordnade och effektiva insatser inom dessa verksamhetsområden förbättras. I sammanhanget vill utskottet särskilt understryka det angelägna i att den nya länsstyrelsen får en hög kompetens i frågor som berör de areella näringarna. Med det anförda tillstyrker utskottet för sin del regeringens förslag och överväganden i avsnitten rörande lantbruket och skogsbruket.

Bostadsutskottet kan i allt väsentligt instämma i jordbruksutskottets bedömning av lantbruksnäringens regionalpolitiska betydelse. Det får sålunda, i avvaktan bl.a. på att en ny livsmedelspolitik genomförs, anses vara lämpligt att ge hithörande frågor en viss särställning. Utskottet delar inte uppfattningen i motion Bo25 (c) att en sådan i tiden begränsad särställning skulle innebära sådana nackdelar så att reformen i denna del i övrigt inte nu bör genomföras. Med det anförda avstyrker bostadsutskottet således yrkandet 2 i motionen om att en temporär *särställning för lantbruksnämnderna* skulle innebära sådana problem med dubbelkommando att det därför inte skulle genomföras.

I anslutning till synpunkterna i motion Bo23 (m) erinrar jordbruksutskottet om att riksdagen vid flera tillfällen behandlat organisationsfrågor m.m. inom skogsbruket. I samband med budgetberedningen

våren 1989 tillstyrkte utskottet ett förslag om skogsvårdsorganisationens basorganisation som framlagts av riksdagens revisorer (se 1988/89:JoU12 s. 32 f.). Vidare bör nämnas att en utredning med förslag till långtgående ändringar i jordförvärvslagen nyligen framlagts, något som närmare redovisas i utskottets betänkande 1989/90:JoU1 om jordförvärvslagen.

Vad jordbruksutskottet enhälligt anfört finner bostadsutskottet inte anledning ifrågasätta. Motion Bo23 (m) yrkandena 4 och 5 om *sammanslagning av lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse m.m.* avstyrks med hänvisning till det nu anförda.

På de grunder som angivits i propositionen avstyrker bostadsutskottet också motion Bo 19 (s) såvitt nu är i fråga om *skogsfrågornas ställning i den nya länsstyrelsen.*

Bostadsutskottet har noterat att regeringsförslaget också innebär att för de nordligaste länens del även rennärlingsfrågorna kommer att handhas av den nya länsstyrelsen. Dessa frågor har stor regional betydelse, inte minst när det gäller markanvändningen. Särskilda rennärlingsnämnder föreslås inrättas vid länsstyrelserna i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. I dessa nämnder måste enligt propositionen finnas samisk representation. Att dessa frågor skall handläggas inom särskilda nämnder och med samisk representation får anses naturligt. Bostadsutskottet hälsar med tillfredsställelse att så sker.

3.2 Fisket

I propositionen anförs bl.a. att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Det är därför i och för sig naturligt att fiskenämnderna ingår i den nya länsstyrelsen. I den pågående översynen av fiskprisregleringen kan emellertid komma att föreslås betydande förändringar i prisregleringen av fisket. Som en följd av översynen kan det därför enligt propositionen tänkas att organisationen på det fiskeadministrativa området bör utformas på ett annat sätt än i dag. En ökad kommunalisering av uppgifterna kan inte uteslutas, och vissa frågor kan eventuellt föras till central nivå. Den anknytning som i dag finns till länen är således enligt regeringsförslaget inte självklar. I den mån en sådan länsanknytning blir aktuell bör den nya länsstyrelsen ansvara för uppgifterna.

I sammanlagt 17 motioner (s, m, fp, c) behandlas övervägandena i propositionen i detta avsnitt. I flertalet av dessa motioner föreligger en betydande samstämmighet i fråga om behovet av en länsanknuten kompetens i fiskefrågor. Motionärerna understryker i sina motiveringar bl.a. yrkesfiskets, vattenbrukets och fiskevårdens stora betydelse från olika synpunkter. De motioner i vilka sådana förslag förs fram är Bo1 (s), Bo3 (s), Bo4 (s), Bo7 (c), Bo8 (s), Bo10 (m), Bo 11 (s), Bo13 (c), Bo15 (fp), Bo16 (m), Bo17 (fp) yrkande 5, Bo18 (s), Bo20 (s), Bo22 (m), Bo23 (m) yrkande 7, Bo25 (c) yrkande 4 och Bo29 (s). I några motioner, främst Bo3, Bo11 och Bo16, koncentreras intresset till sportfisket och fritidsfisket. Fisketurismens betydelse från ekonomisk och regionalpolitisk synpunkt framhålls bl.a. i motion Bo29. Enligt

motion Bo25 är planering och prioritering av kalkningsinsatser i försurade sjöar exempel på viktiga arbetsuppgifter i länen. I motionerna Bo13 och Bo16 tas dessutom upp specificerade samordningsfrågor såvitt avser ansvaret för fisket i Vättern resp. Bolmen.

Jordbruksutskottet erinrar i sitt yttrande om att 1989 års fiskeriutredning i augusti 1989 avlämnat ett betänkande med titeln Fiskprisregleringen och fiskeriadministrationen (SOU 1989:56). Betänkandet innehåller bl.a. förslag till ändringar i den statliga fiskeriadministrationen (s. 159 f.). Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Remisstiden utgår den 20 november i år.

I likhet med föredragande departementschefen konstaterar jordbruksutskottet att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Utskottet instämmer också till stor del i de synpunkter som motionärerna anfört angående fiskefrågornas betydelse för ekonomi, sysselsättning, turism och rekreation. Fiskenämnernas verksamhet är för närvarande uppdelad på tre huvudområden, nämligen fiskerinäringen (yrkesfiske och vattenbruk), fritidsfiske och fiskevård. Fiskeristyrelsen har beräknat att antalet ärenden för närvarande, bl.a. genom en ökad delegering, är ca 8 000 om året. Det kan t.ex. noteras att antalet miljöskyddsärenden ökat. Enligt jordbruksutskottets mening är det viktigt att fiskenämnernas kompetens och lokalkännedom tillvaratas på länsnivå. Så till vida ansluter sig utskottet till de synpunkter som framförts i flertalet motioner.

I övrigt går jordbruksutskottet nu inte närmare in på frågan hur den statliga fiskeriadministrationen bör organiseras. Den fortsatta beredningen av fiskeriutredningens betänkande bör kunna ge underlag för mera preciserade ställningstaganden härvidlag. Det anförda innebär att jordbruksutskottet avstyrker de ifrågavarande motionerna i den mån dessa ej tillgodoses genom utskottets uttalande om kompetensen m.m. i fiskefrågor.

Enligt jordbruksutskottet finns det heller inte anledning för riksdagen att göra något uttalande i enlighet med de motionsyrkanden som berör specificerade samordnings- och organisationsfrågor angående vissa insjöar. Det får förutsättas att dessa frågor kan lösas i samband med den fortsatta beredningen av fiskeriutredningens betänkande. Med det anförda avstyrks motionerna Bo13 yrkande 3 och Bo16 yrkande 3.

Bostadsutskottet får med anledning av förslaget i propositionen och i motionerna samt med beaktande av vad jordbruksutskottet uttalat anföra följande.

Motionerna om fiskets regionala organisation innebär i korthet att beslut bör fattas redan nu om att nämnderna skall ingå i den nya länsstyrelsen. Utredningen om samordnad länsförvaltning föreslog (SOU 1989:5, s. 91) att fiskenämnerna borde ingå i den nya länsstyrelsen. Att nämnderna var samlokaliserade med lantbruksnämnderna underlättade deras samgående med länsstyrelserna. Bostadsutskottet har ovan anslutit sig till förslaget i propositionen om att lantbruksnämnderna skall ingå i den nya länsstyrelsen. Bostadsutskottet vill understryka vad civilministern anfört om att fiskefrågorna har många kopp-

lingar till de verksamheter som länsstyrelserna ansvarar för och att det därför är naturligt att nämnderna ingår i den nya länsstyrelsen. Liknande synpunkter förs fram i flera av motionerna. Det finns därför enligt bostadsutskottets mening goda motiv för uppfattningen i propositionen att den framtida fiskeriadministrationen på regional nivå skall ha en länsanknytning. Jordbruksutskottet har, som ovan framgått, uttryckt det så, att det är viktigt att fiskenämndernas kompetens och lokalkännedom tillvaratas på länsnivå.

Bostadsutskottet har emellertid liksom jordbruksutskottet den uppfattningen att det kan finnas skäl avvakta remissbehandlingen av fiskeritredningens betänkande och regeringens beredning av frågan. Bostadsutskottets ställningstagande bygger på förutsättningen att riksdagen under våren 1990 kommer att föreläggas förslag om fiskeriadministrationens organisation. Om riksdagen vid behandlingen av detta förslag så beslutar finns möjlighet att låta fiskenämnderna ingå i de nya länsstyrelserna fr.o.m. halvårsskiftet 1991, dvs. vid den tidpunkt då regeringen förutsätter att reformen skall träda i kraft. En anslutning till vad bostadsutskottet nu anfört innebär alltså att riksdagen efter det pågående beredningsarbetets avslutning återigen kommer att överväga frågan.

Sammanfattningsvis och under de förutsättningar bostadsutskottet nu angivit finner sig utskottet kunna godta den i propositionen föreslagna ordningen avseende fortsatta överväganden om *den regionala statliga fiskeriadministrationens framtida organisation*. Liksom jordbruksutskottet avstyrker bostadsutskottet bifall till de nu behandlade motionerna.

3.3 Trädgårdsnäringen

När det gäller trädgårdsnäringen påpekas i motion Bo25 (c) att näringen inte berörs i propositionen och att man därmed utelämnar en viktig del av länsförvaltningens arbete för en levande landsbygd. Riksdagen bör, enligt motionärerna, av regeringen begära ett närmare klagörande om trädgårdsnäringens inriktning. Enligt deras mening bör en utredning studera olika alternativa möjligheter till rådgivning. Ett förslag härom förs fram i motionens yrkande 3.

Vad beträffar trädgårdsnäringens situation anför jordbruksutskottet att det kan nämnas att riksdagen vid flera tillfällen framhållit vikten av att den svenska trädgårdsnäringen och dess internationella konkurrenskraft bevaras. Yrkanden om en utredning eller utvärdering av näringens situation har emellertid avstyrkts med hänvisning bl.a. till olika faktorer som inverkat gynnsamt på den svenska odlingen (se t.ex. 1988/89:JoU20). Jordbruksutskottet har inte funnit anledning att i detta sammanhang föreslå några särskilda åtgärder i fråga om trädgårdsnäringen.

Bostadsutskottet har inte heller beträffande denna fråga anledning frångå jordbruksutskottets bedömning. Motion Bo25 (c) yrkande 3 om *en utredning om trädgårdsnäringen* avstyrks med hänvisning till vad nu anförts.

4.1 Fysisk planering och bostadsförsörjning

I propositionen anförs sammanfattningsvis att länsstyrelsen har stora uppgifter i frågor om samhällsbyggande och om användning av mark och vatten. Den nya länsstyrelsen föreslås få ansvar för frågor som länsbostadsnämnden i dag ansvarar för och som rör de kommunala bostadsförsörjningsprogrammen och annan samhällsplanering. Länsbostadsnämnderna i övrigt föreslås inte ingå i de nya länsstyrelserna.

I tre motioner tas upp frågor om länsbostadsnämnderna. I motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga föreslås att även länsbostadsnämnderna skall ingå i de nya länsstyrelserna. Att länsbostadsnämnderna skall avvecklas föreslås i motion Bo23 (m) yrkande 8. Förslaget i motion Bo17 (fp) yrkande 4 innebär att det i det fortsatta förändringsarbetet bör studeras var länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter skall hanteras.

Bostadsutskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner i vilka föreslagits att länsbostadsnämnderna skall avvecklas. Sådana förslag har alltid avslagits av riksdagen. Med anledning av nu föreliggande förslag vill utskottet anföra följande. Utskottet finner det väsentligt att länsbostadsnämnderna även fortsättningsvis består som självständiga myndigheter. De har redan nu och kommer att få ett stort ansvar för att på regional nivå föra ut den sociala bostadspolitiken. Detta är en mycket viktig uppgift; en uppgift som kan väntas bli än viktigare om de stora förändringar i det statliga bostadsfinansieringssystemet som nu övervägs inom regeringens kansli kommer att genomföras. Utskottet kan således inte dela det förslag om *avveckling av länsbostadsnämnderna* som förs fram i motion Bo23 (m) yrkande 8.

Vad utskottet nu anfört om vikten av att nämnderna kvarstår som självständiga myndigheter låter sig inte förenas med förslaget i motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga. Vad i denna motion förordats om *länsbostadsnämndernas anknytning till den nya länsstyrelsen* avstyrks alltså.

Ytterligare två frågor som hänger samman med länsbostadsnämndernas verksamhet vill utskottet aktualisera. Under utskottets beredning av nu föreliggande ärende har utskottet kommit till slutsatsen att det inte är möjligt att från nämnderna tillföra de nya länsstyrelserna personella resurser i och med att frågor som hänger samman med bostadsförsörjningsprogrammen nu flyttas från nämnderna om nämnderna skall kunna fullgöra sina uppgifter på ett tillfredsställande sätt. Den i propositionen föreslagna förändringen är nämligen personellt inte särskilt omfattande. Några personella resurser, som kan tas i anspråk av de nya länsstyrelserna, kommer därför inte att finnas vid en sådan ändrad uppgiftsfördelning mellan länsstyrelsen och länsbostadsnämnden som förordas i propositionen.

Bostadsutskottets förslag innebär, om det accepteras av riksdagen, beträffande Norrbottens län att länsbostadsnämnden där som under försöksverksamheten ingår i länsstyrelsen åter kommer att bli en

självständig myndighet när försöksverksamheten avslutas. Det är viktigt att länsbostadsnämnden i länet därefter har de personella och andra resurser som erfordras för att nämnderna skall kunna fullgöra sin arbetsuppgifter. Det kan därför inte anses acceptabelt att länsbostadsnämnden i Norrbottens län "återuppstår" med väsentligt mindre resurser än vad som med tanke på länets struktur och storlek kan anses motiverat. En bedömning av nämndens resurser bör lämpligen kunna göras med utgångspunkt från de resurser länsbostadsnämnden hade när försöksverksamheten inleddes.

Vad bostadsutskottet nu anfört om *resurserna vid länsstyrelserna vid överflyttning av vissa arbetsuppgifter till de nya länsstyrelserna och om resurserna vid länsbostadsnämnden i Norrbottens län* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Slutligen behandlar utskottet i detta avsnitt motion Bo17 (fp) yrkande 4. Motionärerna föreslår ett tillkännagivande om behovet att ytterligare se över *handläggningen av länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter*. Att frågor som rör bostadsförsörjningsprogrammen flyttas från nämnderna innebär, som framgått ovan, att nämnderna påverkas endast marginellt. I stort kommer nämndernas uppgifter att bestå oförändrade eller förmodligen utökas om nämndernas verksamhet bl.a. avseende bostadspolitiken kommer att intensifieras. Det kan i vart fall inte nu anses erforderligt med något tillkännagivande i enlighet med motionärernas förslag.

4.2 Lantmäteriet

I propositionen anges att det endast är en mindre del av den verksamhet som bedrivs av länsstyrelsens lantmäterienhet som har betydelse för den nya länsstyrelsens roll, framför allt inom den fysiska planeringen. Denna del kan enligt propositionen uppskattas till betydligt mindre än hälften av dagens lantmäterienhet och omfattar främst bevakning av allmänintresset i fastighetsbildningsförrättningar och initiativ till förrättningar samt att biträda med lantmäterikunskap i länsstyrelsens verksamhet. Dessa uppgifter föreslås ligga kvar i länsstyrelsen. Där emot bör den statliga fastighetsregistreringen flyttas till lantmäteriets överlantmätarmyndighet.

Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Genom bl.a. detta förslag uppnås en klarare ansvarsfördelning mellan den nya länsstyrelsen och lantmäteriet. Utskottets uppfattning innebär att utskottet inte kan ställa sig bakom förslaget i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 5 om att den nya länsstyrelsen bör innefatta *lantmäteriet och fastighetsregistrering* i sin helhet.

I motion Bo23 (m) yrkande 6 föreslås att det bör övervägas att ge överlantmätaren en sådan koppling till den nya länsstyrelsen att han inte endast kallas som föredragande utan också bereds möjlighet att följa den del av länsstyrelsens verksamhet som berör lantmäteriet.

I propositionen anförs att länsstyrelsen bör kunna anlita överlantmätaren som föredragande och att länsstyrelsen kan köpa tjänster från lantmäteriet. Det anförda bör innebära att vad i motionen föreslås i

allt väsentligt kommer att förverkligas om regeringens förslag i denna del genomförs. Ett tillkännagivande beträffande *överbantmätares arbetsuppgifter i den nya länsstyrelsen* är vid en sådan uppfattning inte erforderlig. Motion Bo23 (m) yrkande 6 avstyrks med hänvisning till det anförda.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen motion Bo12 (s). Yrkan- det i motionen går ut på att riksdagen inte nu bör ta ställning till lantmäteriverkets regionala organisation. Motionären invänder mot ett uttalande i propositionen om att det i varje län skall finnas en under lantmäteriverket ansvarig chef med ansvar bl.a. för den lokala lantmä- teriverksamheten i länet.

Bostadsutskottet har erfarit att frågor om *organisationen av den regionala och lokala lantmäteriverksamheten* övervägs för närvarande. Utskottet förutsätter att resultatet av dessa överväganden i lämpligt sammanhang redovisas för riksdagen. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion Bo12 (s).

Dock vill bostadsutskottet i likhet med vad som anförts i proposition- en (s. 27) betona att det i varje län skall finnas en under lantmäteri- verket direkt ansvarig chef med uppgift att ansvara för den lokala lantmäteriverksamheten i länet och att verka för samordning mellan lantmäteriets verksamhet och andra verksamheter i länet.

5 Arbetsmarknadsfrågor

Som framgått av utskottets redogörelse av propositionens huvudsakliga innehåll föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmark- nadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Länsarbetsnämnden skall enligt förslaget i propositionen ligga utan- för den nya länsstyrelsen.

I motion Bo17 (fp) påtalas det förhållandet att arbetsmarknadsfrå- gorna lämnas utanför den föreslagna samordningen. Arbetsmarknads- frågorna har en mycket central betydelse för den regionala planeringen och samordningen. Det är därför enligt motionärerna inkonsekvent att länsarbetsnämnden i sin helhet lämnas utanför. Målsättningen bör vara att inlemma de planeringsfrågor som rör sysselsättningsutvecklingen i de nya länsstyrelsernas verksamhet. Arbetsförmedlingsverksamheten kan därefter ges en mer lokal förankring i arbetsförmedlingsnämnder- na. Ett tillkännagivande till regeringen om vad i motionen anförts om länsarbetsnämnderna föreslås i yrkande 3.

Arbetsmarknadsutskottet, som yttrat sig i ärendet, delar uppfattning- en att länsarbetsnämnden inte bör inordnas i den nya länsstyrelsen. Det föreslagna vidgade samarbetet mellan den nya länsstyrelsen och länsarbetsnämnden inom såväl arbetsmarknadsutbildningen som bered- skapsarbeten och vissa andra frågor som hör till länsarbetsnämndens område ger, enligt utskottets uppfattning, länsstyrelsen ett tillfredsstäl- lande inflytande över den regionala planeringen.

Utskottet föreslår därför att motion Bo17 (fp) i nu behandlad del avstyrks.

Bostadsutskottet delar arbetsmarknadsutskottets uppfattning om *arbetsmarknadsfrågornas organisation på regional nivå*. Motion Bo17 (fp) yrkande 3 avstyrks således.

6 Social omvårdnad

Civilministern anför i propositionen att han anser att det är viktigt att den sociala sektorn behandlas likvärdigt med övriga sektorintressen. För området social omvårdnad föreslås därför att en särskild tjänst som länsexpert inrättas, i likhet med vad som föreslås beträffande en rad andra expertområden.

I propositionen anges vidare att flertalet av de frågor som behandlats i utredningen om länsstyrelsernas sociala funktioner kommer att beredas vidare i andra sammanhang. Enligt vad socialutskottet anför i sitt yttrande kommer frågan om ytterligare resurser till länsstyrelsernas sociala funktioner att övervägas i det pågående arbetet med budgetpropositionen 1990.

Såväl motion Bo14 (fp) som Bo26 (s) tar upp sociala frågor. I motion Bo14 hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om förstärkning av den sociala funktionen inom länsstyrelserna. Motionären pekar på att länsstyrelsernas sociala funktion har fått ökade arbetsuppgifter under 1980-talet. Socialtjänstlagen förutsätter bl.a. att den sociala funktionen aktivt deltar i samhällsplaneringen och fullgör de skyldigheter som länsstyrelsen har i egenskap av regionalt tillsynsorgan. Efter år 1984 har länsstyrelserna, enligt motionären, fått en väsentligt ökad arbetsbelastning genom bl.a. sin befattning med lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall.

Även i motion Bo26 (s) betonas vikten av att de sociala funktionerna tillförs tillräckliga resurser. Vidare framhålls vikten av att de sociala funktionerna får en tydlig roll i organisationen. Motionärerna begär ett tillkännagivande med detta innehåll.

I likhet med motionärerna understryker socialutskottet i sitt yttrande att den sociala sektorn inom den nya länsstyrelsen måste tillföras de resurser som krävs för att den sociala funktionen skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förutsätter att dessa resursbehov beaktas i det pågående budgetarbetet.

Bostadsutskottet delar denna uppfattning och förutsätter att de i motionerna aktualiserade frågorna om *resurserna vid länsstyrelsernas sociala funktioner* beaktas i det pågående budgetarbetet. Med hänvisning härtill avstyrker bostadsutskottet motionerna Bo14 (fp) och Bo26 (s).

1 Nämnderna

I propositionen anförs att det är viktigt att den nya länsstyrelsen får ett starkt förtroendemannainflytande. Detta säkras, enligt regeringsförslaget, om det vid sidan av länsstyrelsens styrelse finns obligatoriska nämnder. Dessa föreslås vara: utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Nämnderna föreslås få elva ledamöter. Landshövdingen föreslås i normalfallet vara ordförande. Av övriga ledamöter utses fem av landstinget och fem av regeringen.

I ett flertal motioner tas upp förslaget att vid sidan av länsstyrelsens styrelse inrätta fem obligatoriska nämnder. I motionerna Bo17 (fp) yrkande 7, Bo19 (s), Bo23 (m) yrkande 9 dessa två yrkanden såvitt nu är i fråga och Bo31 (c) yrkande 2 yrkas avslag på förslaget om obligatoriska nämnder. I motionerna anges bl.a. följande motivering härför.

I motion Bo17 (fp) hänvisas till rådande variationer i de olika länen. Enligt motionärerna är det opraktiskt att först besluta om ett antal obligatoriska nämnder och därefter bli tvungen att tillåta en del undantag.

I motion Bo19 (s) anges att en ordning med obligatoriska nämnder förstärker sektoriseringen jämfört med vad som gäller i dag och minskar styrelsens samordnande möjligheter. Ett genomförande av förslaget anges medföra en otydlig ansvarsfördelning. Förslaget medför enligt motionen vidare en obalans mellan antalet förtroendevalda i nämnderna och länsstyrelsens styrelse. Motionärerna pekar också på att landshövdingen, som föreslås få bli ordförande i nämnderna, kommer att bindas i återkommande interna sammanträden, dels i form av nämndsammanträden, dels i form av förberedelser för dessa.

I motion Bo23 (m) pekas på att förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamhet är olika i skilda delar av landet, något som talar för att länsstyrelsernas organisation skall ges flexibilitet. Det bör därför enligt motionärerna inte vara obligatoriskt att inrätta nämnder.

I tre motioner behandlas nämndorganisationen i vissa län. Det gäller vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 samt motionerna Bo9 (s) och Bo31 (c).

I motion Bo31 (c) hänvisas till de skilda förhållanden som råder i de olika länen, något som särskilt gäller storstadslänen. Motionären hänvisar till den särskilda utredning om samordnad länsförvaltning i Stockholms län som regeringen låtit statskontoret utföra. Enligt motionären har regeringen inte i sitt förslag beaktat statskontorets slutsatser. I motionen pekas på olika regionala organ i Stockholms län som den i propositionen föreslagna lösningen inte passar för. Motionärerna anger att motsvarande problem kan finnas även i Göteborgs- och Malmöområdena.

I motion Bo9 (s) hemställs att de i propositionen föreslagna fem obligatoriska nämnderna, såvitt gäller Stockholms län, skall utgå.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 6 hemställs att Stockholms län samt Gotlands län skall undantas från nämndobligatoriet. Enligt motionärerna har dessa båda län så speciella förutsättningar att särlösningar fordras.

I de motioner vari yrkats avslag på förslaget lämnas vidare synpunkter på vad som bör gälla om nämndobligatoriet inte genomförs. Motionerna går i allmänhet ut på att länsstyrelsernas styrelser själva skall äga rätt att besluta om inrättande av de besluts- och beredningsorgan de anser sig behöva. Sådana synpunkter förs fram i motionerna Bo17 (fp) yrkande 8, Bo19 (s), Bo23 (m) yrkande 9 dessa tre yrkanden såvitt nu är i fråga och i Bo31 (c) yrkande 3. I de motioner som godtagit nämndobligatoriet med vissa undantag hemställs i motion Bo9 (s) att nämndobligatoriet i Stockholms län ersätts med en möjlighet för regeringen att efter framställning från länsstyrelsens styrelse besluta om inrättande av särskild nämnd/särskilda nämnder för specifika ämnesområden och i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 att regeringen, såvitt gäller Stockholms län, återkommer med ett nytt förslag till nämndorganisation efter det att storstadskommitténs förslag har remissbehandlats.

I motion 1988/89:K504 (s) erinras om att det saknas ett utvecklat förtroendemannainflytande på länsnivå över miljövarsfrågorna. Motionärerna anser det angeläget, mot bakgrund av den prioritering som miljöpolitiken nu fått, att de förtroendevalda bättre engageras i miljöarbetet på länsnivå och att regeringen prövar på vilket sätt ett sådant förtroendemannainflytande kan organiseras. I motionen begärs att det anförda ges regeringen till känna.

Konstitutionsutskottet som yttrat sig över propositionen och motionerna såvitt rör inrättande av nämnder anför bl.a. följande.

Enligt utskottet har i propositionen anförts övertygande skäl för den föreslagna ordningen med obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse. Som inledningsvis nämnts ingår utskottet inte i en bedömning av de olika sektorsområden som den nya länsstyrelsen föreslås ansvara för och avstår sålunda från att ta ställning till vilka nämnder som nämndobligatoriet bör avse. Utskottet kan konstatera att om den föreslagna miljönämnden kommer till stånd innebär detta att de i motion 1988/89:K504 (s) framförda önskemålen tillgodoses. Av utskottets ställningstagande följer vidare att det inte finns anledning för utskottet att ingå i överväganden av de förslag som framförts i vissa motioner i fråga om vad som bör gälla om nämndobligatoriet helt slopas. Med anledning av vad som i något fall anförts beträffande länsstyrelsens rätt att själv besluta om inrättande av beredningsorgan vill utskottet dock erinra om att förslaget inte innebär några förändringar beträffande den rätt som länsstyrelserna i dag har att inrätta beredningsgrupper och rådgivande organ utan beslutsansvar.

Det ovan anförda innebär sammanfattningsvis att konstitutionsutskottet föreslår att propositionens riktlinjer såvitt nu är i fråga godkänns, dvs. avslag på motionerna Bo17 (fp) yrkandena 7 och 8 såvitt nu är i fråga, Bo19 (s) såvitt nu är i fråga, Bo23 (m) yrkande 9 såvitt nu är i fråga och Bo31 (c) yrkandena 2 och 3.

Konstitutionsutskottet övergår härefter till de i motionerna Bo5 (vpk) och Bo9 (s) upptagna frågorna om undantag från nämndobligatoriet för Stockholms län samt Gotlands län. Propositionen innehåller

i denna del bl.a. följande. I fråga om Gotlands län föreslås — mot bakgrund av att länet i dag saknar en länsbostadsnämnd — att den nya länsstyrelsens styrelse skall fatta de beslut som i andra län skall ankomma på den föreslagna nämnden för fysisk planering. Enligt propositionen kan det finnas skäl att även i andra avseenden tillåta annan nämndorganisation för länsstyrelsen i Gotlands län. Vidare framhålls i propositionen att det även för andra län i några fall kan vara tänkbart att tillåta annan nämndorganisation. Enligt propositionen bör dessa frågor belysas under arbetet inför genomförandet av reformen och i lämplig form redovisas för riksdagen. I den i motionerna Bo9 (s) och Bo31 (c) återopade rapporten av statskontoret — Samordnad länsförvaltning i Stockholms län (1989:31) — anges sammanfattningsvis bl.a. följande. Det är av stor vikt att de tillkommande förtroendemannaorganen inte bidrar till att öka komplexiteten i den offentliga sektorn i Stockholms län. Det föreslås därför att den s.k. storstadsutredningens (SB 1988:01) förslag avvaktas — utredningen har enligt dir. 1988:64 att utarbeta förslag till åtgärder för att förbättra livsmiljön i storstäderna — innan förtroendemannaorganisationen i Stockholms läns länsstyrelse slutligt fastställs. Därefter bör länsstyrelsens styrelse, alternativt en regional organisationskommitté, efter hörande av styrelsen, kunna lämna förslag om närmare utformning av förtroendevalda organ inom länsstyrelsen till regeringen.

Konstitutionsutskottet får för egen del anföra följande. I propositionen har angivits att visst utrymme skall finnas för att på grund av ett läns särskilda förhållanden medge avvikelser från det föreslagna nämndobligatoriet. Detta ter sig enligt utskottet särskilt naturligt med tanke på de speciella förhållanden som råder i t.ex. Stockholms och Gotlands län. Med det anförda får motionerna Bo9 (s) och Bo5 yrkande 6 (vpk) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

Bostadsutskottet vill med anledning av förslaget i propositionen och i motionerna anföra följande.

Bostadsutskottet kan i allt väsentligt ställa sig bakom de överväganden som väglett regeringens förslag när det gäller att till länsstyrelsen knyta en nämndorganisation. Som framgått av den ovan redovisade sammanställningen av motionernas motiv har, med något undantag, tanken på att nämnder i och för sig kan behöva knytas till länsstyrelserna vunnit gehör. Vad motionärerna kritiserat är förslaget i propositionen att det i princip skall vara obligatoriskt att inrätta vissa nämnder. Motionärernas uppfattning är, som framgått av redovisningen ovan, att den enskilda länsstyrelsen bör kunna besluta om och i så fall vilka nämnder som kan behöva inrättas. Synpunkter av denna innebörd förs fram t.ex. i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5, i motion Bo17 (fp), i motion Bo23 (m) och i motion Bo31 (c); låt vara att i den förstnämnda och sistnämnda motionen frågan begränsats till att avse nämndorganisationen endast i vissa län.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning att det kan vara lämpligt att nämnder kan knytas till den nya länsstyrelsen. Bl.a. blir det då möjligt att etablera och bibehålla ett breddat förtroendemannainflytande i viktiga frågor av regional karaktär. Utskottet finner det väsentligt att en ökad förtroendemannamedverkan kan komma till stånd. Vad det närmast då gäller är att kanalisera denna medverkan. Förslaget i propositionen innebär alltså att fem obligatoriska nämnder bör inrättas. I sammanhanget vill utskottet erinra om vad i propositionen

nen anføres (s. 32) om att det i Gotlands län och även för andra län kan vara tänkbart att tillåta en annan nämndorganisation. I propositionen anføres vidare att dessa frågor bör belysas inför genomförandet av reformen och i lämplig form redovisas för riksdagen.

Det synsätt som präglar regeringens förslag om inrättandet av nämnder innebär sålunda att frågan kommer att övervägas ytterligare. Utskottet förutsätter att regeringen vid dessa överväganden kommer att ta hänsyn till de skiftande förhållandena som finns i olika län och att övervägandena görs med beaktande av behovet att tillåta viss flexibilitet i nämndorganisationen; dock under den förutsättningen att goda möjligheter måste skapas för en fördjupad och breddad förtroendemanna-medverkan.

Vad utskottet nu anfört om nämndorganisationen såvitt inte avser länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län ligger väl i linje med vad i motionerna anförts i frågan. Efter ytterligare överväganden avser regeringen således att i lämplig form redovisa sin syn på frågan. Det finns mot bakgrund härav inte anledning för riksdagen att nu göra något tillkännagivande i frågan. Med det anförda avstyrker bostadsutskottet motionerna Bo17 (fp) yrkandena 7 och 8, Bo19 (s) och Bo23 (m) yrkande 9 de tre sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga om *nämndorganisationen såvitt inte avser länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län.*

Vad därefter angår nämndorganisationen vid länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län finns inte tillräckliga skäl hävda att i dessa län ovillkorligen skall finnas fem nämnder med den inriktning som föreslås i propositionen. Som där anføres är förhållandena i dessa län speciella. Utskottet vill erinra om att länsstyrelsen i Stockholms län redan i dag har en organisation som avviker från andra länsstyrelser. Vidare har landstinget i länet vissa uppgifter; uppgifter som i andra län inte sällan handhas av länsstyrelsen och/eller handläggs på kommunal nivå. Även för länsstyrelsen i Gotlands län föreligger så speciella förhållanden att en från förslaget i propositionen avvikande nämndorganisation kan behöva skapas.

Med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 6 och motionerna Bo9 (s), Bo17 (fp) yrkandena 7 och 8. Bo19 (s), Bo23 (m) yrkande 9 de fyra sistnämnda yrkandena såvitt nu är i fråga samt Bo31 (c) yrkandena 2 och 3 och med hänvisning till det nu anförda föreslår bostadsutskottet att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad nu förordats om *nämndorganisationen vid länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län.*

Förslaget i motion 1988/89:K504 (s) om ett starkt *förtroendemanna*inflytande i miljöfrågor får anses tillgodosett om miljönämnder, som föreslås i propositionen, kommer att inrättas. Ett tillkännagivande enligt motionärernas förslag kan således inte anses erforderligt. Motionen avstyrks.

I propositionen har föreslagits att en av de obligatoriska nämnderna bör benämnas utbildningsnämnd. Utan att nu gå in på nämndfrågan som sådan tar bostadsutskottet med anledning av vad utbildningsutskottet anfört upp frågan om det lämpliga i att ge nämnden denna

benämning. Utbildningsutskottet anser att om benämningen utbildningsnämnd behålls förväxlingar kan ske mellan denna nämnd och landstingets utbildningsnämnd.

Bostadsutskottet delar utbildningsutskottets uppfattning. Den i propositionen föreslagna nämnden för utbildningsfrågor bör ges annan benämning. Frågan bör övervägas i det fortsatta arbetet. Utan att ta ställning i sak bör därvid övervägas om inte benämningen skolnämnd vore lämpligare. Vad bostadsutskottet nu anfört om annan *benämning på utbildningsnämnden* bör ges regeringen till känna.

I detta avsnitt behandlar utskottet också vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 3 vari yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att nämnd- och styrelseledamöter bör få initiativrätt och att detta skrivs in i en ny länsstyrelseinstruktion. Konstitutionsutskottet anför följande i frågan.

I 21—23 §§ förordningen (1988:971) med länsstyrelseinstruktion anges länsstyrelses styrelses ansvar och uppgifter. Styrelsen skall, utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) — där föreskrivs bl.a. att styrelse skall besluta om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner — besluta om viktigare frågor om samhällsplanering och regionala utvecklingsinsatser eller andra för länets utveckling betydelsefulla åtgärder, viktigare frågor om polisverksamheten, viktigare frågor om länsstyrelsens organisation, arbetsordning eller verksamhetsinriktning samt viktigare frågor i övrigt inom länsstyrelsens verksamhetsområden. Länsstyrelseinstruktionen innehåller inte någon motsvarighet till den i den tidigare gällande länsstyrelseinstruktionen (1986:1122) intagna bestämmelsen (23 § p. 7) enligt vilken landshövdingen gavs möjlighet att till styrelsen hänskjuta andra frågor än de i instruktionen särskilt angivna. — Enligt särskild bestämmelse i den nya länsstyrelseinstruktionen skall verksförordningen tillämpas på länsstyrelserna. Detta innebär bl.a. att styrelsen skall ges tillfälle att yttra sig innan myndighetens chef (landshövdingen) avgör viktigare ärenden (22 § första stycket verksförordningen).

I länsstyrelseinstruktionen (1988:971) anges inte närmare i vilken ordning frågor eller ärenden skall föreläggas styrelsen för beslut. Beredningen härav sker normalt inom länsstyrelsens kansli i samråd med landshövdingen. Det är dock naturligtvis inget hinder för andra ledamöter av styrelsen att ta upp frågor som vederbörande anser att styrelsen bör behandla. Styrelsen får då ta ställning till om den anser att frågan skall tas upp till handläggning eller ej. Ledamot har alltså på sätt nu angivits redan enligt gällande ordning möjlighet att ta upp frågor som han finner vara av vikt. Mot angiven bakgrund saknas det enligt utskottet anledning att ta det i motionen begärda initiativet. Med det anförda får motion Bo5 (vpk) yrkande 3 anses tillgodosedd.

Bostadsutskottet ansluter sig till vad konstitutionsutskottet anfört men vill för sin del tillägga att frågan om initiativrätten för ledamöterna i de nämnder som kan komma att inrättas bör, i den mån nämndverksamheten kommer att regleras i författning, kunna utformas med länsstyrelseinstruktionen som förebild. Bostadsutskottet förutsätter att även denna fråga övervägs i det fortsatta arbetet. Därvid är det angeläget att initiativrätten på ett starkare sätt kommer till uttryck såväl för

styrelsen som för nämnderna. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 3 om *initiativrätt för ledamöterna i länsstyrelsens styrelse m.m.*

2 Val av ledamöter i nämnderna m.m.

Enligt förslaget i propositionen skall nämnderna bestå av elva ledamöter, normalt med landshövdingen som ordförande. Av övriga tio ledamöter föreslås fem utses av landstinget och fem av regeringen. Förslaget skiljer sig från utredningens. Utredningen föreslog att nämnderna skulle bestå av nio ledamöter inkl. landshövdingen. De skulle väljas av landstinget. När det gäller länsstyrelsernas styrelse föreslås ingen ändring i nu gällande ordning.

I motion Bo2 (c) yrkande 2, i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkandena 1 och 2 och i motion Bo21 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga föreslås att ledamöterna, inkl. ordföranden, i de obligatoriska nämnderna skall utses av landstinget. Till stöd för yrkandena åberopas bl.a. länsdemokratiska skäl. Frågan har också aktualiserats i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 och då i anslutning till frågan om sättet för val av ledamöter till nämnderna.

I motionerna Bo21 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga och Bo28 (s) tas upp frågan om vem som skall vara ordförande i nämnderna. Enligt förstnämnda motion bör någon knytning av ordförandeskapet till landshövdingen inte förekomma. Motionärerna menar principiellt att landshövdingen inte bör vara uppbunden av nämndernas beslut. Enligt motionen bör sektorssamordningen kunna klaras genom kontinuerliga ordförande- och chefsamråd. I den andra motionen förordas att länsstyrelsen själv beslutar vem som skall vara ordförande i resp. nämnd. Enligt motionärerna bör det normala vara att ordföranden hämtas bland de förtroendevalda i nämnden, något som skulle stärka förtroendemännainflytandet. Motionärerna anser att landshövdingen inte bör vara uppbunden av nämndarbetet och involverad i nämndbesluten.

I motion Bo6 (s) begärs att den ordning som föreslås i propositionen för val till de obligatoriska nämnderna även skall gälla vid val av länsstyrelses styrelse. Enligt motionärerna skapas härigenom en god balans mellan olika intressen som finns representerade i länsstyrelsens styrelse.

Departementschefen uttalar bl.a. följande i nu berörda avseenden (prop. s. 34):

Jag anser emellertid inte att motsvarande system bör införas för nämnderna. Deras verksamhet blir inte av samma övergripande art som styrelsens. Nämnderna skall i stor utsträckning tillämpa generell lagstiftning, tillse att nationellt fastställda mål följs upp och utvärdera verksamheter. Motsvarande inriktning gäller för flertalet av nuvarande länsnämnder. Detta återspeglas i sättet att välja länsnämnderna. Både den centrala och den regionala nivån medverkar i de flesta fall.

Jag anser således att nämndernas karaktär motiverar ett annat valsätt än det som utredningen föreslagit. Reglerna för hur nämnderna skall utses bör allmänt grundas på det viktiga samspelet mellan politisk förankring och sakkunskap inom sektorsområdena. För att markera den nya länsstyrelsens roll i förvaltningen bör regeringen medverka

vid valet av ledamöter. Även landstinget bör som valkorporation och representant för länsintresset utse ledamöter. För att få en lämplig avvägning bör nämnderna bestå av tio valda ledamöter. Hälften av dessa bör utses av regeringen och hälften av landstinget — och i förekommande fall de kommuner som fullgör landstingsuppgifter. Genom ett sådant valsätt uppnås enligt min mening en lämplig och praktisk avvägning mellan nationella mål och regionala intressen.

Konstitutionsutskottet ansluter sig i allt väsentligt till uttalandena i propositionen. Utskottet framhåller särskilt att de föreslagna nämnderna i första hand skall behandla frågor som rör speciell lagstiftning. Det ankommer således inte på nämnderna att göra några mera allmänpolitiska avvägningar. Deras uppgift är att i sin verksamhet beakta av statsmakterna fastställda nationella mål. I den mån utrymme för regionala bedömningar finns får de självfallet göra sådana. Mot denna bakgrund är det enligt konstitutionsutskottets mening lämpligt att ledamöterna utses utifrån såväl centrala som regionala synpunkter. Den avvägning som föreslås i propositionen finner utskottet lämplig.

Bostadsutskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga att frånga regeringens förslag avseende *sättet för val av ledamöter till nämnderna*.

Motionerna Bo2 (c) yrkande 2 och Bo21 (c) yrkande 3 detta yrkande såvitt nu är i fråga och vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkandena 1 och 2 avstyrks.

Beträffande den i några motioner upptagna frågan om ordförandeskapet i nämnderna anges i propositionen bl.a. följande.

Landshövdingen har att ansvara för länsstyrelsens verksamhet inför regeringen. Eftersom ansvar och befogenheter bör vara nära kopplade till varandra är det enligt propositionen rimligt att landshövdingen har ett betydande inflytande även i sådana ärenden där han eller hon inte beslutar självständigt. Detta motiverar att landshövdingen inte bara ingår i styrelsen och nämnderna utan också är deras ordförande. Enligt propositionen kan det emellertid i något fall vara lämpligt att annan än landshövdingen är ordförande i en nämnd. Det föreslås därför att regeringen — om länsstyrelsen så begär — kan förordna annan än landshövdingen att vara ordförande.

Konstitutionsutskottet finner med hänvisning till det anförda att det inte finns anledning att på denna punkt frånga propositionens synsätt.

Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Motionerna Bo21 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga och Bo28 (s) om *ordförandeskapet i nämnderna* avstyrks sålunda.

I motionerna Bo17 yrkande 8 såvitt nu är i fråga (fp) och Bo23 yrkande 9 såvitt nu är i fråga (m), vari yrkats avslag på förslaget om inrättande av obligatoriska nämnder, lämnas förslag till hur ledamöterna skall utses i de organ som motionärerna anser bör finnas vid sidan av länsstyrelsernas styrelser. I motionerna föreslås att länsstyrelserna bör välja ledamöter i de nämnder de anser behövas. Med hänvisning till vad bostadsutskottet anför ovan om fortsatta överväganden i nämndfrågan avstyrker utskottet förslagen i motionerna. Enligt utskottets uppfattning får det anses naturligt att i dessa överväganden också

behandla den i motionerna behandlade frågan om *val av ledamöter i vissa nämnder m.m.* Utskottet föreslår således att även dessa motionsyrkanden avstyrks.

Bostadsutskottet delar konstitutionsutskottets uppfattning beträffande den bedömning som gjorts i propositionen att det inte finns skäl att nu föreslå någon ändring av sättet att välja ledamöterna i länsstyrelsens styrelse. Detta innebär alltså att bostadsutskottet föreslår att riksdagen avslår motion Bo6 (s), vari som tidigare framgått begärts att *ordningen* som föreslagits i propositionen *för val till de obligatoriska nämnderna* även skall gälla vid val av *länsstyrelses styrelse*.

Lagförslaget m.m.

Regeringens förslag innebär att reformen bör träda i kraft den 1 juli 1991. Förslaget innebär också en *förlängning av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning* med ett år, dvs. till och med utgången av juni månad 1991.

Bostadsutskottet föreslår riksdagen att anta förslaget. Det har som bilaga 1 fogats till detta betänkande.

För att förbereda genomförandet av reformen avse regeringen inrätta en central organisationskommitté. Inom varje län bör en regional organisationskommitté bildas.

I vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 7 föreslås ett riksdagens tillkännagivande till regeringen av innebörd att i samband med genomförandet alla möjligheter tas till vara att förverkliga personalutvecklingsåtgärder, jämställdhet och en progressiv personalpolitik.

Bostadsutskottet delar motionärernas uppfattning. För att ge uttryck åt den vikt som bör tillmätas dessa frågor bör riksdagen med anledning av partimotionen som sin mening ge regeringen till känna att *de personalpolitiska frågorna* i vid mening beaktas vid genomförandet av reformen.

I motion Bo17 (fp) yrkande 9 tas upp *länsstyrelsernas juridiska kompetens*. Motionärerna anför att inom länsstyrelserna handläggs många frågor som kräver kvalificerad juridisk kompetens. Inom varje länsstyrelse bör denna kompetens samlas inom en enhet.

Bostadsutskottet, som delar motionärernas uppfattning om länsstyrelsernas behov av kvalificerade jurister, finner det dock inte lämpligt att i nu förevarande sammanhang föreslå riksdagen att göra det förordade tillkännagivandet. I den mån den blir aktuell under förberedelsearbetet förutsätter utskottet att regeringen i lämpligt sammanhang återkommer till riksdagen.

Inte heller finner bostadsutskottet det motiverat att riksdagen nu gör ett uttalande om efter vilka riktlinjer statens anslag m.m. skall tillföras länsstyrelserna. Med det anförda avstyrker utskottet motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga om *länsstyrelsernas ekonomiaadministration m.m.* Även denna fråga hör naturligen hemma i det kommande organisationsarbetet.

Vad i *propositionen i övrigt* anförts om riktlinjer för en reform av den regionala statliga förvaltningen har inte givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

1989/90:BoU4

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1, 1989/90:Bo21 yrkandena 1 och 2, 1989/90:Bo24, 1989/90:Bo25 yrkande 1, 1989/90:Bo30, 1989/90:Bo31 yrkande 1, 1988/89:K229 och 1988/89:K247,

res. 1 (c. mp)

2. beträffande *ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala organ*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 1 och 1989/90:Bo23 yrkande 1 detta yrkande såvitt nu är i fråga,

res. 2 (m. fp)

3. beträffande *ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 2 och 1989/90:Bo23 yrkande 1 de båda yrkandena såvitt nu är i fråga,

res. 3 (m. fp)

4. beträffande *utvärdering av de nationella målens genomslag m.m.*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 såvitt nu är i fråga,

res. 4 (m. fp)

5. beträffande *behandlingen i de nya länsstyrelserna av utbildningsfrågorna*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo17 yrkande 6,

6. beträffande *utvärdering och tillsyn/inspektion vid beredningen av utbildningsfrågorna inom den nya länsstyrelsen samt inrättande av en fristående statlig skolinspektion m.m.*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo23 yrkande 2 och 1989/90:Bo27 och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

res. 5 (m)

7. beträffande *vuxenutbildningsnämnderna*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo19 såvitt nu är i fråga,

res. 6 (m) - motiv

8. beträffande *vägförvaltningens roll*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo5 yrkande 4 och 1989/90:Bo19 denna motion såvitt nu är i fråga,

res. 7 (vpk)

9. beträffande *länsstyrelsernas roll i vissa ärenden som rör post- och telekommunikationer*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo23 yrkande 3,

res. 8 (m)

10. beträffande *särställning för lantbruksnämnderna*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo25 yrkande 2,

res. 9 (c)

11. beträffande *sammanslagning av lantbruksnämnd och skogs-
vårdsstyrelse m.m.*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo23 yrkandena 4 och 5,

res. 10 (m)

12. beträffande *skogsfrågornas ställning i den nya länsstyrelsen*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo19 såvitt nu är i fråga,

13. beträffande *den regionala statliga fiskeriadministrationens
framtida organisation*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo1, 1989/90:Bo3, 1989/90:Bo4, 1989/90:Bo7, 1989/90:Bo8, 1989/90:Bo10, 1989/90:Bo11, 1989/90:Bo13, 1989/90:Bo15, 1989/90:Bo16, 1989/90:Bo17 yrkande 5, 1989/90:Bo18, 1989/90:Bo20, 1989/90:Bo22, 1989/90:Bo23 yrkande 7, 1989/90:Bo25 yrkande 4 och 1989/90:Bo29,

14. beträffande *en utredning om trädgårdsnäringen*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo25 yrkande 3,

res. 11 (c)

15. beträffande *avveckling av länsbostadsnämnderna*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo23 yrkande 8,

res. 12 (m)

16. beträffande *länsbostadsnämndernas anknytning till den nya
länsstyrelsen*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo19 såvitt nu är i fråga,

res. 13 (m) - motiv, villk. res. 12

17. beträffande *resurserna vid länsbostadsnämnderna vid över-
flytning av vissa arbetsuppgifter till de nya länsstyrelserna och om
resurserna vid länsbostadsnämnden i Norrbottens län*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 14 (m) - villk. res. 12

18. beträffande *handläggningen av länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo17 yrkande 4,
res. 15 (m) - motiv, villk. res. 12
res. 16 (fp)

19. beträffande *lantmäteri och fastighetsregistrering*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo5 yrkande 5,
res. 17 (vpk)

20. beträffande *överlantmätarens uppgifter i den nya länsstyrelsen*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo23 yrkande 6.

21. beträffande *organisationen av den regionala och lokala lantmäteriverksamheten*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo12,
res. 18 (vpk) - motiv

22. beträffande *arbetsmarknadsfrågornas organisation på regional nivå*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo17 yrkande 3,
res. 19 (fp)

23. beträffande *resurserna vid länsstyrelsernas sociala funktioner*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo14 och 1989/90:Bo26.

res. 20 (c, mp)

24. beträffande *nämndorganisationen såvitt inte avser länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8, 1989/90:Bo19 och 1989/90:Bo23 yrkande 9 samtliga motionsyrkanden såvitt nu är i fråga,

res. 21 (m, fp)

25. beträffande *nämndorganisationen i Stockholms län och Gotlands län*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och motionerna 1989/90:Bo5 yrkande 6, 1989/90:Bo9, 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8, 1989/90:Bo19, 1989/90:Bo23 yrkande 9 de fyra sistnämnda såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

26. beträffande *förtroendemännainflytande i miljöfrågor*

att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1988/89:K504,

res. 22 (m, fp) - motiv, villk. res. 21

27. beträffande *benämning på utbildningsnämnden*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. beträffande *initiativrätt för ledamöterna i länsstyrelsens styrelse m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo5 yrkande 3,

29. beträffande *sättet för val av ledamöter till nämnderna*
att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2, 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 och 1989/90:Bo21 yrkande 3 detta yrkande såvitt nu är i fråga,

res. 23 (m, fp) - villk. res. 21

res. 24 (c, vpk, mp)

30. beträffande *ordförandeskapet i nämnderna*
att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motionerna 1989/90:Bo21 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo28,

res. 25 (c, vpk, mp)

res. 26 (m) - motv. villk. res. 21

31. beträffande *val av ledamöter i vissa nämnder m.m.*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 och 1989/90:Bo23 yrkande 9 båda yrkandena såvitt nu är i fråga,

res. 27 (m, fp) - villk. res. 21

32. beträffande *ordningen för val till länsstyrelsens styrelse*
att riksdagen med godkännande av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga avslår motion 1989/90:Bo6,

33. beträffande *förlängning av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning*

att riksdagen med bifall till förslaget i proposition 1988/89:154 antar det i propositionen intagna och som bilaga 1 till detta betänkande fogade förslaget,

res. 28 (c, mp) - villk. res. 1

34. beträffande *de personalpolitiska frågorna*
att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och med anledning av motion 1989/90:Bo5 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

35. beträffande *länsstyrelsernas juridiska kompetens*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo17 yrkande 9,

36. beträffande *länsstyrelsernas ekonomiadministration m.m.*
att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo19 såvitt nu är i fråga,

37. beträffande *propositionen i övrigt*
att riksdagen godkänner de i proposition 1988/89:154 förordade riktlinjerna för en reform av den statliga förvaltningen.

Stockholm den 7 november 1989

Agne Hansson

Närvarande: Agne Hansson (c), Oskar Lindkvist (s), Magnus Persson (s), Knut Billing (m), Lennart Nilsson (s), Erling Bager (fp), Hans Göran Franck (s), Bertil Danielsson (m), Nils Nordh (s), Rune Evensson (s), Gunnar Nilsson (s), Jan Sandberg (m), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk), Kjell Dahlström (mp), Britta Sundin (s) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp).

Reservationer

1. Avslag på propositionen (mom. 1)¹

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Kjell Dahlström (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 10 börjar (med "Efter att" och på s. 11 slutar med "1988/89:K247 (c)" bort ha följande lydelse:

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "I vissa" och på s. 14 slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Som anføres i avvikande meningar (c) och (mp) till konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KU1y bör propositionen avslås. Såsom angivits i motion Bo30 (c), framgår det inte klart av propositionen vad syftet med reformen är. Förslagen är i allmänhet bristfälligt analyserade. Ansvars- och ledningsfrågorna har således inte utretts ordentligt. Reformen bygger vidare på en bristfällig analys av beslutsansvaret. Risken för dubbelkommandon är därför stor. Om reformen genomförs är kompetenskonflikter att vänta mellan framför allt de olika föreslagna länsstyrelseorganen. Det framstår som högst tveksamt om reformen verkligen skulle innebära de i propositionen utlovade samordnings- och rationaliseringsfördelarna. Vad som däremot står fullständigt klart är — såsom framgår av angivna motion — att ett genomförande av förslagen skulle leda till en central styrning av den statliga regionala förvaltningen som i allt väsentligt går emot de förslag till decentralisering av uppgifterna på länsplanet som är nödvändiga bl.a. för att uppnå ökad länsdemokrati.

Liknande tankegångar förs fram i motion Bo24 (mp), vari alltså också yrkats avslag på propositionen. Som anføres i motionen innebär propositionens förslag en ökad central styrning av uppgifterna på den regionala länsnivån, som inte kan godtas främst från länsdemokratiska

¹ Vid bifall till denna reservation förfaller utskottets hemställan under mom. 2–6, 8–13, 16–17, 19–27, 29–30 och 32–34.

synpunkter. Redan det nuvarande systemet är enligt utskottet bristfälligt från demokratiska synpunkter. Det föreliggande förslaget innebär sålunda ytterligare försämringar. Utskottet syftar då bl.a. på de föreslagna obligatoriska nämndernas sammansättning. Det ligger i sakens natur att sådana förändringar kan utgöra hot mot mångfalden och kvaliteten i det regionala beslutsfattandet. Enligt utskottets mening kommer ett genomförande av förslaget att verka mot de uppställda målen om att demokratins idéer skall bli vägledande inom samhällets alla områden.

När det gäller det fortsatta reformarbetet bör detta på sätt angivits i motioner från centerpartiet och miljöpartiet inriktas mot att begränsa den centraliserade förvaltningen och att decentralisera uppgifterna inom detta område så långt det är möjligt till regionala och lokala organ. I det fortsatta reformarbetet är av vikt att förtroendemannainflytandet i länen stärks. Utskottet föreslår att en parlamentarisk utredning snarast tillsätts, vilken bör få i uppdrag att behandla bl.a. följande frågor:

- förutsättningarna för omvandling av landstinget till ett länsparlament,
- gränserna för landstingets kompetens i förhållande till staten och den legala utformningen av kompetensfördelningen,
- länsstyrelsernas avveckling och tillskapandet av endast ett folkvalt regionalt beslutsorgan,
- den närmare utformningen av beslutsordningen, möjligheterna att utkräva ansvar av beslutsfattare och lekmannainflytandet på regional nivå,
- länsnämndernas inordnande i den nya landstingsorganisationen,
- vilka uppgifter som lämpar sig att föra över från statlig till regional och kommunal nivå samt uppgiftsfördelningen mellan landsting och kommuner,
- sättet för val till länsparlamenten.

Den nu förordade utredningen bör arbeta i sådan takt att ett förslag i frågan kan föreläggas riksdagen senast år 1992.

Vad bostadsutskottet nu anfört innebär sammanfattningsvis att riksdagen bör avslå proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning. Detta innebär en anslutning till partimotionerna från miljöpartiet de gröna och centerpartiet dvs. motionerna Bo24 resp. Bo30 samt till motionerna Bo2 (c) yrkande 1, Bo21 (c) yrkandena 1 och 2, Bo25 (c) yrkande 1 och Bo31 (c) yrkande 1.

Riksdagen bör vidare med anledning av dessa motioner och motionerna 1988/89:K229 (mp) och 1988/89:K247 (c) som sin mening ge regeringen till känna vad utskottet nu anfört om det fortsatta reformarbetet avseende den regionala förvaltningen.

Vad utskottet nu anfört innebär en anslutning till förslag i motion Bo21 (c) om att den nuvarande organisationen med länsstyrelse och länsnämnder skall bibehållas i avvaktan på att en reformering enligt motionsförslagen ovan har genomförts.

Övriga motioner i vilka vissa enskildheter i regeringsförslaget aktualiseras avstyrks.

dels att momenten 1—6, 8—13, 16—17, 19 —27, 29—30 och 32—34 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1—6, 8—13, 16—17, 19—27, 29—30 och 32 —34 beträffande
avslag på propositionen

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1, 1989/90:Bo21 yrkandena 1 och 2, 1989/90:Bo24, 1989/90:Bo25 yrkande 1, 1989/90:Bo30, 1989/90:Bo31 yrkande 1, 1988/89:K229 och 1988/89:K247 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och avslår motionerna 1989/90:Bo1, 1989/90:Bo2 yrkande 2, 1989/90:Bo3, 1989/90:Bo4, 1989/90:Bo5 yrkandena 1, 2 och 4—7, 1989/90:Bo6, 1989/90:Bo7, 1989/90:Bo8, 1989/90:Bo9, 1989/90:Bo10, 1989/90:Bo11, 1989/90:Bo12, 1989/90:Bo13, 1989/90:Bo14, 1989/90:Bo15, 1989/90:Bo16, 1989/90:Bo17 yrkandena 1—3 och 5—7 samt 8 detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo18, 1989/90:Bo19 denna motion såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo20, 1989/90:Bo21 yrkande 3, 1989/90:Bo22, 1989/90:Bo23 yrkandena 1—7 och 9 detta yrkande såvitt nu är i fråga, 1989/90:Bo25 yrkandena 2 och 4, 1989/90:Bo26, 1989/90:Bo27, 1989/90:Bo28, 1989/90:Bo29, 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 och 1988/89:K504 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om det fortsatta reformarbetet avseende den regionala förvaltningen,

2. Ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala organ (mom. 2)

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Konstitutionsutskottet erinrar" och slutar med "nu anfört" bort ha följande lydelse:

Med anledning av vad i motionerna Bo17 (fp) och Bo23 (m) föreslagits om ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala organ anføres i en avikande mening (m, fp) till konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KU1y följande.

Enligt utskottets mening är det en väsentlig brist att propositionen inte innehåller någon närmare utredning och analys av rådande ansvarsfördelning mellan statlig resp. kommunal verksamhet samt några överväganden i frågan om eventuella förändringar i detta hänseende bör företas i samband med förevarande reform. Utskottet anser det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen tillser att en sådan komplettering kommer till stånd. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 1 (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) bör ges regeringen till känna.

Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Riksdagen bör med anledning av de båda motionsyrkandena som sin mening ge regeringen till känna vad nu anförts. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 2 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

2. beträffande *ansvarsfördelningen mellan ställiga och kommunala organ*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 1 och motionerna 1989/90:Bo23 yrkande 1 detta yrkande såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken (mom. 3)

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 12 börjar med "Beträffande denna" och på s. 13 slutar med "av bostadsutskottet" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet anser i likhet med vad som anförts i motionerna Bo17 (fp) och Bo23 (m) och i en avvikande mening (m, fp) till konstitutionsutskottets yttrande att propositionen inte med erforderlig tydlighet klarlagt relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. För att undvika problem rörande ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan dessa organ är det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och vidtar erforderliga åtgärder. Vad bostadsutskottet nu anfört med anledning av motionerna bör ges regeringen till känna. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 2 och 1989/90:Bo23 yrkande 1 de båda yrkandena såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Utvärdering av de nationella målens genomslag m.m. (mom. 4)

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 14 börjar med "Konstitutionsutskottet hänvisar" och slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet delar de i motion Bo17 (fp) yrkande 2 såvitt nu är i fråga framförda farhågorna för att reformen, om inte förtydliganden vidtas i fråga om ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken, kan komma att innebära att möjligheterna att

inom berörda sakområden få genomslag för uppställda nationella mål försvåras. Utskottet anser att denna fråga i det fortsatta arbetet med reformen måste bli föremål för ytterligare överväganden. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna. Propositionen avstyrks i motsvarande del.

Vad bostadsutskottet nu anfört ligger i allt väsentligt i linje med vad i en avvikande mening (m, fp) till konstitutionsutskottets yttrande framhållits.

dels att moment 4 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

4. beträffande *utvärdering av de nationella måtens genomslag m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

5. Utvärdering och tillsyn/inspektion vid beredningen av utbildningsfrågorna inom den nya länsstyrelsen samt inrättande av en fristående statlig skolinspektion m.m. (mom. 6)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Efter att" och på s. 16 slutar med "så sker" bort ha följande lydelse:

I en avvikande mening (m) till utbildningsutskottets yttrande 1989/90:UbU1y anføres följande:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att tillsyn och utvärdering av skolan skall utföras av ett från skolmyndigheterna fristående organ. Utskottet vill erinra om att ett antal uppgifter inom skolområdet som tidigare huvudsakligen har legat inom länskolnämndens ansvarsområde i dag är kommunala angelägenheter. När det gäller länskolnämndens handläggning av ärenden enligt särskilda föreskrifter har sådana ärenden genom en fortgående decentralisering likaså reducerats under de senaste åren. Ett nytt finansieringssystem för skolan, i vilket elevernas val av skola skulle utgöra grunden för resursfördelningen, skulle ytterligare minska länskolnämndens administrativa uppgifter. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottets uppfattning nu förutsättningar att göra länskolnämnden till ett oberoende utvärderingsorgan, en "statens skolinspektion". Ett sådant organ bör således inte inordnas i den nya länsstyrelsen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1989/90:Bo23 yrkande 2 och med anledning av motion 1989/90:Bo27 som sin mening ge regeringen till känna.

Bostadsutskottet har inte funnit anledning till annat ställningstagande. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *utvärdering och tillsyn/inspektion vid beredningen av utbildningsfrågorna inom den nya länsstyrelsen samt inrättande av en fristående statlig skolinspektion m.m.*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo23 yrkande 2 och 1989/90:Bo27 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Vuxenutbildningsnämnderna (mom. 7, motiveringen)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Förslaget i" och slutar med "gäller utbildningsfrågorna" bort ha följande lydelse:

Utskottets principiella ståndpunkt är att en fortgående decentralisering av länskolnämndernas uppgifter har skapat förutsättningar för att nämnderna skall kunna göras om till oberoende utvärderingsorgan, "en statens skolinspektion". Länsstyrelsen bör besluta om särskilda vuxenutbildningsnämnder behövs. Förslaget i motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga om att vuxenutbildningsnämnderna skulle ingå i den nya länsstyrelsen avstyrks med hänvisning härtill.

7. Vägförvaltningens roll (mom. 8)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 16 börjar med "Bostadsutskottet delar" och på s. 17 slutar med "reellt syfte" bort ha följande lydelse:

Som anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 är det viktigt att en kommunikationsnämnd knyts till länsstyrelsen. Att så sker bör få stor betydelse för utvecklingen och samordningen av alla slag av kommunikationer i ett län. Hittills har vägförvaltningens roll bl.a. i investeringsammanhang m.m. varit alltför dominant. Kommunikationsnämnden bör i samarbete med miljönämnden och länstrafiken bidra till att bättre beslutsunderlag för olika regionalpolitiska trafikbeslut kommer fram och att trafikfrågorna i vid mening ges bättre genomlysning. Vägförvaltningen kan då bantas och koncentrera sig på att bygga och underhålla vägar. Av vikt är också att de nya länsstyrelserna kommer att ha expertis i trafikfrågor.

Vad bostadsutskottet nu med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 yrkande 4 anfört om *vägförvaltningens roll* bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Motion Bo19 (s) såvitt nu är i fråga kan till inte ringa del anses tillgodosedd med vad nu anförts. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 8 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:BoU4

8. beträffande *vägförvaltningens roll*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo5 yrkande 4 och 1989/90:Bo19 denna motion såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Länsstyrelsernas roll i vissa ärenden som rör post- och telekommunikationer (mom. 9)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Inte heller" och slutar med "Motionsyrkandet avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som framhålls i motion Bo23 (m) förefaller det ändamålsenligt att beredningsansvaret beträffande vägar och trafiksäkerhet blir en angelägenhet för de nya länsstyrelserna. Däremot kan utskottet inte dela uppfattningen i propositionen om att länsstyrelserna skulle få en ny roll också när det gäller post- och telekommunikationer. Denna verksamhet är inte av myndighetsnatur. Den bör bedrivas affärsmässigt och helt fristående från länsstyrelsen.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motionen och med avslag på propositionen såvitt nu är i fråga som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *länsstyrelsernas roll i vissa ärenden som rör post- och telekommunikationer*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo23 yrkande 3 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Särställning för lantbruksnämnderna (mom. 10)

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "Jordbruksutskottet har" slutar med "skulle genomföras" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo25 (c) har lantbruksnämnderna en nyckelposition i arbetet med att bibehålla en levande landsbygd och stärka sambandet mellan ägande, boende och brukande. Lantbruksnämnderna bör ges möjlighet att fortsätta arbetet med att stödja nya företag och människors initiativ på landsbygden. När riksdagen under våren 1990 beslutar om en ny jordbrukspolitik är det viktigt att omläggningen går effektivt och omställningen fungerar över hela landet. Lantbruksnämndernas rådgivning kommer att vara viktig i denna omställning. Den regionala nivån kommer att spela en stor roll för att förverkliga den nya politiken. Det är naturligt att lantbruksnämnderna har ett huvudansvar för detta arbete. Propositionens förslag om att vissa frågor skall

ges en särställning i avvaktan på riksdagsbeslutet år 1990 om en ny livsmedelspolitik är ingen bra lösning. Det kan dessutom leda till problem för lantbruksnämnderna i form av "dubbelkommandon", dvs. styrning från såväl länsstyrelse som lantbruksstyrelse. Den nuvarande ordningen med en fristående lantbruksnämnd bör övergångsvis bestå. Bostadsutskottet delar vad i motionen och i den avvikande meningen (c) till jordbruksutskottets yttrande 1989/90:JoU15 anförts i frågan. Vad nu anförts om lantbruksnämndernas ansvar m.m. bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 10 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

10. beträffande *särställning för lantbruksnämnderna*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo25 yrkande 2 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

10. Sammanslagning av lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse m.m. (mom. 11)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 18 börjar med "I anslutning" och på s. 19 slutar med "nu anförda" bort ha följande lydelse:

Lantbruksnämnden tar sällan befattning med övergripande frågor på det sätt andra sektorsorgan gör. De arbetar ofta med en enskild persons jord eller skog. De sysslar också i stor utsträckning med avgiftsfinansierad verksamhet. Denna verksamhet är inte lämpad att lägga in i ett allmänt omfattande länsplaneringssystem. Detsamma gäller i viss mån skogsvårdsstyrelserna. Däremot bör övervägas att slå ihop dessa myndigheter och deras motsvarighet på den centrala nivån. Jord- och skogsbruket bör också avregleras så att den kvarvarande verksamheten närmar sig ordinär myndighetsutövning. Dessa kvarvarande frågor bör kunna inordnas i den nya länsstyrelsen.

Vad utskottet nu med anledning av motion Bo23 (m) anförts bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna. Propositionen bör avslås såvitt nu är i fråga.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. beträffande *sammanslagning av lantbruksnämnd och skogsvårdsstyrelse m.m.*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo23 yrkandena 4 och 5 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anförts,

11. En utredning om trädgårdsnäringen (mom. 14)

1989/90:BoU4

Agne Hansson och Birger Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Vad beträffar" och slutar med "nu anförts" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna anför har trädgårdsnäringen en stor betydelse för vissa regioner men berörs trots detta inte i propositionen. Härigenom utelämnas en viktig del av länsförvaltningens arbete för en levande landsbygd. Förutsättningarna för rådgivningen till den yrkesmässiga trädgårdsodlingen och till jordbruket är väsentligt skilda och kräver skilda beslut om hur denna verksamhet skall ordnas i framtiden. Riksdagen bör i enlighet med en avvikande mening (c) i jordbruksutskottets yttrande begära ett klarläggande av regeringen angående trädgårdsnäringens inriktning och genomförande. En utredning bör studera olika alternativa möjligheter till rådgivning.

Det anförda innebär en anslutning till förslaget i motion Bo25 yrkande 3.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *en utredning om trädgårdsnäringen*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo25 yrkande 3
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

12. Avveckling av länsbostadsnämnderna (mom. 15)

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Bostadsutskottet har" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

I motioner från moderata samlingspartiet har tidigare föreslagits ett helt nytt lånesystem avseende finansieringen av bostäder innebärande bl.a. att låneadministrationen läggs ut på bankerna. Också den s.k. övergripande planeringen som länsbostadsnämnderna i dag ägnar sig åt är enligt utskottets mening onödigt och överflödigt. Övrig verksamhet som i dag handläggs på nämnderna bör avvecklas eller handläggas på central eller lokal nivå.

Vad utskottet nu anført, med instämmande av vad i motion Bo23 (m) yrkande 8 föreslagits, om att nämnderna bör avvecklas bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 15 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

15. beträffande *avveckling av länsbostadsnämnderna*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo23 yrkande 8
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anført,

13. Länsbostadsnämndernas anknytning till den nya länsstyrelsen (mom. 16, motiveringen)

1989/90:BoU4

Vid bifall till reservation 12

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Vad utskottet" och slutar med "avstyrks alltså" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan föreslagit att länsbostadsnämnderna bör avvecklas. Skäl saknas därför att i sak pröva förslaget i motion Bo19 såvitt nu är i fråga om att nämnderna skall ingå i de nya länsstyrelserna. Motionen avstyrks således i denna del.

14. Resurserna vid länsbostadsnämnderna vid överflyttning av vissa arbetsuppgifter till de nya länsstyrelserna och om resurserna vid länsbostadsnämnden i Norrbottens län (mom. 17)

Vid bifall till reservation 12

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Ytterligare två" och på s. 23 slutar med "till känna" bort utgå,

dels att moment 17 i utskottets hemställan bort utgå.

15. Handläggningen av länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter (mom. 18, motiveringen)

Vid bifall till reservation 12

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Slutligen behandlar" och slutar med "motionärernas förslag" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan anslutit sig till motion Bo23 (m) i vilken föreslås att länsbostadsnämnderna skall avvecklas. I motionen har också redovisats hur de uppgifter som nämnderna har i dag och som oundgängligen är myndighetsuppgifter bör handläggas när nämndernas verksamhet upphört. En anslutning till denna motion innebär att det inte finns tillräckliga skäl tillstyrka förslaget i den nu behandlade motionen Bo17 (fp). Förslaget i denna motion, såsom utskottet uppfattat det, är att nämnderna bör vara kvar men med något förändrad verksamhet. Denna uppfattning delas alltså inte av utskottet. Yrkande 4 i motionen avstyrks med hänvisning till det anförda.

16. Handläggningen av länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter (mom. 18)

1989/90:BoU4

Erling Bager och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Slutligen behandlar" och slutar med "motionärernas förslag" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo17 (fp) finns anledning att i det fortsatta arbetet studera var länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter bör handläggas när de frågor som hänger samman med bostadsförsörjningsprogrammen flyttas över till den nya länsstyrelsen. Ett skäl för en sådan studie är också att det, i vart fall på några års sikt, kan bli aktuellt för statens bostadsfinansieringsaktiebolag (SBAB) att i egen regi ta över förvaltningen av bostadslånen. Denna förvaltning administreras i dag av nämnderna på uppdrag av bolaget.

Vad utskottet nu anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. beträffande *handläggningen av länsbostadsnämndernas kvarvarande uppgifter*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo17 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Lantmäteri och fastighetsregistrering (mom. 19)

Jan Strömdahl (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "sin helhet" bort ha följande lydelse:

Som anförs i vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 är ansvarsfördelningen mellan länslantmäteriet och länsstyrelsens lantmäterienhet obegriplig för dem som inte är involverade i verksamheten. Förslaget i propositionen innebär ingen lösning på problemet. Liksom motionärerna anser utskottet att den nya länsstyrelsen bör handlägga frågor om länets lantmäteri och fastighetsregistrering i sin helhet.

Vad utskottet nu anfört bör ges regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *lantmäteri och fastighetsregistrering*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo5 yrkande 5 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

18. Organisation av den regionala och lokala lantmäteriverksamheten (mom. 21, motiveringen)

Jan Strömdahl (vpk) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Dock vill" och slutar med "i länet" bort utgå.

19. Arbetsmarknadsfrågornas organisation på regional nivå (mom. 22)

1989/90:BoU4

Erling Bager och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 24 börjar med "Arbetsmarknadsutskottet, som" och på s. 25 slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

I den avvikande meningen (fp) till arbetsmarknadsutskottets yttrande 1989/90:1y anför följande.

Som anför i motion Bo17 är det inkonsekvent att arbetsmarknadsfrågorna lämnas helt utanför den föreslagna samordningen. Arbetsmarknadsfrågorna har en mycket central betydelse för den regionala planeringen och samordningen. Av den anledningen bör målsättningen enligt utskottets uppfattning vara att inlemma de planeringsfrågor som rör sysselsättningsutvecklingen i de nya länsstyrelsernas verksamhet. Arbetsförmedlingsverksamheten kan därefter ges en mer lokal förankring i arbetsförmedlingsnämnderna.

Det sagda innebär att utskottet tillstyrker motion Bo17 (yrkande 3).

Bostadsutskottet delar denna uppfattning. Det fortsatta arbetet med reformen bör utformas så att förslaget i motion Bo17 (fp) tillgodoses. Riksdagen bör därefter föreläggas förslag i frågan. Detta bör ges regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *arbetsmarknadsfrågornas organisation på regional nivå*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:Bo17 yrkande 3 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

20. Resurserna vid länsstyrelsernas sociala funktioner (mom. 23)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Kjell Dahlström (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "I likhet" och slutar med "och Bo26 (s)" bort ha följande lydelse:

Som framgått av partimotioner från miljöpartiet och centerpartiet, motionerna Bo24 resp. Bo30, bör demokratin på länsnivå fördjupas och få ett helt annat innehåll än i dag. I reservation 1 (c, mp) till detta betänkande har också givits uttryck för denna uppfattning.

I avvaktan på att den regionala förvaltningen reformeras enligt vad i dessa motioner föreslagits bör de sociala enheterna vid de nuvarande länsstyrelserna tillföras de resurser som krävs för att den sociala funktionen skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förordar att detta ges regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *resurserna vid länsstyrelsernas sociala funktioner*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo14 och 1989/90:Bo26 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Nämndorganisationen såvitt inte avser länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län (mom. 24)

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "Konstitutionsutskottet som" och på s. 29 slutar med "Gotlands län" bort ha följande lydelse:

Som anförs i en avvikande mening (m, fp) till konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KUly är förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamheter på grund av de skilda förhållandena i länen i många fall så olikartade att en enhetlig lösning med obligatoriska nämnder inte innebär en lämplig lösning. I stället bör såsom framhållits i flertalet motioner varje länsstyrelse själv ges rätt att inrätta de beslutsorgan som de anser sig behöva. Vad i den avvikande meningen anförts bör riksdagen med anledning av motionerna Bo17 (fp), Bo19 (s) och Bo23 (m) enligt bostadsutskottets uppfattning som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. beträffande *nämndorganisationen såvitt inte avser länsstyrelserna i Stockholms län och Gotlands län*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8, 1989/90:Bo19, och 1989/90:Bo23 yrkande 9 samtliga yrkanden såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Förtroendemannainflytande i miljöfrågor (mom. 26, motiveringen)

Vid bifall till reservation 21

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 29 börjar med "Förslaget i" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Bostadsutskottet har ovan tillstyrkt motioner (m) och (fp) om att nämndorganisationens utformning bör beslutas av den enskilda länsstyrelsen. Det finns goda skäl anta att i flertalet län miljönämnder kommer att inrättas. Vid en sådan uppfattning saknas skäl för riksdagen

gen att enligt förslaget i motion 1988/89:K504 (s) göra ett uttalande om förtroendemannainflytandet i miljöfrågor. Detta inflytande kommer att kanaliseras genom de nämnder som kommer att inrättas.

1989/90:BoU4

23. Sättet för val av ledamöter till nämnderna (mom. 29)

Vid bifall till reservation 21

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Konstitutionsutskottet ansluter" och slutar med "och 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner (m) och (fp) om att nämndorganisationen bör beslutas av den enskilda länsstyrelsen. Det finns då inte skäl för riksdagen att i sak pröva förslaget i propositionen och i vissa motioner om hur valet till nämnderna bör ske. Sättet för val till nämnderna behandlar utskottet ytterligare nedan.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *sättet för val av ledamöter till nämnderna* att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2, 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 och 1989/90:Bo21 yrkande 3 detta yrkande såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga.

24. Sättet för val av ledamöter till nämnderna (mom. 29)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Kjell Dahlström (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Konstitutionsutskottet ansluter" och slutar med "och 2 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet får anföra följande. Om riksdagen i huvudfrågan beslutar att en ny statlig regional organisation skall skapas får förslaget till ökat förtroendemannainflytande genom inrättande av obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse anses vara en viktig del av reformen. När det gäller val av ledamöter till dessa nämnder anser utskottet emellertid inte att de skäl som anförts i propositionen för att frågå det utredningsförslag som propositionen i övrigt till stor del baseras på är hållbara. Enligt utskottet talar tvärtom länsdemokratiska skäl starkt för att samtliga förtroendemän i nämnderna, såsom utredningen föreslagit, skall utses av de direktvalda politiska församlingarna i landstingen. Vad utskottet sålunda anförts med anledning av vänsterpartiet kommunisternas partimotion Bo5 och motionerna Bo2 (c) samt Bo21 (c) bör ges regeringen till känna. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 29 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

29. beträffande *sättet för val av ledamöter till nämnderna*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2, 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 och 1989/90:Bo21 yrkande 3 detta yrkande såvitt nu är i fråga inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

25. Ordförandeskapet i nämnderna (mom. 30)

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c), Jan Strömdahl (vpk) och Kjell Dahlström (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan ansett att landstinget bör utse ledamöterna i de nämnder som kommer att knytas till länsstyrelsen. De främst länsdemokratiska motiv som anförts för en sådan uppfattning gäller också när det gäller val av ordförande i nämnderna. Utskottet anser att riksdagen med anledning av motionerna Bo21 (c) och Bo28 (s) som sin mening bör ge regeringen detta till känna. Propositionen avstyrks såvitt nu är i fråga.

dels att moment 30 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

30. beträffande *ordförandeskapet i nämnderna*
att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo21 yrkande 3 såvitt nu är i fråga och 1989/90:Bo28 inte godkänner proposition 1988/89:154 såvitt nu är i fråga och som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

26. Ordförandeskapet i nämnderna (mom. 30, motiveringen)

Vid bifall till reservation 21

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anser att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Bostadsutskottet delar" och slutar med "avstyrks sålunda" bort ha följande lydelse:

Enligt bostadsutskottets mening bör det ankomma på den enskilda länsstyrelsen att besluta om nämndorganisationen. Härigenom skapas förutsättningar för att denna skall få en med utgångspunkt i förhållandena i länet lämplig utformning. Mot bakgrund härav bör det ankomma på den enskilda länsstyrelsen att också bestämma hur ordförandeposterna skall besättas. Motionerna Bo21 (c) yrkande 3 såvitt nu är i fråga och Bo28 (s) avstyrks sålunda.

27. Val av ledamöter i vissa nämnder (mom. 31)

1989/90:BoU4

Vid bifall till reservation 21

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "I motionerna" och på s. 33 slutar med "motionsyrkanden avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt förslag i motioner (m) och (fp) om att det bör avgöras av den enskilda länsstyrelsen om nämnder skall inrättas. Det bör också överlåtas åt länsstyrelsen att avgöra hur valet till nämnderna skall ske. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 31 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

31. beträffande *val av ledamöter i vissa nämnder*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 och 1989/90:Bo23 yrkande 9 båda yrkandena såvitt nu är i fråga som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

28. Förlängning av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning (mom. 33)

Vid bifall till reservation 1

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Kjell Dahlström (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Bostadsutskottet föreslår" och slutar med "detta betänkande" bort ha följande lydelse:

Utskottet har ovan tillstyrkt motioner (c) och (mp) om en reformering av länsförvaltningen i enlighet med länsdemokratiska principer. Skäl saknas därför att förlänga lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning med ett år, dvs. till utgången av juni månad 1991.

Regeringens förslag avstyrks följaktligen av utskottet. Försöksverksamheten kommer, vid ett riksdagens bifall till detta förslag, att avslutas vid utgången av juni månad 1990.

dels att moment 33 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

33. beträffande *förlängning av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning*

att riksdagen inte antar det vid proposition 1988/89:154 fogade lagförslaget.

1. Behandlingsfråga

Knut Billing, Bertil Danielsson och Jan Sandberg (alla m) anför:

Vi har anslutit oss till regeringens förslag om att en ny länsstyrelse bör bildas. Vi har dock, bl.a. i motion Bo23 (m) och i reservationer, redovisat vissa avvikelser från förslaget i propositionen.

I huvudfrågan har vi om än med viss tvekan kunnat ansluta oss till bostadsutskottets betänkande. Emellertid anser vi att utskottet uttryckt sig alltför positivt om den kommande reformens betydelse för de statliga regionala frågorna. En mera nyanserad beskrivning hade bättre svarat mot den tvekan som onekligen finns om det hittillsvarande arbetets uppläggning och om den nya länsstyrelsens möjligheter att rationellt och smidigt lösa de uppgifter den kommer att få sig förelagda och att ta de initiativ som rimligen måste prägla den regionala förvaltningen.

Som framgått av propositionen och av utskottets betänkande kommer riksdagen ånyo att i vissa delar få anledning att ta ställning till den regionala statliga administrationens utformning m.m. Vi kommer då, om så befinns erforderligt, att aktualisera vissa av de förslag som vi anser bör genomföras så att de intentioner som bör vägleda kan förverkligas.

2. Behandlingsfråga

Agne Hansson (c), Birger Andersson (c) och Kjell Dahlström (mp) anför:

I reservation 1 (c, mp) har yrkats avslag på propositionen. Enligt vad där föreslagits bör sålunda propositionen i sin helhet avslås och en parlamentarisk utredning tillsättas med uppdrag att utarbeta ett helt nytt förslag där kraven på länsdemokrati tillgodoses. Den nuvarande ordningen bör bestå till dess ett sådant förslag framlagts. Om reservationen inte bifalls har vi bl.a. följande synpunkter beträffande det framlagda förslaget.

När det gäller det föreslagna nämndobligatoriet skall enligt propositionen finnas visst utrymme för avvikelser på grund av ett läns särskilda förhållanden. Enligt vår uppfattning står det redan nu klart att Stockholms län och Gotlands län har så speciella förutsättningar att dessa län bör undantas från nämndobligatoriet. Som angivits i bl.a. motionerna Bo21 (c) och Bo30 (c) är det vidare angeläget att man inte går ifrån det utredningsförslag om val av ledamöter i de obligatoriska nämnderna som propositionen grundas på, nämligen att landstinget skall välja samtliga ledamöter i dessa nämnder inkl. ordförande.

Vi har dock vid ett riksdagens beslut i huvudfrågan, om att en ny statlig organisation i huvudsak enligt regeringens förslag bör skapas,

kunnat i andra hand ansluta oss till vad bostadsutskottet bl.a. anført under avsnittet Fysisk planering och bostadsförsörjning samt om fortsatta överväganden avseende fiskenämnderna.

I övrigt framgår våra ställningstaganden av de reservationer som vi avgivit till betänkandet.

3. Behandlingsfråga

Jan Strömdahl (vpk) anför:

Jag uppfattar förslaget till ny länsstyrelse med kraftigt utökat förtroendeinflytande som ett steg på vägen mot verklig länsdemokrati. Det finns därför ingen anledning att av länsdemokratiska skäl vara negativ till förändringen. Dock förutsätter jag att reformen i ett senare skede fullföljs på så sätt att länsparlamentet, dvs. landstinget, utser styrelse och nämnder — inkl. ordföranden. Det innebär att landshövdingeämbetet kan avskaffas i sin nuvarande och historiska tappning.

4. Inrättandet av en fristående statlig skolinspektion m.m.

Erling Bager (fp) anför:

I motion Bo27 (m, fp, c) tas upp frågan om en statlig skolinspektion. I motionen föreslås bl.a. att en sådan inspektion inrättas. Bostadsutskottet har i betänkandet föreslagit ett riksdagens tillkännagivande till regeringen om betydelsen av att utvärdering och tillsyn/inspektion får en stark ställning inom den nya länsstyrelsen. Det får anses naturligt att, i det fortsatta beredningsarbetet, även den i motionen aktualiserade frågan därvid kommer att aktualiseras.

5. Rennäringens ställning

Kjell Dahlström (mp) anför:

Rennäringens och samernas minoritetsställning avses i propositionen tillgodosedd genom att rennäringsnämnder inrättas i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Dessa nämnder föreslås få samisk representation. I propositionen anges inte exakt hur denna representation skall tillföras nämnderna.

Jag anser att samernas och rennäringens problem varken har belysts eller lösts på ett tillfredsställande sätt i föreliggande förslag.

I samerättsutredningen (SOU 1989:41) är ett huvudförslag inrättande av ett sameting, vilket skulle vara en parallell till förhållandena i Finland och Norge. Ett sameting skulle ändamålsenligt kunna behandla rennäringsfrågorna inom ramen för den lagstiftning som utbildats för rennäringen och den samiska minoriteten. Samernas riksförbund har i remissvar på utredningen framfört detta förslag. Företrädare för förbundet har också inför bostadsutskottet aktualiserat förslaget.

Vad nu anförts ligger väl i linje med miljöpartiets krav på ökat regionalt självstyre. Jag förutsätter att regeringen i de fortsatta övervägandena ytterligare belyser rennäringsfrågorna och hur dessa skall administreras i den nya länsstyrelsen.

6. Fiskeriadминистраtionens organisation

Erling Bager och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Frågan om den framtida fiskeriadминистраtionen på regional nivå är den fråga som mött störst intresse i det nu behandlade ärendet såvitt gäller antalet motioner. I inte mindre än 17 motioner behandlas frågan. Som framgått ovan föreligger i motionerna en samstämmighet när det gäller behovet av en länsanknuten kompetens i fiskefrågor.

Regeringen tycks dela denna uppfattning. I propositionen anför nämligen att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för och att det därför i och för sig är naturligt att fiskenämnderna ingår i den nya länsstyrelsen.

Det bör också noteras att det enligt jordbruksutskottets uppfattning är viktigt att fiskenämndens kompetens och lokalkännedom tillvaratas på länsnivå. Det bör också erinras om att fiskeristyrelsen i sitt remissvar på utredningen Samordnad länsförvaltning (SOU 1989:5 och 6) uttalat att, om en samordnad länsförvaltning genomförs, det är viktigt att fiskefrågorna handhas inom den nya organisationen och att fiskets intressen inte underordnas lantbrukets.

Som utskottet anför kommer riksdagen våren 1990 att föreläggas ett förslag om fiskeriadминистраtionens organisation. Det finns anledning att stryka under vad utskottet anför om att det då ånyo kommer att bli tillfälle att behandla frågan och, om riksdagen så beslutar, inordna fiskenämnderna i de nya länsstyrelserna fr.o.m. halvårsskiftet 1991, dvs. vid den tidpunkt då reformen i övrigt avses träda i kraft.

7. En utredning om trädgårdsnäringen

Knut Billing (m), Erling Bager (fp), Bertil Danielsson (m), Jan Sandberg (m) och Ingrid Hasselström Nyvall (fp) anför:

Trädgårdsnäringen är en för Sverige viktig näringsgren som naturligtvis måste ges nödvändiga betingelser för att kunna bestå och utvecklas. Det finns skäl att med särskild uppmärksamhet följa utvecklingen inom näringen och vidta åtgärder för att trygga en nödvändig inhemsk produktion. I första hand gäller det åtgärder av jordbruks- och näringspolitisk natur. Vi har också i andra sammanhang fört fram en rad förslag med denna inriktning. Det är vår avsikt att även framdeles bevaka dessa frågor.

Eftersom frågan om trädgårdsnäringen inte särskilt behandlas i föreliggande proposition har vi avstått från nu att föra fram krav med denna innebörd.

8. Länsstyrelsernas juridiska kompetens

1989/90:BoU4

Erling Bager och Ingrid Hasselström Nyvall (båda fp) anför:

Inom länsstyrelserna handläggs många frågor som kräver kvalificerad juridisk kompetens bl.a. i ärenden om tillståndsprövning och i besvärärenden. Det bör, som anføres i motion Bo17 (fp), övervägas i det fortsatta arbetet om det är lämpligt att samla denna kompetens i en enhet. Vi förutsätter att så kommer att ske.

Regeringens av bostadsutskottet tillstyrkta
Förslag till
Lag om fortsatt giltighet av lagen (1985:1073) om
försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning

Härigenom föreskrivs att lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning, som gäller till utgången av juni 1990 ¹, skall fortsätta att gälla till utgången av juni 1991.

¹ Lagens giltighetstid förlängd senast 1988:974.

Konstitutionsutskottets yttrande 1989/90:KU1y

En ny regional statlig förvaltning

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett konstitutionsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning samt de 31 motioner som väckts med anledning av propositionen.

Konstitutionsutskottet överlämnar samtidigt med eget yttrande till bostadsutskottet tre under den allmänna motionstiden 1989 till utskottet remitterade motioner — 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c) och 1988/89:K504 (s) — i vilka tas upp frågor som har samband med propositionens förslag.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen anges riktlinjerna för en reform av den statliga förvaltningen. Förslaget innebär att länsstyrelserna omorganiseras. Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Dessutom föreslås att ansvarsområdet även omfattar den del av länsbostadsnämndens verksamhet som avser bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. I den mån en länsanknytning blir aktuell för fiskefrågorna föreslås den nya länsstyrelsen ansvara för dessa frågor.

Den nya länsstyrelsen föreslås vidare bl.a. få vidgade befogenheter vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten. Därutöver föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Den nya länsstyrelsen föreslås få ett starkt förtroendemannainflytande genom inrättande av fem obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse, nämligen utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Nämnderna skall vid sidan av att vara rådgivande organ även ha beslutsbefogenheter.

Ledamöterna i nya länsstyrelsens styrelse skall väljas på samma sätt som i dag, dvs. av landstinget.

De nya nämnderna föreslås ha elva ledamöter. Landshövdingen bör vara ordförande i nämnderna. Av övriga ledamöter bör fem utses av landstinget och fem av regeringen.

Vid den nya länsstyrelsen kommer särskilda tjänster som länsexperter att finnas.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991. För att förbereda genomförandet föreslås inrättandet av en central organisationskommitté, vilken bör biträdas av bl.a. länsstyrelsernas organisationsnämnd, statskontoret och berörda centrala verk. Vidare föreslås att en regional organisationskommitté bildas i varje län. Departementschefen avser att senare föreslå regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till ändringar i berörda lagar samt i fråga om medelstilleddning m.m.

I hemställan föreslås att riksdagen

1. antar förslaget till lag om fortsatt giltighet av lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning,
2. godkänner de av departementschefen förordade riktlinjerna för en reform av den statliga regionala förvaltningen.

Allmänt om motionerna i ärendet

De i ärendet föreliggande motionerna avser i huvudsak följande.

I några av motionerna yrkas avslag på propositionen. I vissa av dessa motioner förordas en ändrad regional förvaltning, bl.a. innebärande att landstingens roll stärks.

Några av motionerna innehåller kritik mot propositionen för att den otillräckligt analyserat och klarlagt vissa principiella huvudfrågor. I dessa motioner föreslås att regeringen i det fortsatta reformarbetet beaktar de i motionerna framförda synpunkterna.

Ett flertal motioner innehåller mera detaljerade synpunkter i fråga om reformens omfattning, och då i första hand frågan vilka sektorsområden/uppgifter som den nya länsstyrelsen bör ansvara för.

Frågan om inrättande av fem obligatoriska nämnder tas upp i flera motioner. Detsamma gäller frågan om val av ledamöter i dessa nämnder.

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av propositionen och motionerna som har att göra med huvudlinjerna i regeringens förslag. Detta innebär bl.a. att utskottet inte ingår i närmare överväganden rörande de särskilda avsnitt i propositionen (avsnitten 8–12) – och de i anslutning därtill väckta motionerna – vari närmare behandlas de särskilda sektorsområden/uppgifter som den nya länsstyrelsen föreslås ansvara för. Yttranden över dessa delar av ärendet torde komma att avges av de riksdagsutskott vars beredningsområden omfattar de angivna frågorna. Utskottet tar därför i sitt yttrande inte upp motionerna 1989/90:Bo1, 1989/90:Bo3–4, 1989/90:Bo5 yrkandena 4, 5 och 7, 1989/90:Bo7 och 8, 1989/90:Bo10–16, 1989/90:Bo17 yrkandena 3–6 och 9, 1989/90:Bo18, 1989/90:Bo19 (delvis), 1989/90:Bo20, 1989/90:Bo22, 1989/90:Bo23 yrkandena 2–8, 1989/90:Bo25 yrkandena 2–4, 1989/90:Bo26–27 samt 1989/90:Bo29.

Avslag på propositionen yrkas i motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 av Stina Gustavsson och Jan Hyttring (båda c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 av Agne Hansson m.fl. (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 av

Inger Schörling m.fl. (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 av Karl-Erik Olsson m.fl. (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 av Olof Johansson m.fl. (c) samt 1989/90:Bo31 yrkande 1 av Pär Granstedt (c).

I motion 1989/90:Bo30 (c) riktas kritik mot den föreliggande propositionen för att syftet med reformen inte är klart. Motionärerna konstaterar att propositionen i allt väsentligt går emot centerpartiets förslag om regional förvaltning och att det inte innebär någon länsdemokrati i verklig mening. Förslaget banar enligt motionärerna inte heller väg för ökat medborgarinflytande. I motionen begärs, förutom att propositionen skall avslås, att en parlamentarisk utredning skall tillsättas med direktiv att utarbeta ett nytt förslag om införande av länsdemokrati (yrkande 2). Målsättningen bör enligt motionen vara att länsstyrelserna avvecklas och att landstingen får vidgade uppgifter och utvecklas till länsparlament. Ett motsvarande yrkande framställs i motion 1988/89:K247 av Bengt Kindbom m.fl. (c). I de båda motionerna lämnas en utförlig redogörelse för hur centerpartiet anser att länsdemokratin skall kunna vidgas, bl.a. genom att landstingen får utökade befogenheter, och för de viktigaste utredningsfrågor som den av motionärerna förordade utredningen bör behandla. I motion 1989/90:Bo21 (c) begärs ett tillkännagivande till regeringen om att den nuvarande organisationen med länsstyrelser och länsnämnder skall bibehållas i avvaktan på att en reformering av i motion 1989/90:Bo30 angivet slag kan genomföras (yrkande 2).

I motion 1989/90:Bo24 (mp) anges bl.a. följande. Propositionen innebär en fortsatt stark statlig reglering på regional nivå. Enligt motionärerna förvärrar förslaget den redan i dag från demokratisk synpunkt otillfredsställande situationen, bl.a. genom att landshövdingens makt förstärks. Enligt motionärerna bör i stället inrättas en form av direktvalda regionala parlament, vilka parlament skall överta de uppgifter som de nuvarande landstingen och länsstyrelserna har samt väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter. Härigenom skulle det regionala självstyret avsevärt stärkas. — I motionen begärs, förutom att riksdagen skall avslå propositionen (yrkande 1), att frågan om regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament skall utredas (yrkande 2). Ett liknande yrkande framställs i motion 1988/89:K229 av Roy Ottosson och Åsa Domeij (båda mp). I motionen hemställs således att riksdagen beslutar att regionala parlament skall inrättas och att dessa skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser (yrkande 1). Vidare hemställs att riksdagen beslutar att de föreslagna parlamenten skall väljas i direkta, allmänna val vart fjärde år (yrkande 2) samt att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att den senast år 1992 skall förelägga riksdagen ett förslag om hur regionala parlament skall införas i hela landet (yrkande 3).

Utskottet får anföra följande. Propositionen innehåller en utförlig redogörelse för bakgrunden och motiven för den föreslagna reformen. De i propositionen framförda förslagen bygger på erfarenheter av den försöksverksamhet med samordnad länsförvaltning som bedrivits i Norrbottens län sedan den 1 juli 1986 och som föregicks av statskontorets rapport i början av år 1985 med förslag till sådan försöksverksam-

het, rapporten (Ds C 1987:10) Samordnad länsförvaltning avgiven i oktober 1987 av en särskild arbetsgrupp i civildepartementet, betänkandet (SOU 1989:5—6) Samordnad länsförvaltning avgiven i januari 1989 av utredningen (C 1988:02) om samordnad länsförvaltning, betänkandet (Ds 1989:9) Länsstyrelsernas sociala funktioner avgiven i januari 1989 av utredaren, f.d. landshövdingen Osborne Bartley samt statskontorets rapport (1989:31) Samordnad länsförvaltning i Stockholms län.

Syftet med försöksverksamheten och den utredningsverksamhet som bedrivits i anslutning härtil har bl.a. varit att söka finna en bättre samordning av den regionala statliga förvaltningen, särskilt beträffande frågor som berör länens utveckling och framtid. I försöksverksamheten har den statliga länsförvaltningens arbetsformer och organisation utvecklats i syfte att söka få klarlagt hur en samordnad länsförvaltning kan bli effektivare än den nuvarande. Försöksverksamheten har bl.a. inneburit att flertalet statliga uppgifter som rör länets utveckling och framtid samlats i en myndighet — länsstyrelsen. För att behålla ett starkt förtroendemännainflytande har vid sidan av styrelsen särskilda funktionsstyrelser (delegationer) inrättats.

Riksdagen har vid flera tillfällen behandlat den pågående försöksverksamheten, se BoU 1985/86:3, rskr. 64, BoU 1987/88:1, rskr. 29 och BoU 1987/88:17, rskr. 342.

Enligt propositionen talar erfarenheterna från försöket, som bl.a. redovisats i det ovannämnda betänkandet (SOU 1989:5—6) Samordnad länsförvaltning, för att reformarbetet bör fortsätta. Utskottet anser för sin del att de överväganden som gjorts i propositionen om behovet av en samordning av den statliga länsförvaltningen efter de huvudlinjer som Norrbottenförsöket baserats på är välgrundade. Utskottet anser således att ett integrerande av vissa statliga länsmyndigheter i länsstyrelsen bl.a. bör kunna förstärka statens möjligheter att på ett allsidigt och kompetent sätt väga olika sektoriella intressen mot varandra och — inom ramen för gällande lagstiftning — ta hänsyn till regionala förhållanden. Till detta kommer att en reformering bör medföra positiva rationaliserings- och besparingseffekter. Med hänvisning till det anförda förordar utskottet att det pågående arbetet i syfte att åstadkomma en ny regional statlig förvaltning bör fortsätta. Utskottet anser således att de motionsyrkanden vari hemställs om avslag på proposition skall avslås av riksdagen. Det anförda innebär vidare att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) av Rosa-Lill Wåhlstedt m.fl. (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) av Knut Billing m.fl. (m) vari förordats, i den förstnämnda motionen att de nya länsstyrelserna skall tillföras en rad ytterligare uppgifter och i den andra motionen att förslaget skall begränsas eftersom detta skulle komma att innebära en alltför omfattande statlig maktutövning. Inte heller kan utskottet ställa sig bakom motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) vari bl.a. förordats att den regionala demokratin stärks.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet således avslag på motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo21 yrkandena 1 och 2 (c), 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m), 1989/90:Bo24 yrkandena 1 och 2 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkandena 1 och 2 (c) samt 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c).

Utskottet övergår härfter till de motioner som innehåller kritik av innebörd att vissa principiella huvudfrågor blivit otillräckligt analyserade och klarlagda i propositionen.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 1 av Erling Bager m.fl. (fp) kritiserar förslaget för att det inte innehåller någon närmare analys av ansvarsfördelningen mellan statlig resp. kommunal verksamhet. Enligt motionärerna har utgångspunkten helt enkelt varit den att det som i dag utförs av staten även i framtiden skall ha ett statligt huvudmannaskap. Motionärerna anser att det varit naturligt att en entydig målbeskrivning lämnats angående ansvarsfördelningen mellan statliga resp. kommunala uppgifter. — I motion 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) riktas kritik mot propositionen för att tyngdpunkten lagts på de organisatoriska frågorna utan att någon egentlig analys gjorts av vilka uppgifter som behöver utföras.

Utskottet får i denna del erinra om att Norrbottenförsöket och de i anslutning härtil gjorda utredningarna har varit begränsade till att gälla förändringar av verksamheten inom den regionala statliga förvaltningen. Med anledning av vad som anförts i motion 1989/90:Bo23 (m) vill utskottet framhålla att målet för reformarbetet varit att uppnå förändringar när det gäller samordningen och organisationen av regionala statliga uppgifter. Beträffande den i motion 1989/90:Bo17 (fp) upptagna frågan anser utskottet att det inte varit påkallat att ange några riktlinjer i fråga om eventuella förändringar i ansvarsfördelningen mellan statliga och kommunala uppgifter. Utskottet utgår emellertid ifrån att regeringen i det fortsatta arbetet — i anslutning till den diskussion som fortlöpande pågår i detta hänseende — har uppmärksamheten riktad på detta problemkomplex. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen anser utskottet därför inte erforderligt.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) tas vidare upp frågan om relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. Motionärerna befarar att förslaget om att i de nya länsstyrelserna inkorporera vissa länsnämnder — vilka för närvarande har de centrala verken som överordnade organ — kan medföra att de olika sakområdena inom länsstyrelserna får en oklar hemvist och blir föremål för dubbelkommando. Enligt motionen kan denna oklarhet leda till ineffektivitet och skapa förvirring. Liknande synpunkter framförs i motion 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m).

Utskottet får anföra följande. Som framhållits i propositionen får en genomgripande förändring av den regionala statliga nivån också konsekvenser för de centrala myndigheterna. En starkare regional nivå — i propositionen framhålls det angelägna i att den nya länsstyrelsen garanteras arbets- och beslutsformer som gör det möjligt för myndighe-

ten att tillvarata regionala mål inom de ramar som lagstiftningen medger — gör det möjligt för de centrala myndigheterna att i högre grad än hittills kunna använda sig av övergripande styrsystem i stället för att i detalj reglera verksamhetens inriktning och verkställande. Det bör också vara möjligt att i högre grad delegera uppgifter till regional nivå. Om det i det fortsatta arbetet visar sig att en tydligare ansvarsfördelning behövs mellan myndigheter på central och regional nivå utgår utskottet ifrån att regeringen vidtar erforderliga åtgärder. Inte heller på denna punkt anser utskottet att något särskilt tillkännagivande till regeringen är nödvändigt.

I motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) erinras vidare om att de centrala myndigheterna under senare tid fått allt större betydelse beträffande uppföljning och utvärdering av de nationella målens genomslag och effekter. Enligt motionärerna kan det oklara förhållandet mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken försvåra möjligheten att nå de nationella målen inom sakområdena. Enligt motionen måste denna oklarhet ges en speciell uppmärksamhet i det fortsatta reformarbetet, eventuellt bör frågan lösas med klara instruktioner.

I propositionen erinras om att de centrala myndigheterna som en allt viktigare uppgift i sitt arbete har att följa upp och utvärdera de nationella målens genomslag och effekter. Enligt propositionen är det i detta arbete av grundläggande betydelse att en nära kontakt hålls mellan alla berörda nivåer. Vidare framhålls den ökade betydelsen av att centrala verk svarar för kompetensutveckling och kunskapsförmedling inom sitt ansvarsområde. Enligt propositionen har utvärderingen av Norrbottenförsöket visat att kontakterna mellan berörda centrala verk och den nya länsstyrelsen inte förändrats på något mer principiellt sätt. Dock understryks vikten av att samverka mellan central och regional nivå även framgent måste fungera väl och att det är såväl de centrala verkens som länsförvaltningarnas ansvar att se till att detta samarbete fungerar. I propositionen görs den bedömningen att de uppställda målen kan garanteras genom det sätt på vilket förtroendemannorganisationen utformas och genom att sektoransvariga verk, liksom i dag, medverkar vid tillsättningen av s.k. länsexperter. Sammanfattningsvis anser departementschefen att det går att skapa garantier för att de nationella målen skall få genomslag. I propositionen pekas vid genomgången av de olika sektorerna på de metoder som har särskild betydelse för det specifika verksamhetsområdet. Utgångspunkten är därvid att föreslagna metoder inte behöver avvika från dem som centrala myndigheter i dag tillämpar gentemot länsstyrelserna och att särlösningar i möjligaste mån skall undvikas.

Utskottet vill med anledning av kravet i motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) om att i det fortsatta arbetet skall ägnas speciell uppmärksamhet åt det oklara förhållandet mellan den nya länsstyrelsen och de centrala verken och de negativa konsekvenser detta skulle kunna få hänvisa till uttalandena i propositionen på denna punkt. Utskottet förutsätter att saken beaktas i det fortsatta arbetet med att genomföra reformen. Något särskilt tillkännagivande från riksdagens sida till regeringen anser utskottet inte motiverat.

Ett flertal motioner tar upp förslaget att vid sidan av länsstyrelsens styrelse inrätta fem obligatoriska nämnder utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd). I motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 7 (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) och 1989/90:Bo31 yrkande 2 (c) yrkas avslag på förslaget. I motionerna anges bl.a. följande motivering härför.

I motion 1989/90:Bo17 (fp) hänvisas till rådande variationer i de olika länen. Enligt motionärerna är det opraktiskt att först besluta om ett antal obligatoriska nämnder och därefter bli tvungen att tillåta en del undantag.

I motion 1989/90:Bo19 (s) anges att en ordning med obligatoriska nämnder förstärker sektoriseringen jämfört med vad som gäller i dag och minskar styrelsens samordnande möjligheter. Ett genomförande av förslaget anges medföra en otydlig ansvarsfördelning. Förslaget medför enligt motionen vidare en obalans mellan antalet förtroendevalda i nämnderna och länsstyrelsens styrelse — ca 120 — och antalet tjänstemän i en normal länsstyrelse (ca 200). Motionärerna pekar också på att landshövdingen, som föreslås få bli ordförande i nämnderna, kommer att bindas i återkommande interna sammanträden, dels i form av nämndsammanträden, dels i form av förberedelser för dessa.

I motion 1989/90:Bo23 (m) pekas på att förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamhet är olika i skilda delar av landet, något som talar för att länsstyrelsernas organisation skall ges flexibilitet. Det bör därför enligt motionärerna inte vara obligatoriskt att inrätta nämnder.

I motion 1989/90:Bo31 (c) hänvisas till de skilda förhållanden som råder i de olika länen, något som särskilt gäller storstadslänen. Motionärerna hänför sig i sistnämnda del till den särskilda utredning om samordnad länsförvaltning i Stockholms län som regeringen låtit statskontoret utföra. Enligt motionärerna har regeringen inte i sitt förslag beaktat statskontorets slutsatser. I motionen pekas på olika regionala organ i Stockholms län som den i propositionen föreslagna lösningen inte passar för. Motionärerna anger att motsvarande problem kan finnas även i Göteborgs- och Malmöområdena.

I motion 1989/90:Bo9 av Åke Wictorsson och Sören Lekberg (båda s) hemställs att de i propositionen föreslagna fem obligatoriska nämnderna, såvitt gäller Stockholms län, skall utgå.

I motion 1989/90:Bo5 yrkande 6 av Lars Werner m.fl. (vpk) hemställs att Stockholms län samt Gotlands län skall undantas från nämndobligatoriet. Enligt motionärerna har dessa båda län så speciella förutsättningar att särlösningar fordras.

I de motioner vari yrkats avslag på förslaget lämnas vidare synpunkter på vad som bör gälla om nämndobligatoriet inte genomförs. Motionerna går i allmänhet ut på att länsstyrelsernas styrelser själva skall äga rätt att besluta om inrättande av de besluts- och beredningsorgan de anser sig behöva (se vidare motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 /delvis/ /fp/, 1989/90:Bo19 /delvis/ /s/, 1989/90:Bo23 yrkande 9 /delvis/ /m/ och 1989/90:Bo31 yrkande 3 /c/). I de motioner som godtagit nämndobligatoriet med vissa undantag hemställs i motion 1989/90:Bo9 (s) att

nämndobligatoriet i Stockholms län ersätts med en möjlighet för regeringen att efter framställning från länsstyrelsens styrelse besluta om inrättande av särskild nämnd/särskilda nämnder för specifika ämnesområden och i motion 1989/90:Bo5 (vpk) att regeringen, såvitt gäller Stockholms län, återkommer med ett nytt förslag till nämndorganisation efter det att storstadskommitténs förslag har remissbehandlats.

I motion 1988/89:K504 av Bo Holmberg m.fl. (s) erinras om att det saknas ett utvecklat förtroendemannainflytande på länsnivå över miljövårdsfrågorna. Motionärerna anser det angeläget, mot bakgrund av den prioritering som miljöpolitiken nu fått, att de förtroendevalda bättre engageras i miljöarbetet på länsnivå och att regeringen prövar på vilket sätt ett sådant förtroendemannainflytande kan organiseras. I motionen begärs att det anförda ges regeringen till känna.

Utskottet får anföra följande. Förslaget om införande av obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse motiveras i första hand av önskemålet att den nya länsstyrelsen skall få ett starkt förtroendemannainflytande. Förslaget grundas på försöksverksamheten i Norrbottens län där den breddade förtroendemannamedverkan — i form av funktionsstyrelser (delegationer) — enligt propositionen utfallit väl. I propositionen redovisas översiktligt vilka uppgifter och beslutsbefogenheter som länsstyrelsens styrelse resp. nämnderna skall ha liksom relationerna mellan dessa organ. Beslutsbefogenheterna bör anges i myndighetens instruktioner.

Enligt utskottet har i propositionen anförts övertygande skäl för den föreslagna ordningen med obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse. Som inledningsvis nämnts ingår utskottet inte i en bedömning av de olika sektorsområden som den nya länsstyrelsen föreslås ansvara för och avstår sålunda från att ta ställning till vilka nämnder som nämndobligatoriet bör avse. Utskottet kan konstatera att om den föreslagna miljönämnden kommer till stånd innebär detta att de i motion 1988/89:K504 (s) framförda önskemålen tillgodoses. Av utskottets ställningstagande följer vidare att det inte finns anledning för utskottet att ingå i överväganden av de förslag som framförts i vissa motioner i fråga om vad som bör gälla om nämndobligatoriet helt slopas. Med anledning av vad som i något fall anförts beträffande länsstyrelsens rätt att själv besluta om inrättande av beredningsorgan vill utskottet dock erinra om att förslaget inte innebär några förändringar beträffande den rätt som länsstyrelserna i dag har att inrätta beredningsgrupper och rådgivande organ utan beslutsansvar.

Det ovan anförda innebär sammanfattningsvis att utskottet föreslår att propositionens riktlinjer såvitt nu är i fråga godkänns, dvs. avslag på motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) och 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 (c).

Utskottet övergår härefter till de i motionerna 1989/90:Bo5 (vpk) och 1989/90:Bo9 (s) upptagna frågorna om undantag från nämndobligatoriet för Stockholms län samt Gotlands län. Propositionen innehåller i denna del bl.a. följande. I fråga om Gotlands län föreslås — mot bakgrund av att länet i dag saknar en länsbostadsnämnd — att den nya

länsstyrelsens styrelse skall fatta de beslut som i andra län skall ankomma på den föreslagna nämnden för fysisk planering. Enligt propositionen kan det finnas skäl att även i andra avseenden tillåta annan nämndorganisation för länsstyrelsen i Gotlands län. Vidare framhålls i propositionen att det även för andra län i några fall kan vara tänkbart att tillåta annan nämndorganisation. Enligt propositionen bör dessa frågor belysas under arbetet inför genomförandet av reformen och i lämplig form redovisas för riksdagen. I den i motionerna 1989/90:Bo9 (s) och 1989/90:Bo31 (c) åberopade rapporten av statskontoret — Samordnad länsförvaltning i Stockholms län (1989:31) — anges sammanfattningsvis bl.a. följande. Det är av stor vikt att de tillkommande förtroendemannaorganen inte bidrar till att öka komplexiteten i den offentliga sektorn i Stockholms län. Det föreslås därför att den s.k. storstadsutredningens (SB 1988:01) förslag avvaktas — utredningen har enligt dir. 1988:64 att utarbeta förslag till åtgärder för att förbättra livsmiljön i storstäderna — innan förtroendemannaorganisationen i Stockholms läns länsstyrelse slutligt fastställs. Därefter bör länsstyrelsens styrelse, alternativt en regional organisationskommitté, efter hörande av styrelsen, kunna lämna förslag om närmare utformning av förtroendevalda organ inom länsstyrelsen till regeringen.

Utskottet får för egen del anföra följande. I propositionen har angivits att visst utrymme skall finnas för att på grund av ett läns särskilda förhållanden medge avvikelser från det föreslagna nämndobligatoriet. Detta ter sig enligt utskottet särskilt naturligt med tanke på de speciella förhållanden som råder i t.ex. Stockholms och Gotlands län. Med det anförda får motionerna 1989/90:Bo9 (s) och 1989/90:Bo5 yrkande 6 (vpk) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

I detta avsnitt behandlar utskottet slutligen motion 1989/90:Bo5 yrkande 3 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening skall ge regeringen till känna att nämnd- och styrelseledamöter bör få initiativrätt och att detta skrivs in i en ny länsstyrelseinstruktion. Utskottet får här anföra följande.

I 21–23 §§ förordningen (1988:971) med länsstyrelseinstruktion anges länsstyrelses styrelses ansvar och uppgifter. Styrelsen skall, utöver vad som anges i 13 § verksförordningen (1987:1100) — där föreskrivs bl.a. att styrelse skall besluta om sådana föreskrifter som riktar sig till enskilda, kommuner eller landstingskommuner — besluta om viktigare frågor om samhällsplanering och regionala utvecklingsinsatser eller andra för länets utveckling betydelsefulla åtgärder, viktigare frågor om polisverksamheten, viktigare frågor om länsstyrelsens organisation, arbetsordning eller verksamhetsinriktning samt viktigare frågor i övrigt inom länsstyrelsens verksamhetsområden. Länsstyrelseinstruktionen innehåller inte någon motsvarighet till den i den tidigare gällande länsstyrelseinstruktionen (1986:1122) intagna bestämmelsen (23 § p. 7) enligt vilken landshövdingen gavs möjlighet att till styrelsen hänskjuta andra frågor än de i instruktionen särskilt angivna. — Enligt särskild bestämmelse i den nya länsstyrelseinstruktionen skall verksförordningen tillämpas på länsstyrelserna. Detta innebär

bl.a. att styrelsen skall ges tillfälle att yttra sig innan myndighetens chef (landshövdingen) avgör viktigare ärenden (22 § första stycket verkförrdningen).

I länsstyrelseinstruktionen (1988:971) anges inte närmare i vilken ordning frågor eller ärenden skall föreläggas styrelsen för beslut. Beredningen härav sker normalt inom länsstyrelsens kansli i samråd med landshövdingen. Det är dock naturligtvis inget hinder för andra ledamöter av styrelsen att ta upp frågor som vederbörande anser att styrelsen bör behandla. Styrelsen får då ta ställning till om den anser att frågan skall tas upp till handläggning eller ej. Ledamot har alltså på sätt nu angivits redan enligt gällande ordning möjlighet att ta upp frågor som han finner vara av vikt. Mot angiven bakgrund saknas det enligt utskottet anledning att ta det i motionen begärda initiativet. Med det anförda får motion 1989/90:Bo5 yrkande 3 (vpk) anses tillgodosedd.

Utskottet övergår härefter till frågan om val av ledamöter i de obligatoriska nämnderna m.m. Enligt förslaget skall de obligatoriska nämnderna bestå av elva ledamöter, normalt med landshövdingen som ordförande. Av övriga tio ledamöter föreslås fem utses av landstinget och fem av regeringen. Förslaget innebär ett frångående av det utredningsförslag som föregått propositionen, vari föreslagits att nämnderna skulle bestå av nio ledamöter vilka skall väljas av landstinget. När det gäller länsstyrelsernas styrelse föreslås ingen ändring i nu gällande ordning.

I motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk) och 1989/90:Bo21 yrkande 3 (delvis) (c) föreslås att ledamöterna, inkl. ordföranden, i de obligatoriska nämnderna skall utses av landstinget. Till stöd för yrkandena åberopas bl.a. länsdemokratiska skäl.

I motionerna 1989/90:Bo21 yrkande 3 (delvis) (c) och 1989/90:Bo28 av Jan Fransson och Lars Svensson (båda s) tas upp frågan om vem som skall vara ordförande i nämnderna. Enligt förstnämnda motion bör någon knytning av ordförandeskapet till landshövdingen inte förekomma. Motionärerna menar principiellt att landshövdingen inte bör vara uppbunden av nämndernas beslut. Enligt motionen bör sektorsamordningen kunna klaras genom kontinuerliga ordförande- och chefsråd. I den andra motionen förordas att länsstyrelsen själv beslutar vem som skall vara ordförande i resp. nämnd. Enligt motionärerna bör det normala vara att ordföranden hämtas bland de förtroendevalda i nämnden, något som skulle stärka förtroendemannainflytandet.

I motion 1989/90:Bo6 av Olle Östrand m.fl. (s) begärs att den ordning som föreslås i propositionen för val till de obligatoriska nämnderna även skall gälla vid val av länsstyrelsens styrelse. Enligt motionärerna skapas härigenom en god balans mellan olika intressen som finns representerade i länsstyrelsens styrelse.

Departementschefen uttalar bl.a. följande i nu berörda avseenden (prop. s. 34):

Jag anser emellertid inte att motsvarande system bör införas för nämnderna. Deras verksamhet blir inte av samma övergripande art som styrelsens. Nämnderna skall i stor utsträckning tillämpa generell lagstiftning, tillse att nationellt fastställda mål följs upp och utvärdera verksamheter. Motsvarande inriktning gäller för flertalet av nuvarande länsnämnder. Detta återspeglas i sättet att välja länsnämnderna. Både den centrala och den regionala nivån medverkar i de flesta fall.

Jag anser således att nämndernas karaktär motiverar ett annat valsätt än det som utredningen föreslagit. Reglerna för hur nämnderna skall utses bör allmänt grundas på det viktiga samspelet mellan politisk förankring och sakkunskap inom sektorsområdena. För att markera den nya länsstyrelsens roll i förvaltningen bör regeringen medverka vid valet av ledamöter. Även landstinget bör som valkorporation och representant för länsintresset utse ledamöter. För att få en lämplig avvägning bör nämnderna bestå av tio valda ledamöter. Hälften av dessa bör utses av regeringen och hälften av landstinget — och i förekommande fall de kommuner som fullgör landstingsuppgifter. Genom ett sådant valsätt uppnås enligt min mening en lämplig och praktisk avvägning mellan nationella mål och regionala intressen.

Utskottet, som i allt väsentligt kan ansluta sig till dessa uttalanden, vill särskilt framhålla att de föreslagna nämnderna i första hand skall behandla frågor som rör speciell lagstiftning. Det ankommer således inte på nämnderna att göra några mera allmänpolitiska avvägningar. Deras uppgift är att i sin verksamhet beakta av statsmakterna fastställda nationella mål. I den mån utrymme för regionala bedömningar finns får de självfallet göra sådana. Mot denna bakgrund är det enligt utskottets mening lämpligt att ledamöterna utses utifrån såväl centrala som regionala synpunkter. Den avvägning som föreslås i propositionen finner utskottet lämplig. I sammanhanget vill utskottet erinra om att val av de fem ledamöter som landstinget utser sker med stöd av lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m.m. Lagen medger inte möjlighet att frångå proportionellt val för att tillgodose småpartier. Självfallet föreligger emellertid inte hinder för regeringen att ta sådana hänsyn i fråga om de nämndledamöter som den utser.

Beträffande den i några motioner upptagna frågan om ordförandeskapet i nämnderna anges i propositionen bl.a. följande. Landshövdingen har att ansvara för länsstyrelsens verksamhet inför regeringen. Eftersom ansvar och befogenheter bör vara nära kopplade till varandra är det enligt propositionen rimligt att landshövdingen har ett betydande inflytande även i sådana ärenden där han eller hon inte beslutar självständigt. Detta motiverar att landshövdingen inte bara ingår i styrelsen och nämnderna utan också är deras ordförande. Enligt propositionen kan det emellertid i något fall vara lämpligt att annan än landshövdingen är ordförande i en nämnd. Det föreslås därför att regeringen — om länsstyrelsen så begär — kan förordna annan än landshövdingen att vara ordförande.

Utskottet finner med hänvisning till det anförda att det inte finns anledning att på denna punkt frångå propositionens synsätt.

I motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m), vari yrkats avslag på förslaget om inrättande av

obligatoriska nämnder, lämnas förslag till hur ledamöterna skall utses i de organ som motionärerna anser bör finnas vid sidan av länsstyrelsernas styrelser. Med hänsyn till utskottets i det föregående redovisade ställningstaganden saknas det anledning för utskottet att ingå i bedömning av dessa förslag. Utskottet föreslår således att även dessa motionsyrkanden avstyrks.

Utskottets ovannämnda ställningstaganden innebär att utskottet föreslår att propositionens riktlinjer såvitt nu är i fråga godkänns, dvs. avslag på motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk), 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) samt 1989/90:Bo28 (s).

I likhet med den bedömning som gjorts i propositionen finner utskottet slutligen att det inte finns skäl att i förevarande sammanhang föreslå någon ändring av sättet att välja ledamöterna i länsstyrelsens styrelse. Detta innebär alltså att utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1989/90:Bo6 (s), vari som tidigare framgått begärts att den ordning som föreslagits i propositionen för val till de obligatoriska nämnderna även skall gälla vid val av länsstyrelses styrelse.

Konstitutionsutskottet beslutar att med detta yttrande överlämna motionerna 1988/89:K229 (mp), 1988/89:K247 (c) och 1988/89:K504 (s) till bostadsutskottet.

Stockholm den 24 oktober 1989

På konstitutionsutskottets vägnar

Olle Svensson

Närvarande: Olle Svensson (s), Anders Björck (m), Catarina Rönnung (s), Kurt Ove Johansson (s)*, Birgit Friggebo (fp), Bertil Fiskesjö (c), Sture Thun (s), Hans Nyhage (m), Sören Lekberg (s), Anita Modin (s), Torgny Larsson (s), Elisabeth Fleetwood (m), Bo Hammar (vpk), Hans Leghammar (mp), Ulla Pettersson (s), Ingela Mårtensson (fp) och Hugo Andersson (c).

*Ej närvarande vid justeringen.

Avvikande meningar

1. av Bertil Fiskesjö och Hugo Andersson (båda c) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Enligt propositionen" och på s. slutar med "yrkande 1 (c)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening framgår inte, såsom angivits i motion 1989/90:Bo30 (c), klart av propositionen vad syftet med reformen är. Förslagen är i allmänhet bristfälligt analyserade. Ansvars- och ledningsfrågorna har således inte utretts ordentligt. Reformen bygger vidare på en bristfälligt analys av beslutsansvaret. Risker för dubbelkommandon

är därför stor. Om reformen genomförs är kompetenskonflikter att vänta mellan framför allt de olika föreslagna länsstyrelseorganen. Det framstår som högst tveksamt om reformen verkligen skulle innebära de i propositionen utlovade samordnings- och rationaliseringsfördelarna. Vad som däremot står fullständigt klart är — såsom framgår av angivna motion — att ett genomförande av förslagen skulle leda till en central styrning av den statliga regionala förvaltningen som i allt väsentligt går emot de förslag till decentralisering av uppgifterna på länsplanet som centerpartiet under lång tid verkat för i syfte bl.a. att uppnå ökad länsdemokrati. Utskottet får med hänvisning till det anförda föreslå avslag på propositionen, dvs. bifall till motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 (c) och 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c). Ställningstagandet innebär att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) i vilka propositionsförslaget i väsentliga delar godtagits.

När det gäller det fortsatta reformarbetet bör detta på sätt angivits i motionerna 1988/89:K247 (c) och 1989/90:Bo30 (c) inriktas mot att begränsa den centraliserade förvaltningen och att decentralisera uppgifterna inom detta område så långt det är möjligt till regionala och lokala organ. I det fortsatta reformarbetet är av vikt att förtroendeman-nainflytandet i länen stärks, något som bl.a. bör ske genom att landstingen får nya uppgifter och utökade befogenheter. Utskottet får med hänvisning till vad som anförts i de båda nyssnämnda motionerna föreslå att en parlamentarisk utredning snarast tillsätts, vilken bör få i uppdrag att behandla bl.a. följande frågor:

- förutsättningarna för omvandling av landstinget till ett länsparlament,
- gränserna för landstingets kompetens i förhållande till staten och den legala utformningen av kompetensfördelningen,
- länsstyrelsernas avveckling och tillskapandet av endast ett folkvalt regionalt beslutsorgan,
- den närmare utformningen av beslutsordningen, möjligheterna att utkräva ansvar av beslutsfattare och lekmannainflytandet på regional nivå,
- länsnämndernas inordnande i den nya landstingsorganisationen,
- vilka uppgifter som lämpar sig att föra över från statlig till regional och kommunal nivå samt uppgiftsfördelningen mellan landsting och kommuner.

I avvaktan på att den här förordade reformeringen kommer till stånd bör — såsom förordats i motion 1989/90:Bo21 yrkande 2 av Agne Hansson m.fl. (c) — den nuvarande organisationen med länsstyrelser och länsnämnder bibehållas. Vad utskottet sålunda anförts med anledning av motionerna 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) bör ges regeringen till känna. Med det

anförda får motionerna 1988/89:K229 (mp) och 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

1989/90:BoU4
Bilaga 2

2. av Hans Leghammar (mp) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Enligt propositionen" och på s. slutar med "yrkande 1 (c)" bort ha följande lydelse:

Som framgår av motion 1989/90:Bo24 (mp), vari yrkats avslag på propositionen, innebär propositionens förslag en ökad central styrning av uppgifterna på den regionala länsnivån, som inte kan godtas främst från länsdemokratiska synpunkter. Redan det nuvarande systemet är enligt utskottet oacceptabelt från demokratiska synpunkter. Det föreliggande förslaget innebär sålunda ytterligare försämringar. Utskottet syftar då bl.a. på den förstärkning av landshövdingens roll som föreslås och på de föreslagna obligatoriska nämndernas sammansättning. Det ligger i sakens natur att sådana förändringar kan utgöra hot mot mångfalden och kvaliteten i det regionala beslutsfattandet. Enligt utskottets mening kommer ett genomförande av förslaget att verka mot de uppställda målen om att demokratins idéer skall bli vägledande inom samhällets alla områden. Utskottet får med hänvisning till det anförda föreslå avslag på propositionen, dvs. bifall till motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo24 yrkande 1 (mp), 1989/90:Bo25 yrkande 1 (c), 1989/90:Bo30 yrkande 1 (c) och 1989/90:Bo31 yrkande 1 (c). Ställningstagandet innebär att utskottet inte kan biträda motionerna 1989/90:Bo19 (delvis) (s) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) i vilka propositionsförslaget i väsentliga delar godtagits.

Utskottet övergår härfter till frågan om det fortsatta reformarbetet. Utskottet anser i enlighet med vad som begärts i motion 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) att det bör uppdras åt regeringen att tillsätta en utredning med uppgift att utreda frågan om stärkt regionalt självstyre. På sätt angivits i nyssnämnda motion och i motion 1988/89:K229 (mp) bör en sådan reform bl.a. innebära att regionala parlament — valda i direkta, allmänna val vart fjärde år — inrättas, vilka skall ersätta nuvarande landsting och länsstyrelser, att dessa parlament även övertar väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter samt att parlamenten skall ha viss beskattningsrätt. Enligt utskottet bör regeringen senast under år 1992 förelägga riksdagen ett förslag i enlighet med det anförda. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1988/89:K229 (mp) och 1989/90:Bo24 yrkande 2 (mp) bör ges regeringen till känna. Med det anförda får motionerna 1988/89:K247 (c), 1989/90:Bo21 yrkande 2 (c) och 1989/90:Bo30 yrkande 2 (c) anses tillgodosedda och därmed besvarade.

3. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet får i" och slutar med "inte erforderligt" bort ha följande lydelse:

Utskottet får i anslutning till de i det föregående redovisade synpunkterna i motionerna 1989/90:Bo17 (fp) och 1989/90:Bo23 (m) framhålla följande. Enligt utskottets mening är det en väsentlig brist att propositionen inte innehåller någon närmare utredning och analys av rådande ansvarsfördelning mellan statlig resp. kommunal verksamhet samt några överväganden i frågan om eventuella förändringar i detta hänseende bör företas i samband med förevarande reform. Utskottet anser det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen tillser att en sådan komplettering kommer till stånd. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 1 (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) bör ges regeringen till känna.

4. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet får anföra" och slutar med "är nödvändigt" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som anförts i motionerna 1989/90:Bo17 (fp) och 1989/90:Bo23 (m) att propositionen inte med erforderlig tydlighet klarlagt relationerna mellan de nya länsstyrelserna och de centrala ämbetsverken. För att undvika problem rörande ansvars- och uppgiftsfördelningen mellan dessa organ är det angeläget att regeringen i det fortsatta arbetet med reformen har sin uppmärksamhet riktad på denna fråga och vidtar erforderliga åtgärder. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 1 (delvis) (m) bör ges regeringen till känna.

5. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet vill" och slutar med "inte motiverat" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar de i motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) framförda farhågorna för att reformen, om inte förtydliganden vidtas i fråga om ansvarsfördelningen mellan de nya länsstyrelserna och de centrala verken, kan komma att innebära att möjligheterna att inom berörda sakområden få genomslag för uppställda nationella mål försvåras. Utskottet anser därför — i anslutning till vad utskottet tidigare ovan anfört — att denna fråga i det fortsatta arbetet med reformen måste bli föremål för ytterligare överväganden. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motion 1989/90:Bo17 yrkande 2 (delvis) (fp) bör ges regeringen till känna.

6. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Enligt utskottet" och på s. slutar med "därmed besvarade" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottet är förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamheter på grund av de skilda förhållandena i länen i många fall så olikartade att en enhetlig lösning med obligatoriska nämnder inte innebär en lämplig lösning. I stället bör — såsom framhållits i flertalet motioner i förevarande avsnitt — varje länsstyrelse själv ges rätt att inrätta de beslutsorgan som de anser sig behöva. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkandena 7 och 8 (delvis) (fp), 1989/90:Bo19 (delvis) (s), 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) samt 1989/90:Bo31 yrkandena 2 och 3 (c) bör ges regeringen till känna. Det anförda innebär alltså att utskottet *dels* inte kan ställa sig bakom förslagen i motionerna 1989/90:Bo5 yrkande 6 (vpk) och 1989/90:Bo9 (s), *dels* föreslår att propositionen i här behandlade delar avslås.

7. av Anders Björck (m), Birgit Friggebo (fp), Hans Nyhage (m), Elisabeth Fleetwood (m) och Ingela Mårtensson (fp) vilka anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet, som" och på s. slutar med "1989/90:Bo28 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående (se avvikande mening 6) avvisat förslaget om inrättande av obligatoriska nämnder och i stället begärt att varje länsstyrelse själv ges rätt att inrätta de beslutsorgan som den anser sig behöva. Som förordats i motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) bör det ankomma på länsstyrelsens styrelse att själv välja ledamöter till de organ som styrelsen inrättat. Det anförda innebär att utskottet anser att riksdagen — med avslag på motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk), 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c) samt 1989/90:Bo28 (s) och på propositionen i här behandlad del — som sin mening bör ge regeringen till känna vad utskottet anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m).

8. av Bo Hammar (vpk) som anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet, som" och på s. slutar med "1989/90:Bo28 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet får anföra följande. Förslaget till ökande förtroendemaninmflytande genom inrättande av obligatoriska nämnder vid sidan av länsstyrelsens styrelse är, som utskottet redan framhållit, en viktig del av reformen. När det gäller val av ledamöter till dessa nämnder anser utskottet emellertid inte att de skäl som anförts i propositionen för att frångå det utredningsförslag som propositionen baseras på är hållbara. Enligt utskottet talar tvärtom länsdemokratiska skäl starkt för att samtliga förtroendemen i nämnderna, såsom utredningen föreslagit, skall utses av de direktvalda politiska församlingarna i landstingen. Av samma skäl bör detta valsätt tillämpas när det gäller utseende av ordförande i nämnderna. Vad utskottet sålunda anfört med anledning av motionerna 1989/90:Bo2 yrkande 2 (c), 1989/90:Bo5 yrkandena 1 och 2 (vpk) samt 1989/90:Bo21 yrkande 3 (c) bör ges regeringen till

känna. Med det anförda får motion 1989/90:Bo28 (s) anses tillgodosedd och därmed besvarad. Motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 8 (delvis) (fp) och 1989/90:Bo23 yrkande 9 (delvis) (m) avstyrks.

1989/90:BoU4
Bilaga 2

Särskilda yttranden

1. Bertil Fiskesjö och Hugo Andersson (båda c) anför:

I en avvikande mening 1 har centerpartiets huvudinvändningar mot propositionens förslag angetts. Enligt vår mening bör sålunda propositionen i sin helhet avslås och en parlamentarisk utredning tillsättas med uppdrag att utarbeta ett helt nytt förslag där kraven på länsdemokrati tillgodoses. Om avslagsyrkandet inte bifalls har vi bl.a. följande synpunkter beträffande det framlagda förslaget. Som angivits i den avvikande meningen grundas propositionen på en bristfällig analys av flera viktiga huvudfrågor. Sålunda har olika ansvars-, lednings- och beslutsfrågor inte tillräckligt utretts och övervägts. Ett genomförande av reformen efter de riktlinjer som läggs fram i propositionen kommer sannolikt att bl.a. leda till kompetenskonflikter mellan i första hand de olika föreslagna länsstyrelseorganen. Det är därför nödvändigt att regeringen ytterligare överväger de angivna frågorna innan ett slutgiltigt förslag läggs fram. När det gäller det föreslagna nämndobligatoriet skall enligt propositionen finnas visst utrymme för avvikelser på grund av ett läns särskilda förhållanden. Enligt vår uppfattning står det redan nu klart att Stockholms län och Gotlands län har så speciella förutsättningar att dessa län bör undantas från nämndobligatoriet. Som angivits i bl.a. motion 1989/90:Bo30 (c) är det vidare angeläget att man inte går ifrån det utredningsförslag om val av ledamöter i de obligatoriska nämnderna som propositionen grundas på, nämligen att landstinget skall välja samtliga ledamöter i dessa nämnder.

2. Hans Leghammar (mp) anför:

I en avvikande mening 2 har miljöpartiets huvudkrav angetts. Dessa innebär att propositionen i sin helhet bör avslås samt att en utredning bör tillsättas med uppgift att utreda frågan om regionalt självstyre. Ett avslag på avslagsyrkandet innebär inte att miljöpartiet vid den slutliga behandlingen av ärendet kommer att avstå från att ta ställning till de olika delarna av propositionen. I det läget kommer partiet självfallet att agera för att försöka åstadkomma förbättringar av regeringens framlagda förslag.

Socialutskottets yttrande 1989/90:SoU1y

En ny regional statlig förvaltning

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett socialutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:154 En ny regional statlig förvaltning. Med anledning av propositionen har väckts motionerna 1989/90:Bo1-31.

Utskottet

Socialutskottet begränsar sitt yttrande till de frågor som direkt berör utskottets ansvarsområde och som tas upp i motionerna Bo14 och 26 och motsvarande avsnitt i propositionen.

I propositionen lämnas förslag om en ny regional statlig förvaltning. Förslaget innebär bl.a. att en ny länsstyrelse bildas. Den nya länsstyrelsen föreslås få ett starkt förtroendemannainflytande genom att det vid sidan av länsstyrelsens styrelse skall finnas fem obligatoriska nämnder: utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Särskilda expertfunktioner föreslås finnas vid den nya länsstyrelsen. Reformen föreslås bli genomförd den 1 juli 1991. Lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning, det s.k. Norrbottenförsöket, föreslås samtidigt få förlängd giltighet.

Till grund för propositionens förslag har legat betänkandet (SOU 1989:5-6) Samordnad länsförvaltning. En särskild utredare, f.d. landshövdingen Osborne Bartley, har utrett uppgifter och arbetssätt vid länsstyrelsernas sociala funktioner. Utredaren har redovisat uppdraget i promemorian Länsstyrelsernas sociala funktioner (Ds 1989:9). Enligt utredaren bör den sociala funktionen inom länsstyrelsen utgöra en egen enhet. Alkoholfrågorna bör integreras med övriga frågor inom den sociala funktionen. Utredaren anser vidare att det krävs ett ordentligt resurstillskott för att länsstyrelsernas sociala funktioner skall kunna fullgöra sina uppgifter. Huvudskälet till detta är enligt utredaren att de tillsyns- och samhällsplaneringsuppgifter som länsstyrelserna ålades genom socialtjänstpropositionen under senare år har ökat i betydelse. Enligt utredaren har länsstyrelsen ingen möjlighet att hålla en tillsyn på den nivå som förutsades i 1981 års beslut om socialtjänstlagen på grund av den ökade tidsåtgången för individärenden, i första hand enligt LVM.

Civilministern anför i propositionen (s.29) att han anser att det är viktigt att den sociala sektorn behandlas likvärdigt med övriga sektor-

intressen. För området social omvårdnad föreslås därför att en särskild tjänst som länsexpert inrättas, i likhet med vad som föreslås beträffande en rad andra viktiga expertområden (s.36). Civilministern är däremot inte beredd att föreslå en särskild socialtjänstnämnd.

I propositionen uppges vidare att flertalet av de frågor den särskilde utredaren behandlat kommer att beredas vidare i andra sammanhang. Enligt vad utskottet erfar kommer frågan om ytterligare resurser till länsstyrelsernas sociala funktioner att övervägas i det pågående arbetet med budgetpropositionen 1990.

Såväl motion Bo14 som Bo26 tar upp sociala frågor. *I motion Bo14 av Barbro Westerholm (fp)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om förstärkning av den sociala funktionen inom länsstyrelserna. Motionären pekar på att länsstyrelsernas sociala funktion har fått ökade arbetsuppgifter under 1980-talet. Socialtjänstlagen förutsätter bl.a. att den sociala funktionen aktivt deltar i samhällsplaneringen och fullgör de skyldigheter som länsstyrelsen har i egenskap av regionalt tillsynsorgan. Efter år 1984 har länsstyrelserna, enligt motionären, fått en väsentligt ökad arbetsbelastning genom LVM, lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall, och dess föregångare lagen (1981:1243). För att länsstyrelserna skall kunna leva upp till de krav som lagstifaren ställer inom socialtjänsten, måste den sociala funktionen få ett resurstillskott, anser motionären.

Även i *motion Bo26 av Birthe Sörestedt och Grethe Lundblad båda (s)* betonas vikten av att de sociala funktionerna tillförs tillräckliga resurser. Vidare framhålls att de sociala funktionerna måste få en tydlig roll i organisationen. Motionärerna begär ett tillkännagivande med detta innehåll. Motionärerna framhåller att ytterligare uppgifter kommer att tillföras de sociala funktionerna inom de närmaste åren och att innehållet också kommer att behandlas i andra sammanhang. Vid organisationsförändringen bör hänsyn tas till hur den totala verksamheten kommer att bli.

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka att den sociala sektorn inom den nya länsstyrelsen måste tillföras de resurser som krävs för att den sociala funktionen skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förutsätter att dessa resursbehov beaktas i det pågående budgetarbetet.

Stockholm den 17 oktober 1989

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Anita Persson (s), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Ingrid Ronne-Björkqvist (fp), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s) och förste vice talman Ingegerd Troedsson (m).

1. En ny regional statlig förvaltning

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet vill" och slutar med "budgetarbetet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att demokratin på länsnivå måste fördjupas och få ett helt annat innehåll än vad som skisseras i den nu aktuella propositionen. Såsom föreslås i motion Bo30 (c) bör de nuvarande länsstyrelserna avvecklas och huvudparten av deras uppgifter överförs till landstingen. De folkvalda landstingen bör ges rollen som länsparlament. Propositionen bör alltså avslås och regeringen bör tillsätta en parlamentarisk utredning med direktiv att utarbeta förslag till utvidgad länsdemokrati i enlighet med vad som anförts i motion Bo30 (c). I avvaktan på att länsdemokratin reformeras på ovan angivet sätt bör de sociala enheterna vid den nuvarande länsstyrelsen tillföras de resurser som krävs för att den sociala funktionen skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förordar att detta ges regeringen till känna.

2. En ny regional statlig förvaltning

Anita Stenberg (mp) anser att den del av utskottets yttrande som på s. börjar med "Utskottet vill" och slutar med "budgetarbetet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den nuvarande formen av regional förvaltning bör vitaliseras och demokratiseras. Propositionens förslag är emellertid ägnat att förvärpa nuvarande läge ytterligare. I stället för propositionens förslag till ny länsstyrelse bör en form av direktvalda regionala parlament inrättas på det sätt som föreslås i motion Bo24 (mp). Dessa parlament bör överta nuvarande landstings, länsstyrelser och väsentliga delar av den centrala förvaltningens uppgifter. Utskottet anser alltså att propositionen bör avslås och att regeringen bör utreda frågan om stärkt regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament i enlighet med vad som anförts i motion Bo24. I avvaktan på att en ny regional förvaltning införs enligt motionärernas förslag bör de sociala enheterna vid den nuvarande länsstyrelsen tillföras de resurser som krävs för att den sociala funktionen skall kunna fullgöras på ett tillfredsställande sätt. Utskottet förordar att detta ges regeringen till känna.

Utbildningsutskottets yttrande 1989/90:UbU1y

En ny regional statlig förvaltning (prop. 1988/89:154)

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har den 7 september 1989 beslutat att bereda utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning jämte motioner såvitt propositionen och motionerna rör utbildningsutskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet begränsar sitt yttrande till propositionens kap. 8 Utbildning. I anslutning härtill behandlar utskottet motionerna 1989/90:Bo17 yrkande 6, 1989/90:Bo23 yrkande 2 och 1989/90:Bo27.

I propositionen lägger regeringen fram förslag om en ny regional statlig förvaltning. Förslaget innebär att en ny länsstyrelse bildas. Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta bl.a. den verksamhet som i dag bedrivs av länskolnämnden. Vid sidan av länsstyrelsens styrelse skall finnas ett antal obligatoriska nämnder, bl.a. en utbildningsnämnd.

Enligt föredragande statsrådets uppfattning har de samlade utbildningsresurserna blivit ett allt viktigare instrument i den regionala utvecklingen. Inom utbildningsområdet föreslås den nya länsstyrelsens verksamhet omfatta frågor inom dels det allmänna skolväsendet, dels högskolan, dels arbetsmarknadsutbildningen. I propositionen anförts att den nya ordningen kommer att skapa bättre möjligheter till en inomregional samordning inom skolområdet, främst i vad gäller den del av den nuvarande länskolnämndens ansvar som omfattar planering, dimensionering och lokalisering. När det gäller de nationella målen för verksamheten i skolan har utredningen om en samordnad länsförvaltning i sitt betänkande (SOU 1989:5) Samordnad länsförvaltning föreslagit att med hänsyn till den speciella situationen inom skolans område bör en miniminivå av förvaltningsanslaget för tillsyn, uppföljning och utvärdering anges i regleringsbrevet för den nya länsstyrelsen. Föredragande statsrådet delar utredningens bedömning att en sådan lösning kan vara motiverad och avser återkomma till regeringen i dessa frågor. När det gäller högskoleutbildningen bör den nya länsstyrelsen ha till uppgift att bidra med planeringsunderlag som kan användas av högskolemyndigheterna i deras arbete. Det bör vidare finnas en koppling mellan arbetsmarknadsutbildning och det övriga skolväsendet. Ett reglerat samrådsförfarande bör därför ske beträffande sådan arbetsmarknadsutbildning som är av mer långsiktig karaktär

eller som på annat sätt är av betydelse. Detta samråd bör ske med deltagande av bl.a. länsstyrelsen, länsarbetsnämnden och regionala AMU-myndigheten.

I motion 1989/90:Bo17 (fp) yrkande 6 erinras om att den nya länsstyrelsen enligt propositionen skall ges en roll inom högskoleutbildning och arbetsmarknadsutbildning. Mot denna bakgrund understryker motionärerna vikten av att den nya länsstyrelsens resurser och intresse inte styrs från det obligatoriska skolväsendet, gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning till dessa utbildningsområden.

Utskottet vill hänvisa till föredragande statsrådets uppfattning att vissa särlösningar måste göras inom skolans område i syfte att garantera resurser för tillsyn, uppföljning och utvärdering av skolväsendet. Utskottet erinrar även om att skolöverstyrelsen (SÖ) i sitt remissvar över betänkandet (SOU 1989:5) om samordnad länsförvaltning inte motsatt sig ett inordnande av länskolnämnden i den nya länsstyrelsen under en bestämd förutsättning, nämligen att garantier tillskapas för att det nationella ansvaret och de nationella uppgifterna inom SÖ:s område ges ett konkret genomslag i den nya länsstyrelseorganisationen och för att sambandet mellan central och regional nivå inom vad som i dag är den statliga skoladministrationen bevaras.

Utskottet ansluter sig till regeringens bedömning i dessa frågor. Syftet med motionärernas yrkande är härmed tillgodosett, varför utbildningsutskottet föreslår att bostadsutskottet avstyrker motion 1989/90:Bo17 yrkande 6.

I motion 1989/90:Bo23 (m) anförs att förutsättningarna för länsstyrelsernas verksamhet är olika i skilda delar av vårt land. Motionärerna förordar för den regionala statliga verksamheten ett system med mindre byråkrati och centralstyrning. När det gäller skolområdet skulle ett nytt finansieringssystem, som huvudsakligen styrs av elevernas val, ge elever och föräldrar möjlighet att påverka såväl utbildningens inriktning som utformning. Samtidigt skulle en stor del av länskolnämndernas nuvarande arbetsuppgifter bortfalla. I motionen tas bl.a. frågan om en statlig skolinspektion upp. Motionärerna föreslår att länskolnämnden blir ett oberoende utvärderingsorgan — en fristående "statens skolinspektion" — som inte inordnas i den nya länsstyrelsen (yrkande 2). Liknande tankegångar framförs i motion 1989/90:Bo27 (m, fp, c). Motionärerna hänvisar bl.a. till vad som anförs i proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning i vad gäller en förändrad roll för SÖ och länskolnämnderna. Riksdagen bör fatta beslut om en statlig skolinspektion utan lekmän men med egen expertis, företrädesvis gymnasieinspektörer.

Utskottet konstaterar att ifrågakarande motionsyrkanden tar sin utgångspunkt i att länskolnämndens roll skall förändras. Utskottet vill erinra om vad som anförs i denna fråga i proposition 1988/89:4 om skolans utveckling och styrning (s. 28 f): "En av länskolnämndernas viktigaste uppgifter bör vara att utöva tillsyn över skolväsendet. Denna tillsyn bör innebära att kontrollera att verksamheten i skolan och vuxenutbildningen bedrivs i enlighet med fastställda mål, riktlinjer och

regler. I flera sammanhang har påtalats behovet av att precisera innebörden av begreppet tillsyn. Detta är för närvarande ett mycket vitt begrepp när det gäller skolväsendet. Det innefattar såväl råd och stöd som kontroll, utvärdering, uppföljning och erfarenhetsåterföring. Jag finner det väsentligt att man skiljer mellan å ena sidan kontroll och å andra sidan stöd i syfte att främja skolutvecklingen. Med tillsyn avser jag kontroll av att verksamheten i skolväsendet bedrivs i enlighet med fastställda mål och riktlinjer inom givna ramar. Tillsynen innefattar också att avvikelser i dessa avseenden påtalas och/eller att föreskrivna möjligheter till sanktioner aktualiseras. Den bör enligt min mening också omfatta att bevaka att lokala beslut inte äventyrar principen om ett enhetligt skolväsende och en likvärdig utbildningsstandard."

Utskottet vill vidare erinra om sitt eget ställningstagande i denna fråga i betänkandet 1988/89:UbU7 (s. 21): "När det gäller länskolnämndernas tillsyn kan det finnas goda skäl för en förstärkning med ämnessakkunniga specialister. Enligt vad utskottet erfarit har vissa länskolnämnder under den senaste treårsperioden byggt upp en informell samarbetsorganisation när det gäller ämnesexperter för att inom ett större regionalt verksamhetsområde kunna anordna särskilda inspektioner."

I årets kompletteringsproposition (1988/89:150, bil. 7) behandlades bl.a. utvecklingen av ungdomsskolan (s. 1–4). Föredragande statsrådet slog fast att genom riksdagens beslut om skolans utveckling och styrning har grunden lagts för en ytterligare decentralisering av ansvar och beslutanderätt från central till lokal nivå. I propositionen framhölls att en väsentlig del i uppföljningen av nyssnämnda riksdagsbeslut är förändringar när det gäller SÖ och länskolnämnderna. En minskad detaljreglering, ökad målstyrning och ökad lokal frihet gör det möjligt att helt eller delvis avveckla vissa arbetsuppgifter. Därav följer att SÖ:s och länskolnämndernas roller och uppgifter ändrar inriktning mot ökade insatser för stöd, utvärdering och tillsyn. Enligt föredragande statsrådet är utvärdering en väsentlig förutsättning för att ett styrsystem för skolan som bygger på ökat lokalt ansvarstagande inte skall leda till minskad kvalitet och likvärdighet. Utvärderingen måste bli en naturlig del av det dagliga arbetet i skolan. Som komplement till en löpande intern utvärdering bör enligt föredragande statsrådet extern utvärdering också göras.

Utskottet kan för sin del tänka sig att den nya länsstyrelsens funktion när det gäller det allmänna skolväsendet får en stark inriktning mot utvärdering och tillsyn/inspektion. När det gäller inspektion av såväl den obligatoriska skolan som gymnasieskolan finns det sedan tidigare förebilder för en sådan. Utbildningsutskottet föreslår att bostadsutskottet med hänvisning till vad som här anförts avstyrker motionerna 1989/90:Bo23 yrkande 2 och 1989/90:Bo27.

Utskottet vill tillägga följande avslutningsvis. Den obligatoriska nämnd, som enligt propositionen skall finnas vid sidan av länsstyrelsens styrelse och som skall behandla utbildningsfrågor, föreslås i propositionen kallas utbildningsnämnd. Utskottet anser att förväxlingar lätt kan komma att uppstå mellan denna nämnd och landstingets

utbildningsnämnd (skollagen 2 kap. 5 §). Det är därför enligt utskottets mening angeläget att regeringen ger någon av nämnderna en annan benämning, så att de kan särskiljas.

1989/90:BoU4
Bilaga 4

Utbildningsutskottet föreslår att bostadsutskottet med beaktande av vad som anförts tillstyrker proposition 1988/89:154 i den del (kap. 8) som avser utbildning.

Stockholm den 19 oktober 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Marianne Andersson (c), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s), Ingegerd Wärnersson (s), Ulf Melin (m), Margitta Edgren (fp) och Ylva Johansson (vpk).

Avvikande mening

Birgitta Rydle, Birger Hagård och Ulf Melin (alla m) anser

att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "och 1989/90:Bo27" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att tillsyn och utvärdering av skolan skall utföras av ett från skolmyndigheterna fristående organ. Utskottet vill erinra om att ett antal uppgifter inom skolområdet som tidigare huvudsakligen har legat inom länskolnämndens ansvarsområde i dag är kommunala angelägenheter. När det gäller länskolnämndens handläggning av ärenden enligt särskilda föreskrifter har sådana ärenden genom en fortgående decentralisering likaså reducerats under de senaste åren. Ett nytt finansieringssystem för skolan, i vilket elevernas val av skola skulle utgöra grunden för resursfördelningen, skulle ytterligare minska länskolnämndens administrativa uppgifter. Mot denna bakgrund finns det enligt utskottets uppfattning nu förutsättningar att göra länskolnämnden till ett oberoende utvärderingsorgan, en "statens skolinspektion". Ett sådant organ bör således inte inordnas i den nya länsstyrelsen. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1989/90:Bo23 yrkande 2 och med anledning av motion 1989/90:Bo27 som sin mening ge regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1989/90:BoU4
Bilaga 4

1. Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anför:

Centerpartiet anser att demokratin på länsnivå måste fördjupas och få ett helt annat innehåll än vad som föreslås i proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning. Vi hänvisar till vår partimotion 1989/90:Bo30 i dessa frågor.

2. Eva Goës (mp) anför:

Miljöpartiet de gröna anser att det befintliga systemet för regional förvaltning från demokratisk synpunkt är otillfredsställande och bör revideras från grunden. Jag hänvisar till miljöpartiets motion 1989/90:Bo24 i dessa frågor.

Jordbruksutskottets yttrande 1989/90:JoU1y

En ny regional statlig förvaltning

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har den 7 september 1989 berett jordbruksutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning, jämte motioner.

Propositionen

I propositionen lämnas förslag om en ny regional statlig förvaltning. Förslaget innebär att en ny länsstyrelse bildas. Dessutom föreslås att formerna för den nya länsstyrelsens samverkan med i första hand den regionala statliga förvaltningen i övrigt utvecklas.

Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länsskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Dessutom föreslås att ansvarsområdet även omfattar den del av länsbostadsnämndens verksamhet som avser bostadsförsörjning och annan samhällsplanering. I den mån en länsanknytning blir aktuell för fiskefrågorna föreslås den nya länsstyrelsen ansvara för dessa frågor.

I övrigt föreslås att den nya länsstyrelsen får vidgade befogenheter vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten. Därutöver föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Vissa särlösningar föreslås för utbildningsfrågorna i den nya myndigheten för att tillgodose det nationella skolsystemets krav på rikstäckande tillsyn, uppföljning och utvärdering.

Inriktningen och omfattningen av den nya länsstyrelsens verksamhet på lantbruksområdet kommer att närmare läggas fast i den till våren 1990 aviserade livsmedelspolitiska propositionen.

Den nya länsstyrelsen föreslås få ett starkt förtroendemannainflytande genom att det vid sidan av länsstyrelsens styrelse finns fem obligatoriska nämnder: utbildningsnämnd, nämnd för fysisk planering, lantbruksnämnd, kommunikationsnämnd och miljönämnd. Nämnderna föreslås ha elva ledamöter. Ordförande bör vara landshövdingen. Av övriga ledamöter bör fem utses av landstinget och fem av regeringen.

Vid den nya länsstyrelsen kommer särskilda tjänster som länsexperter att finnas. Berörda centrala myndigheter bör medverka vid tillsättningen av dessa tjänster.

Reformen föreslås träda i kraft den 1 juli 1991.

En central organisationskommitté samt en organisationskommitté i varje län skall inrättas enligt förslaget.

Lagen (1985:1073) om försöksverksamhet med en samordnad länsförvaltning föreslås få förlängd giltighetstid.

Utskottet

Inledning

Utskottet behandlar i detta yttrande i första hand de avsnitt av propositionen som berör de areella näringarna och motsvarande följdmotioner, dvs. motionerna Bo1, Bo3, Bo4, Bo7, Bo8, Bo10, Bo11, Bo13, Bo15, Bo16, Bo17, Bo18, Bo20, Bo22, Bo23 yrkandena 4, 5 och 7, Bo25 yrkandena 2 —4 och Bo29.

Vad beträffar huvudförslagen i propositionen om en ny statlig regional förvaltning noterar utskottet att yrkanden om avslag på propositionen framförts i motionerna Bo24 (mp), Bo25 (c) och Bo30 (c). I mp-motionen yrkas dessutom att riksdagen beslutar att frågan om stärkt regionalt självstyre i form av direktvalda regionala parlament utreds. I c-motionen Bo30 yrkas att en parlamentarisk utredning tillsätts med direktiv att utarbeta förslag om införande av länsdemokrati enligt de grunder som anges i motionen.

Vid sin behandling av avsnitten om de areella näringarna har utskottet för sin del ställt sig bakom propositionens förslag om de grundläggande principerna för en ny statlig regional förvaltning, vilket innebär att utskottet avstyrker motionsyrkandena om avslag på propositionen och viss utredning. Utskottet går dock inte närmare in på de förvaltningsrättsliga frågor m.m. som aktualiseras i propositionen och hithörande motioner.

Lantbruket och skogsbruket

Enligt propositionen skall lantbruksnämndens nuvarande uppgifter ingå i den nya länsstyrelsen. Verksamhetens inriktning och omfattning läggs närmare fast i den till våren aviserade livsmedelspolitiska propositionen. Skälen för regeringens ställningstagande i fråga om lantbruket utvecklas närmare på s. 22—23 i propositionen. Bl.a. framhålls att lantbruksnämndernas verksamhet fått allt större anknytning till länsstyrelsernas. Stora vinster kan enligt föredraganden göras genom att ge en ny länsstyrelse möjlighet att mer samlat arbeta för landsbygdens utveckling. Det finns också andra kopplingar mellan dagens länsstyrelse och lantbruksnämnden som motiverar att de förs samman i en och samma organisation. En viktig uppgift för den framtida länsstyrelsen blir t.ex. att ha ansvaret för en ändamålsenlig markanvändning i länet med beaktande av de mål som statsmakterna ställt upp. I anslutning till uppgifterna om den proposition om en ny livsmedelspolitik som kommer att föreläggas riksdagen under våren 1990 anför föredragan-

den bl.a. att den regionala nivån kommer att ha en nyckelroll för möjligheten att genomföra den nationella livsmedelspolitiken. Under omställningsperioden bör dessa frågor ges en särställning inom den nya länsstyrelsen.

Förslaget innebär vidare för de nordligaste länens del att även rennäringsfrågorna kommer att handhas av den nya länsstyrelsen. Dessa frågor har stor regional betydelse, inte minst när det gäller markanvändningen.

I fråga om skogsvårdsstyrelserna föreligger enligt propositionen inte skäl att föreslå att dessa eller någon del av deras verksamhet förs in i länsstyrelsen. För att den skogliga kompetensen ändå skall tillgodogöras föreslås att länsstyrelsen får besluta i viktiga övergripande skogliga frågor som rör markanvändning och naturvård samt att länsjägmästaren skall föredra dessa ärenden i länsstyrelsens styrelse.

I motion Bo23 av Knut Billing m.fl. (m) anförs under rubriken De areella näringarna olika skäl för en sammanslagning av lantbruksnämnderna och skogsvårdsstyrelserna. Jord- och skogsbruket bör också avregleras så mycket att verksamheten närmar sig ordinär myndighetsutövning. T.ex. bör förvärvslagstiftningen ändras så att prövningen helt avskaffas för fysiska personer. Den affärsmässiga verksamhet som i dag bedrivs av lantbruksnämnder och skogsvårdsstyrelser bör kunna överföras till andra huvudmän, liksom den rena rådgivningsverksamheten. Kvarvarande myndighetsutövning skulle kunna inordnas i den nya länsstyrelsen.

I motion Bo25 av Karl Erik Olsson m.fl. (c) understryks lantbruksnämndernas viktiga roll i samband med den omläggning av jordbrukspolitik som nu förbereds med inriktning mot ett riksdagsbeslut under våren 1990. Nämndernas rådgivning kommer att vara viktig i denna omställning. Den regionala nivån kommer att vara en viktig utgångspunkt i arbetet för att förverkliga den nya jordbrukspolitik. Förslaget i propositionen att ge lantbruksnämnderna en särställning under en övergångsperiod är enligt motionen ingen bra lösning. Lantbruksnämnderna bör ges möjlighet att fortsätta sitt arbete med att stödja nya företag och människors initiativ i övrigt för att främja en levande landsbygd. När det gäller trädgårdsnäringen påpekas att denna inte berörs i propositionen och att man därmed utelämnar en viktig del av länsförvaltningens arbete för en levande landsbygd. Riksdagen bör av regeringen begära ett närmare klagörande av trädgårdsnäringens inriktning och genomförande, och en utredning bör studera olika alternativa möjligheter till rådgivning.

Utskottet instämmer i allt väsentligt i vad som anförs i propositionen (s. 22—23) beträffande skälen för en ändrad organisation av den regionala förvaltningen inom nu berörda sektorer. Som föredragande departementschefen anfört är lantbruket och landsbygdens utveckling av stor betydelse för länen. Med nuvarande inriktning av lantbruksnämndernas verksamhet har denna fått allt större anknytning till länsstyrelsernas verksamhet på bl.a. det regionalpolitiska området. Enligt utskottets bedömning kommer denna anknytning att behöva ytter-

ligare förstärkas. Lantbruket befinner sig för närvarande i en situation där viktiga förändringar kan väntas inom en snar framtid och där behovet av samordnade och enhetliga lösningar är stort när det gäller t.ex. frågor om lantbruk och landsbygdsutveckling, omställning av jordbruksmark, landskapsvård samt miljö- och regionalpolitiska insatser. Även andra sektorer av samhället än de areella näringarna kommer att beröras av dessa förändringar. Enligt utskottets mening innebär regeringens förslag att möjligheterna till samordnade och effektiva insatser inom dessa verksamhetsområden förbättras. I sammanhanget vill utskottet särskilt understryka det angelägna i att den nya länsstyrelsen får en hög kompetens i frågor som berör de areella näringarna. Med det anförda tillstyrker utskottet för sin del regeringens förslag och överväganden i avsnitten rörande lantbruket och skogsbruket.

I anslutning till synpunkterna i motion Bo23 vill utskottet erinra om att riksdagen vid flera tillfällen behandlat organisationsfrågor m.m. inom skogsbruket. I samband med budgetberedningen våren 1989 tillstyrkte utskottet ett förslag om skogsvårdsorganisationens basorganisation som framlagts av riksdagens revisorer (se 1988/89:JoU12 s. 32 f.). Vidare bör nämnas att en utredning med förslag till långtgående ändringar i jordförvärvslagen nyligen framlagts, något som närmare redovisas i utskottets betänkande 1989/90:JoU1 om jordförvärvslagen.

Vad särskilt beträffar trädgårdsnäringens situation kan nämnas att riksdagen vid flera tillfällen framhållit vikten av att den svenska trädgårdsnäringen och dess internationella konkurrenskraft bevaras. Yrkanden om en utredning eller utvärdering av näringens situation har emellertid avstyrkts med hänvisning bl.a. till olika faktorer som inverkat gynnsamt på den svenska odlingen (se t.ex. 1988/89:JoU20). Utskottet har inte funnit anledning att i detta sammanhang föreslå några särskilda åtgärder i fråga om trädgårdsnäringen.

Utskottet föreslår således att bostadsutskottet avstyrker motion Bo23 yrkandena 4 och 5 samt motion Bo25 yrkandena 2 och 3, i den mån motionärernas synpunkter inte kan anses tillgodosedda med vad som anförts i propositionen och i utskottets yttrande.

Fisket

I propositionen anförts bl.a. att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Det är därför i och för sig naturligt att fiskenämnderna ingår i den nya länsstyrelsen. Den pågående översynen av fiskprisregleringen kan emellertid komma att föreslå betydande förändringar i prisregleringen av fisket. Som en följd av den översynen kan det därför tänkas att organisationen på det fiskeadministrativa området bör utformas på ett annat sätt än i dag. En ökad kommunalisering av uppgifterna kan inte uteslutas, och vissa frågor kan eventuellt föras till central nivå. Den anknytning som i dag finns till länen är således inte självklar. I den mån en sådan länsanknytning blir aktuell bör den nya länsstyrelsen ansvara för uppgifterna.

I sammanlagt 17 motioner (s, m, fp, c) anförs synpunkter på propositionens överväganden i detta avsnitt. I flertalet av dessa motioner föreligger en betydande samstämmighet i fråga om behovet av en länsanknuten kompetens i fiskefrågor. Motionärerna understryker i sin motivering bl.a. yrkesfiskets, vattenbrukets och fiskevårdens stora betydelse från olika synpunkter (Bo1, Bo4, Bo7, Bo8, Bo10, Bo13, Bo15, Bo17, Bo18, Bo20, Bo22, Bo23, Bo25 och Bo29). I några motioner, främst Bo3, Bo11 och Bo16, koncentreras intresset till sportfisket och fritidsfisket. Fisketurismens betydelse från ekonomisk och regionalpolitisk synpunkt framhålls bl.a. i motion Bo29. Enligt motion Bo25 är planering och prioritering av kalkningsinsatser i försurade sjöar exempel på viktiga arbetsuppgifter i länen. I motionerna Bo13 och Bo16 tas dessutom upp specificerade samordningsfrågor såvitt avser ansvaret för fisket i Vättern resp. Bolmen.

Mer konkreta förslag rörande den administrativa lösningen framförs bl.a. i motion Bo8 av Håkan Strömberg m.fl. (s). Enligt motionen bör beslut redan nu fattas om att fiskenämnderna skall ingå i den nya länsstyrelsen. Detta innebär att dagens nämnder "lyfts in" som en självständig enhet i de länsstyrelser som kommer att inrättas vid ett riksdagens bifall till propositionen. Medel för detta bör ställas till förfogande genom omfördelning från anslag under jordbruksdepartementets huvudtitel.

Utskottet erinrar inledningsvis om att 1989 års fiskeriutredning i augusti 1989 avlämnat ett betänkande med titeln Fiskprisregleringen och fiskeriadминистраtionen (SOU 1989:56). Betänkandet innehåller bl.a. förslag till ändringar i den statliga fiskeriadминистраtionen (s. 159 f.). Betänkandet remissbehandlas för närvarande i jordbruksdepartementet. Remisstiden utgår den 20 november i år.

I likhet med föredragande departementschefen kan utskottet konstatera att fiskefrågorna har många kopplingar till de verksamheter som länsstyrelsen ansvarar för. Utskottet instämmer också till stor del i de synpunkter som motionärerna anfört angående fiskefrågornas betydelse för ekonomi, sysselsättning, turism och rekreation. Fiskenämndernas verksamhet är för närvarande uppdelad på tre huvudområden, nämligen fiskerinäringen (yrkesfiske och vattenbruk), fritidsfiske och fiskevård. Fiskeristyrelsen har beräknat att antalet ärenden för närvarande, bl.a. genom en ökad delegering, är ca 8 000 om året. Det kan t.ex. noteras att antalet miljöskyddsärenden ökat. Enligt utskottets mening är det viktigt att fiskenämndernas kompetens och lokalkännedom tillvaratas på länsnivå. Så till vida ansluter sig utskottet till de synpunkter som framförts i flertalet motioner.

I övrigt går utskottet nu inte närmare in på frågan hur den statliga fiskeriadміністраtionen bör organiseras. Den fortsatta beredningen av fiskeriutredningens betänkande bör kunna ge underlag för mera preciserade ställningstaganden härvidlag.

Det anförda innebär att utskottet avstyrker de ifrågakvarande motionerna i den mån dessa ej tillgodoses genom utskottets uttalande om kompetensen m.m. i fiskefrågor.

Utskottet anser inte att det finns anledning för riksdagen att göra något uttalande i enlighet med de motionsyrkanden som berör specificerade samordnings- och organisationsfrågor angående vissa insjöar. Det får förutsättas att dessa frågor kan lösas i samband med den fortsatta beredningen av fiskeriutredningens betänkande. Med det anförda avstyrks motionerna Bo13 yrkande 3 och Bo16 yrkande 3.

Stockholm den 19 oktober 1989

På jordbruksutskottets vägnar

Karl Erik Olsson

Närvarande: Karl Erik Olsson (c), Hans Gustafsson (s), Håkan Strömberg (s), Grethe Lundblad (s), Lars Ernestam (fp), Martin Segerstedt (s), Jan Fransson (s), Margareta Winberg (s), Åke Selberg (s), Ingvar Eriksson (m), Annika Åhnberg (vpk), Åsa Domeij (mp), Inge Carlsson (s), Carl G Nilsson (m), Karin Starrin (c), Ivar Virgin (m) och Anders Castberger (fp).

Avvikande mening

Karl Erik Olsson och Karin Starrin (båda c) inför:

Enligt vår mening hade utskottet bort tillstyrka yrkandena i motionerna Bo25 och Bo30 om avslag på propositionen och tillsättande av en parlamentarisk utredning med direktiv att utarbeta förslag om införande av länsdemokrati enligt de grunder som närmare utvecklas i den sistnämnda motionen.

I andra hand anser vi att utskottet bort tillstyrka yrkandena 2 och 3 i motion Bo25. Som anförs i motionen har lantbruksnämnderna en nyckelposition i arbetet med att bibehålla en levande landsbygd och stärka sambandet mellan ägande, boende och brukande. Lantbruksnämnderna bör ges möjlighet att fortsätta arbetet med att stödja nya företag och människors initiativ på landsbygden. När riksdagen under våren 1990 beslutar om en ny jordbrukspolitik är det viktigt att omläggningen går effektivt och omställningen fungerar över hela landet. Lantbruksnämndernas rådgivning kommer att vara viktig i denna omställning. Den regionala nivån kommer att spela en stor roll för att förverkliga den nya politiken. Det är naturligt att lantbruksnämnderna har ett huvudansvar för detta arbete. Propositionens förslag i dessa frågor är ingen bra lösning. Det kan dessutom leda till problem för lantbruksnämnderna i form av "dubbelkommandon", dvs. styrning från såväl länsstyrelse som lantbruksstyrelse.

Som motionärerna anför har trädgårdsnäringsen en stor betydelse för vissa regioner men berörs trots detta inte i propositionen. Härigenom utelämnas en viktig del av länsförvaltningens arbete för en levande landsbygd. Förutsättningarna för rådgivningen till den yrkesmässiga trädgårdsodlingen och till jordbruket är väsentligt skilda och kräver skilda beslut om hur dessa skall ordnas i framtiden. Riksdagen bör i

enlighet med yrkande 3 i motionen begära ett klarläggande av regeringen angående trädgårdsnärings inriktning och genomförande. En utredning bör studera olika alternativa möjligheter till rådgivning.

1989/90:BoU4
Bilaga 5

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1989/90:AU1y

En ny regional statlig förvaltning

Till bostadsutskottet

Bostadsutskottet har berett arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över proposition 1988/89:154 om en ny regional statlig förvaltning samt motion 1989/90:Bo17 av Erling Bager m.fl. (fp).

Arbetsmarknadsutskottet begränsar sitt yttrande till de delar av propositionen och berörd motion som hör till utskottets ansvarsområde.

I propositionen föreslås att en ny länsstyrelse bildas och att formerna för den nya länsstyrelsens samverkan med i första hand den regionala statliga förvaltningen i övrigt utvecklas.

Den nya länsstyrelsens ansvarsområde föreslås omfatta de verksamheter som i dag bedrivs av länsvägnämnden, länskolnämnden, lantbruksnämnden samt den nuvarande länsstyrelsen. Även viss del av länsbostadsnämndens verksamhet föreslås ingå liksom fiskenämnderna i den mån länsanknytning blir aktuell. Dessutom föreslås att den nya länsstyrelsen får vidgade befogenheter vad avser kommunikationsområdet, skogsvården och trafiksäkerheten.

Utöver ovan upptagna förslag om vad som bör ingå i den nya länsstyrelsen föreslås ett utvecklat samrådsförfarande vad gäller arbetsmarknadsutbildning, beredskapsarbeten och vissa andra frågor som rör arbetsmarknaden.

Länsarbetsnämnden skall således enligt ovan redovisade förslag ligga utanför den nya länsstyrelsen.

I motion 1989/90:Bo17 påtalas det förhållandet att arbetsmarknadsfrågorna lämnas utanför den föreslagna samordningen. Arbetsmarknadsfrågorna har en mycket central betydelse för den regionala planeringen och samordningen. Det är därför enligt motionärerna inkonsekvent att länsarbetsnämnden, i sin helhet lämnas utanför. Målsättningen bör vara att inlemma de planeringsfrågor som rör sysselsättningsutvecklingen i de nya länsstyrelsernas verksamhet. Arbetsförmedlingsverksamheten kan därefter ges en mer lokal förankring i arbetsförmedlingsnämnderna.

Utskottet delar uppfattningen att länsarbetsnämnden inte bör inordnas i den nya länsstyrelsen. Det föreslagna vidgade samarbetet mellan den nya länsstyrelsen och länsarbetsnämnden inom såväl arbetsmarknadsutbildningen som beredskapsarbeten och vissa andra frågor som hör till länsarbetsnämndens område ger, enligt utskottets uppfattning, länsstyrelsen ett tillfredsställande inflytande över den regionala planeringen.

Utskottet föreslår därför att motion 1989/90:Bo17 i nu behandlad del avstyrks.

Vad i övrigt föreslås i propositionen och motionen ger inte anledning till något uttalande från utskottets sida.

1989/90:BoU4
Bilaga 6

Stockholm den 10 oktober 1989

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Lahja Exner (s), Anders G Högmark (m), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Mona Saint Cyr (m), Charlotte Branting (fp), Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp), Mona Sahlin (s), Monica Öhman (s), Eivor Husing (s), Erik Holmkvist (m), Britt Bohlin (s), Kjell-Arne Welin (fp), Göran Engström (c) och Karl-Erik Persson (vpk).

Avvikande mening

Charlotte Branting och Kjell-Arne Welin (båda fp) anser att den del av utskottets yttrande som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "del avstyrks" bort ha följande lydelse:

Som anförs i motion Bo17 är det inkonsekvent att arbetsmarknadsfrågorna lämnas helt utanför den föreslagna samordningen. Arbetsmarknadsfrågorna har en mycket central betydelse för den regionala planeringen och samordningen. Av den anledningen bör målsättningen enligt utskottets uppfattning vara att inlemma de planeringsfrågor som rör sysselsättningsutvecklingen i de nya länsstyrelsernas verksamhet. Arbetsförmedlingsverksamheten kan därefter ges en mer lokal förankring i arbetsförmedlingsnämnderna.

Det sagda innebär att utskottet tillstyrker motion Bo17 (yrkande 3).

Särskilda yttranden

1. Anders G Högmark, Mona Saint Cyr och Erik Holmkvist (alla m) anför:

Vi vill hänvisa till de synpunkter på den regionala statliga verksamheten som redovisas i moderata samlingspartiets kommittémotion Bo23. Där påpekas bl.a. att förhållandena i vårt land varierar mellan olika regioner och län. Vad som i ett län har avgörande betydelse kan vara underordnat i ett annat. Det är därför väsentligt att den regionala organisationen utformas så att den medger stor flexibilitet, både vad gäller beslutsstruktur och administration. På så sätt kan de skiftande förutsättningarna i länen bäst tas till vara.

2. Kersti Johansson (c), Anna Horn af Rantzien (mp) och Göran Engström (c) anför:

Vi vill hänvisa till våra resp. partimotioner Bo30 (c) och Bo24 (mp) där vi föreslår att propositionen om en ny statlig förvaltning avslås. Vi anser sålunda att den nya länsstyrelsen inte bör bildas. I stället bör en reformering av den statliga länsförvaltningen utgå från en länsdemokratisk modell.

